Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Бабіна лета

Ад зэка да пракурора

Турма ў фантастычных апавяданьнях. С. 11

Урбан Алін

Швэцыя магла б быць прыкладам. С. 5

Лёлік Ушкін

Прычына касавокасьці— расейскія левыя. С. 2

Франак Вячорка

Уся праўда пра ліцэй. С. 12

У менскім Палацы мастацтва працуе фотавыстава «Мэрылін Манро». Сярод 300 фатаграфій ёсьць здымкі, зробленыя ў апошні тыдзень жыцьця акторкі, якія яна перакрэсьліла і забараніла друкаваць. Да 20 кастрычніка зь іх будзе ўсьміхацца нам каліфарнійскае лета.

НАВІНЫ

Мінюст падтрымаў Гайдукевіча

Міністэрства юстыцыі прызнала неправамоцнымі рашэньні зьезду ЛДПБ, на якім кіраўніку партыі Сяргею Гайдукевічу выказалі недавер. Мінюст палічыў, што пасьля сыходу прыхільнікаў Гайдукевіча зьезд страціў кворум. Сярод мінюстаўскіх рэкамэндацый партыі — на працягут трох месяцаў не ўступаць у кааліцыі.

Мілер астыў

«Газпром» пачынае перамовы пра пастаўкі газу ў Беларусь на рынкавых умовах. 23 верасьня кіраўнік «Газпрому» Аляксей Мілер, параіўшыся з паслом РФ у Беларусі Аляксандрам Блахіным, патэлефанаваў гендырэктару «Белтрансгазу» Пятру Пётуху. Яны дамовіліся ў найбліжэйшы час зладзіць перамовы. Плянуецца, што частку газу «Газпром» паставіць у Беларусь у якасьці платы за транзыг, частку — за грошы па рынкавых цэнах.

Уайлд у камітэцкай залі

Спэктакль «Эрнэст» паводле камэдыі Оскара Ўайлда «Эрнэст» паставіў менскі рэжысэр Сяргей Кулікоўскі. Прэм'ера адбылася 23 верасьня на сцэне клюбу імя Дзяржынскага. У спэктаклі граюць Галіна Таўкачова, Аўгуст Мілаванаў, Вера Кавалерава і інш. Гэтая камэдыя Ўайлда лічыцца адной з найлепшых у даробку аўтара.

МБ, БелаПАН

тэма тыдня

Ялта асобна, а Эўразьвяз асобна

Гутарка з Аляксандрам Батурам — выкладчыкам паліталёгіі ўнівэрсытэту Трыніці-каледж (Дублін).

«НН»: Як Вы ацэньваеце сёньняшні стан беларуска-расейскіх адносінаў, у зьвязку з «газавым крызысам»?

Аляксандар Батура: Нарэшще ствараецца нармальнае, цьвярозае становішча, заснаванае на рынкавай эканоміцы і інтарэсах абедзьвюх дзяржаваў. Пераход на рынкавыя ці калярынкавыя цэны на газ прывядзе Беларусь ці да пошукаў дывэрсыфікацыі крыніцаў сыравіны, ці да неабходных эканамічных рэформаў. Бо прамысловасьць можа папросту абваліцца ад такога шоку. Можа прывесьці і да пошуку альгэрнатыўных інвэстыцыяў, каб падтрымаць прамысловасьць, ці да ўсяго гэтага разам.

да ўсяго гэтага разам. Галоўнае — «газавы крызыс» можа падштурхнуць Беларусь да зьмены ейнага статусу. Наўрад ці Беларусь здолее знайсьці іншыя крыніцы сыравіны, бо нават прапанаваныя Расеяй «рынкавыя» цэны ніжэйшыя за сусьветныя. Нават матчымыя інвэстыцыі з арабскіх краінаў, калі яны ўвогуле магчымыя, будць патрабаваць пэўнай гарантыі. Так што эканамічныя рэформы ўсё ж трэба будзе пачынаць. Ня трэба баяцца рынкавых цэнаў на газ — яны толькі дапамогуць эканоміцы рэфармавацца, зьменшыць залежнасьць ад адной краіны.

У цэлым стан беларуска-расейскіх стасункаў я б ацаніў па меншай меры як патавы, а па большай меры як патавы, а па большай меры як патавы, а па бельшай калі Расея ня здолее навязаць Беларусі свае правілы гульні, пюбое зацягваные статус-кво прывядзе да пагаршэныя эканамічнай сытуацыі ў нашай краіне. Пуцін незваротна ператварыўся ў актыўнага інтэгратара, а Лукашэнка цяпер можа граць толькі навязаную яму ролю. Пуцін ня будзе псаваць ямідж «зьбіральніка земляў»

расейскія выбарцы гэта любяць.
 Хутчэй за ўсё ён здолее працягнуць існую патавую сытуацыю да сваіх выбараў.

«НН»: Якія нэгатыўныя наступствы для эканамічнай і палітычнай стабільнасьці Беларусі могуць выклікаць Ялцінскія пагадненьні?

А.Б.: Эканамічная і палітычная «стабільнасьць» Беларусі — нэгатыўная зьява.

Працяг на старонцы 3.

КАЛЁНКА РЭДАКТАРА

Ня ў нас

Мастак Лявон Тарасэвіч, што з Валілаў на Беласточчыне, у трэці раз стварае мастацкі аб'єкт ня ў сьценах галерэяў. Раней ён выходзіў на адкрытае паветра ў Вэнэцыі і Барсэлёне, цяпер — Познані, на калёнах тамтэйшае опэры, з нагоды 750-годзьдзя гораду. Артысту прапанавалі для «афармленьня» любы будынак у горадзе, ён выбраў Вялікі тэатар, дзеля ягоных калёнаў

Тарасэвіч намаляваў жоўта-зялёныя пасы на 54 поліхлёрвінілавых колах. Цяпер некалькі дзясяткаў работнікаў адмысловым чынам мантуюць іх на будынку... Для чаго гэта познанцам? Гэта незвычайна і прыгожа, дый жыхары зьвернуць увагу на тое, да чаго прызвычаіліся, пабачаць свой горад дзівосным і больш яго палюбяць. Гэтак тлумачаць кіраўнікі

Пакуль нельга сабе ўявіць, каб такі праект беларус Тарасэвіч рэалізаваў у Беларусі, на сталічнай Філярмоніі ці дзесьці на Коласаўскім тэатры ў Віцебску. Як нельга сабе ўявіць, каб Міколу Пінігіну аддалі будынак у Верхнім Горадзе пад тэатар, як было абяцана 10 гадоў таму. Або каб вылучылі грошы на канцэрт і майстар-клясы Марыі Гулегінай. Каб хворага Быкава прывезьлі дамоў прэзыдэнцкім самалётам... Чыноўнікі кажуць: гэта заскладана, гэта задорага, дый вы ж разумееце, што зь іх палітычнай пазыцыяй...

Калі б гэтак разважалі нашы продкі, мы б ня мелі ні «Новай зямлі», ні Александроўскай, ні «Песьняроў». Мы б нічога ня мелі Андрэй Дынько

Падпіска на дзяржаўныя газэты зноў прымусовая

У менскай школе №102 дзецям «прапанавалі» падпісацца на дзяржаўныя выданьні. Паводле загаду дырэктара ўсе клясы -11-й — мусяць выпісаць ня менш чым па пяць выданьняў. У «сьпісе рэкамэндаванай літаратуры» фігуравалі «Переходный возраст», «Знамя юности», «Минский курьер», «Звязда», «Советская Белоруссия», «7 дней», а таксама часопісы «Качели», «Вясёлка» і «Бярозка».

Начальнік упраўленьня агульнай сярэдняй адукацыі Ўладзімер Шчэр-

ба зазначыў, што Міністэрства адукацыі ня мае дачыненьня да такога загаду: «Яго няма і быць ня можа. Гэта, відаць, нехта на месцах стараецца». Дырэктарка школы Тамара Габелка патлумачыла карэспандэнту «НН», што ніякага загалу не было: «Мы парэкамэндавалі дзецям падпісацца на беларускія выданьні. Школьнікам неабходна рыхтавацца

да інфармацыйных гадзінаў» Прамыўка маладых мазгоў пача лася. За нашыя ж грошы.

100 гадоў Натальлі Арсеньневай Баляда Натальлі Арсеньневай Далёка, нібыта ад сонца, ад маці-краіны, 3 Малітвай у сэрцы за родны балотны народ Глядзела ў чужыя нябёсы яна, і ўспаміны, Нібыта вугольле, нібы акрываўлены лёд.

Душу праціналі наскрозь і ў былое вярталі,

У голад, у холад, у дым непраглядны вайны,

Дзе словы, як кулі, і кулі, як словы, траплялі

І ў сэрцы людзкія, і ў крылы жаданай вясны.

А неба было, як было па-над ціхаю Вільняй,

Глыбокім і сумным, як тыя азёры, зь якіх

АШ . Глядзяць нашы продкі сівыя спакойна і пільна,

Хоць часам у нас і ня бачаць нашчадкаў сваіх. Ёй сонца з-за хмараў здалёку, як маці-краіна. Душу асьвяціла на міг, а хапіла — на век, Каб змрочныя думкі расталі, нібыта ільдзіны, А сонца застыла ў вачах, нібы крыж на царкве. Гады прадяцелі, як травы сухія згарэлі, Але засталіся Малітва і родны абсяг, Зь якімі да зорак ляцім і ляцім, як ляцелі, І сьлёзы, як зоркі, як вершы, кіпяць у вачах...

BIII

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Месца разводкі

На мінулым тылні маё заўсёлы скіраванае налева вока пачало крывіцца направа.

Прычына касавокасьці — расейскія левыя, якія напярэдадні думскіх выбараў увайшлі ў арагенітальны кантакт з фашыстамі.

Вось «Партыя працы» А.Шэіна прыармянілася да блёку Глазьеа. У першай тройцы перадвыбарчага глазьеўскага картэлю стаіць той самы Бабурын, які завабіў францускага нэанацыста Лё Пэна ў Сібір на магілку Кал-чака, каб разам узгадаць нявінную ахвяру пархатага бальшавізму. Шэін каапэрацыю з фашнёй апраўдвае тым, што Глазьеў даў яму два месцы ў фэдэральным сьпісе. Між тым высьветлілася, што шэінскі намесьнік Храмаў гэтыя месцы ўжо прадаў. Пачаўся скандал, які скончыўся «сплітам» — на палітжаргоне «раскол». Ад-кольнікі запісаліся да Паўла Барадзіна, якому патрапіць у Думу таксама дапамагаюць жыдаедзкія партыі — «За Русь Сьвятую» і «За Сьвятую Русь».

Беларускія левыя на фоне расейскіх калегаў выглядаюць проста паінькамі-эўракамуністамі, клонамі Карла Бэрлінгуэра і Жоржа Маршэ.

На мінулым тылні Калякін. Бухвостаў і Шушкевіч падпісаліся пад леваўгоднай справай адзінай дэмакратычнай апазыцыі. Статкевіч корчыць цэлку, аднак, відавочна, не таму, што яго казыча ідэя запрасіць у Беларусь Гайдэра і ўшанаваць памяць укакошаных тут салдатаў Вэрмахту.

Як бачым, паміж ідэйнымі прыярытэтамі расейскіх і беларускіх левых — гранд-каньён. Гэта мімаволі ўмацоўвае любімы тэзыс правых аб тым, што ніякіх унівэрсальных чалавечых катэгорыяў не існуе, затое існуюць варожыя цывілізацыі, напрыклад азіяцкая і эўрапейская. Францьер паміж імі праходзіць па залі буфэту на станцыі «Чырвоная» (перагон Ворша—Смаленск).

Калі гэта так, то мне застаецца толькі расьпісацца ў сваей ідэйнай канфузіі, зачыніць «Левым вокам» і пайсьці разам з скінамі шукаць хачэй. Ідэйнае вырата-ваньне я знайшоў у клясыка, у «Тэзысах аб Фаербаху». Маркс піша, што ніякай «чыстай думкі» не існуе. Праілюструю гэта на прыкладзе. У свой час на радыё «Стыль» ды-джэй, адказваючы на пытаньне, чым левыя адрозьніваюцца ад правых, сказаў: «Левыя дрочаць левай рукой, а пра-- правай».

На самай справе, відавочна, дрочаць чым заўгодна, толькі б атрымаць свой сатысфэкшн. Гэтак і ў палітыцы: левыя, правыя сымп тыі выкліканыя апэтытамі людзей. як правіла матэрыяльнымі.

У адрозьненьне ад Расеі, дзе сваіх спонсараў акіян, для нашых левых (як, дарэчы, і правых) адзіным месцам разводкі зьяўляецца Эўропа. Даводзіцца прымаць і яе забабоны кшталту легалізацыі марыхуаны або сэксуальнага пакту.

Пры ўсім пазытыве тут ёсьць нэгатыўны аспэкт. Сэртыфікат ляяльнасьці эўрапейскім левым пагражае фармалізацыяй левага руху. Народ наўрад ці прасячэ разгон пра правы жывёлаў і зноў аддасьць голас за бацьку

Барацьба з фармалізмам у левых павінна стаяць на другім месцы пасьля барацьбы з пустазельлем сталінскай левай традыцыі. Творча адаптаваць эўрапейскую паліткультуру нам дапаможа фантазія ў выбары мастацкіх сродкаў. Для пачатку прапаную правесьці адзіны дзень нечыстаты расы або замуціць ролевую гульню «Забойства Кубэ»

Лёлік Ушкін

ПРАВЫМ ВОКАМ дзе я

Калі даводзіцца чарговы раз чуць пра курс дзяржаўнае ідэалёгіі ў навучаль ных установах, пачуцьцё гідлівасьці міжволі саступае месца шкадобе. Бедныя вучні! Бедныя выкладчыкі! Бедная Беларусь!

I справа не ално ў паралелях з «Гісторыяй КПСС», «Зялёнай кнігай» і «Рухнамой» — рысах, за якімі аўтарытарызм ператвараецца ў таталітарызм. Сучасная беларуская эліта сапраўды заблыталася. Да тае съветапогляднае мешаніны, што характарызуе любое пераходнае грамадзтва, дадаецца каша ў галовах улады.

Камунізм напалам з гуманізмам, сацыялізм з капіталізмам, савецкі патрыятызм зь беларускім канфармізмам, старэчы маразм з праваслаўным атэізмам... Ванітоўны кактэйль. Падручнікі гэтае ідэалёгіі будуць нагадваць самапальны цытатнік закамплексаванага падлетка, які хоча ўладкаваць сьвет па-свойму, але дакладна не ўяўляе навошта і да таго ж ня ў курсе, з чаго пачынаць.

Курс рэжыму ў геапалітыцы? Адсталая Расея, якая так нахабна прагне анэксіі, што яе даводзіцца палохаць Эўропай. Наймацнейшая дзяржава сьвету
— вораг №1. Найлепшыя сябры — арабы і кітайцы. Ідэал — савецкая рэспубліка. «Нешта Сярэдняе Паміж Швэцыяй і Кубай». Курс такі, што ані компас, ані олюгер не дапамогуць.

Курс палітычнае ідэалёгіі? Сацыялі-

стычны кансэрватызм, дзе лібэральныя дэклярацыі рэгулярна зьмяняюцца камуністычнымі лёзунгамі. Пасьля пары такіх заняткаў удумлівыя студэнты-палітолягі назаўжды страцяць здольнасьць адрозьніваць брытанскіх торы ад партыі «Баас».

Нават валютны курс, увасобленая кан-крэтыка, такой ідэалёгіі рады ня дасьць. Ані эўра, паводле якога жывуць суседзі, ані даляр, на які ўсё мерае нават «Панара ма», ані «зайчык», што скача як хоча, ані расейскі рубель, які «ўводзяць і выводзяць», прабачце, праз газавую трубу, ня могуць быць выкарыстаныя для ацэнкі каштоўнасьцяў сучаснае беларускае дзяр-

Гэта не ідэалёгія. Гэта, як той казаў, «і дзе я! I дзе я нахажуся?!»

Хаця насамрэч усё проста.

Ідэалёгія любое дзяржавы грунтуецца на незалежнасьці, патрыятызьме й нацыянальнай ідэі. Эўрапейскі цывілізацыйны кантэкст, уласная гісторыя і сёньняшні духовы крызыс заклікаюць Беларусь да хрысьціянскіх прынцыпаў. І ўрэшце, не дзяржава, а моцныя грамадзкія інстытуцыі — сям'я, інтэлігенцыя, царква — павінны навучаць простым словам і простым рэчам, на якіх трымаецца ўся краіна. Верыць у Бога. Жыць у праўдзе. Любіць Беларусь.

А інакш курс дзяржаўнай ідэалёгіі бу-дзе вельмі, вельмі кароткім. Як пшык.

Павал Севярынец

Ялта асобна, Эўразьвяз асобна

Працяг са старонкі 1.

Тая «стабільнасьць» — гэта адсутнасьць рэформаў, сацыяльнай, палітычнай і эканамічнай дынамікі, жыцьцёва неабходных для разьвіцыця сучаснага грамадэтва. «Стабільны» мізэрны заробак, «стабільна» адсутнасьць адказнасьці ўладаў за свае памылкі. Нават такія, здаецца, нэгатыўныя паказчыкі, як беспрацоўс (нестабільнасьць), могуць служныі нідыкатарам таго, што пачаліся структурныя рэформы эканомікі, і нават такая нестабільнасьць можа быць лепшай, чым наша стабільнасьць.

Сапраўды, Ялцінскія пагадненьні могуць мець «нэгатыўныя» наступствы для «оканамічнай і палітычнай стабільнасьці» Беларусі, калі яны створаць падмурак для эканамічнай дынамікі, падштурхнуць рэформы, такія неабходныя краіне.

такія неабходныя краіне. Зрэшты, падставаў для залішняга аптымізму няма. У гісторыі СНД і «саюзнай дзяржавы» было шмат бадзёрых заяваў і паляпваньняў па сьпіне, якія нікуды не вядуць. Ня трэба разьлічваць і на «другі Эўразьвяз». На сцэне тыя ж старыя «акторы». Аднак калі Пуцін стане «рухавіком» адзінай эканамічнай прасторы, гэта можна азначаць пэўны прагматызм. Перавага будзе аддадзена не «ўпрыгожваньню елачкі» ў выглядзе наддзяржаўных установаў, актаў, бадзёрых заяваў, а вельмі прагматычнаму і нядрэннаму для ўсіх удзельнікаў саюзу свабоднага гандлю, скасаваньню субсыдый і нета рыфных пагадненьняў, гарманізацыі тарыфаў і пэўных падаткаў. Гэта нядрэнна, пры ўмове што Беларусь заўсёды можа выйсьці з гэтага па-гадненьня ў будучыні.

«НН»: Як гэта ўсё можа адбіцца на шанцах Беларусі ўвайсьці ў Эўразьвяз?

А.Б.: Ялцінскія пагадненьні на гэтыя шанцы Беларусі ніяк не ўплываюць. Бо на сёньняшні момант тых

шанцаў — прабачце за жорсткасьць прыкладна столькі ж, колькі ў Марока. Брусэль больш хвалюе, як абсарбаваць «новых эўрапейцаў», што далучацца да «клюбу» налета На бліжэйшую будучыню межы палітычнай Эўропы — гэта ўсходнія межы Польшчы. Больш таго, сёньня разглядаць Беларусь як магчымага сябра ЭЗ немагчыма нават гіпатэ тычна. Па-першае, Беларусь не зьяў-ляецца дэмакратычнай дзяржавай з рынкавай эканомікай, па-другое, эўрабюракраты да апошняга часу не разглядалі Беларусь як дзяржаву, здольную весьці незалежную замежную палітыку. Можна разважаць пра нэгатыўны ўплыў Ялты на шанцы ўступленьня ў ЭЗ Украіны, якая ў параўнаньні з намі значна прасунулася ўперад па шляху неабходных рэформаў, але гэта ня нашая тэма.

Каб мець шанцы ўвайсьці ў Эўразьвяз, Беларусь павінна быць дэмакратыяй з рынкавай эканомікай, няхай дрэннай, можа, карумпаванай і, можа, некансалідаванай. Паглядзіце на Румынію ці Баўгарыю — яны поайшлі кваліфікацыйны туо.

Палітыка Захаду да Беларусі? Яе няма. Існуе хутчэй неразуменьне сытуацыі, жаданьне схавацца ад праблемы, адкласьці разгляд.

Дэмакратыя ня валіцца зь неба, гэта вынік эканамічнай і сацыяльнай трансфармацыі, якая вядзе да зьяўленыя новых заможных клясаў, сярэдняй клясы, іншых сучасных сацыяльных груповак, якія зывязваюць свае інтарэсы з дэмакратыяй. На сёньня ў Беларусі замарожаныя ўсе рэформы, існуе поўная «стабільнасьця»

Ялцінскія ж пагадненьні могуць прывесьці да пэўнай дынамікі, да рэформаў, а рэформы — да зьяўленьня новых інтарэсаў. Якія, магчыма, прывядуць да лібэралізацыі і дэмакратызацыі. І толькі пасьля можна будзе размаўляць пра шанцы на ўступленьне ў Эўразьвяз.

«НН»: Ці варта чакаць зьмены стаўленьня Захаду да рэжыму Лукашэнкі? І якія захады беларускіх уладаў маглі б такія зьмены прысьпешынь?

А.Б.: Цяжка сказаць. Калі паглядзець на палітыку Захаду ў дачыненьні да Беларусі, ствараецца ўражаньне, што ніякага стаўленьня, сфармуляванай палітыкі ўвогуле няма. Існуе хутчэй неразуменьне сытуацыі, жаданьне схавацца ад прабл мы, алкласыні разглял: можа, праблема вырашыцца сама сабой, потым зноў адкласьці... Якаснае, каштоўнаснае стаўленьне да рэжыму Лукашэнкі ня зьменіцца: Эўропа паводле такіх правілаў ужо даўно не гуляе, а Беларусь знаходзіцца ў Эўропе. Амэрыка, хутчэй за ўсё, захавае нэ гатыўнае, але ў значнай меры пасіўнае стаўленьне да Беларусі. Цяпер ЗША больш турбуюць тэрарысты на

Блізкім Усходзе. І Беларусі ня трэба прыцягваць непатрэбнай увагі з боку Амэрыкі сваёй зброяй.

А вось з наступнага году мяжа ЭЗ будзе праходзіць ля Беларусі і Брусэль павінен будзе вызначыц-

ца з стаўленьнем і стратэгіяй у адносінах да навий дзяржавы, да сваёй суседкі. І тут магчымая цікавая гульня: Брусэль — Польшча/Літва (ак чальцы ЭЗ) — Беларусь. Я думаю, што Польшча і Літва ў новым статусе здолеюць падштурхнуць ЭЗ да разгляду беларускай сытуацыі. Так што я б асьцярожна спрагназаваў магчымыя зымены з боку ЭЗ, пачынаючы з наступнага году. Беларускаму ўраду, каб прысыешыць тэтыя

Аляксандар Батура — палітоляг, нарадзіўся ў Мядзеле. Скончыў Цэнтральнаэўрапейскі ўнівэрсытэт у Будапэшце. Аўтар шэрагу публікацыяў на палітычную тэматыку, сярод якіх апошняя — артыкул «Бясконцая вайна за мір» (часопіс ARCHE, №3-2003).

зьмены з боку Захаду, ня трэба прыдумваць ровар — дэмакратызацыя і лібэралізацыя. Нафты, дзякуй Богу, у нас няма.

«НН»: Ці ёсьць Беларусі карысьць ад падтрымкі антыпуцінскай апазыцыі ў Расеі?

А.Б.: Умешвацца ў будучыя выбары ў Думу было 6 вялікай памылкай. Каб падтрымпіваць каго ў выбарах, патрэбна, па-першае, мець чым падтрымліваць, па-другое, мець каго падтрымліваць, па-другое, мець каго падтрымліваць, па-другое, падтрымкі. Калі знайсьці пэўных сродкі, застанецца пытаные, якіх гульцоў можна падтрымаць. Вось вы кажаце пра антыпуцінскую апазыцыю, але ці ёсыць такая? Электарат супрацьлеглых партыяў ёсыць электарат Пуціна. Прыхільнікі Пуціна ёсыць як сярод электарату СПС, так і сярод камуністаў. Гіпатэтычна Лукашэнка ня можа падтрымліваць СПС, «Яблык», «Адзіную Расею». Як і ЛДПР, якая гуляе згодна з правіламі Крамля. КПРФ ужо ня тая, што была раней. А больш буйных гульцоў і няма. Хіба што левы блёк Глазьева, нацыянал-сацыялістычнае афарбоўкі. але і тут незразумела, у якую гульню ён гуляе. Застающиа «незалежныя» і дробныя партыі. Але нават каб і было каго палтрымлівань, я ня бачу мэтаў такой падтрымкі. Палітычная сытуапыя ў Расеі якасна іншая, чым чатыры гады таму, — цяпер там «кіраваная» дэмакратыя. Любое шальніцтва кантралюецца і фіксуенна. Нават каб Лукангэнка ўмяшаўся, дык магчымасьць дробнага лабіраваньня падтрыманых ім гульцоў ня вартая рызыкі

Запісаў Сяргей Ёрш

Прэміі ад Шарамета

19 верасьня, у час правядзеньня «Дня зачыненых газэтаў», беларускім журнапістам былі ўручаныя прэміі «За мужнасьць і прафэсіяналізм» імя Зьмітра Завадзкага. Прэмію, заснаваную расейскім «Першым каналам» (былы ОРТ), уручаў кіраўнік аддзелу спэцпраектаў інфармацыйнай дырэкцыі каналу Павал Шарамет.

Ляўрэатамі сталі не арыштанты Маркевіч ды Івашкевіч, а фотакарэспандэнт агенцтва АР Сяргей Грыц, рэдакцыя «Белорусской деловой газеты», а таксама фотакарэспандэнт агенцтва «Reuters» Васіль Федасенка.

Рашэньне аб уручэньні прэміі прымала экспэртная рада «Першага каналу», пасьля чаго яно было зацьверджанае генэральным дырэктарам Канстанцінам Эрнстам

Дзень зачыненых газэт і ўручэньне прэмій сталі нагодай для правядзеньня «круглага стала» па праблемах незалежных СМІ ў краіне. Атмасфэра на ім была далёкай ад сьвяточнай. Сытуацыя па-ранейшаму крытычная: незалежных радыёстанцый няма зусім, агульнанацыянальныя газэты можна палічыць на пальцах аднае рукі.

«Каб узарваць манаполію ўлады на інфармацыю, недзяржаўная прэса павінна сфармуляваць новую стратэгію дзеяньняў», такую думку выказала старшыня Беларускай асацыяцыі журналістаў Жанна Літвіна.

«Калектывы дваццаці газэтаў перажылі рэпрэсіі з боку ўлады. Па сутнасьці, судзілі і прыцягвалі да крымінальнай адказнасьці нашу прафэсію».

Асаблівы неспакой Ж.Літвіной выклікае распрацоўка новага, драконаўскага закону пра СМІ. Паўтара году таму пабачыла сввет яго першая рэдакцыя. «Дзякуючы міжнароднай падтрымцы нам удалося адцягнуць час прыняцыця новага закону. Аднак, зыходзячы з наяўнай інфармацыі, можна меркаваць, што законапраект, які бліжэйшым часам павінен паступіць на разгляд парлямэнту, мае шэраг абмежаваньяў для недзяржаўнай прэсы, у тым ліку кантроль дзяржавы над Інтэрнэтам і папярэднюю цэнзуру нават для малатыражных выданьняў», — сказала Ж.Літвіна.

Зала ж.ліпына. Сябры рады БАЖ Леанід Міндлін і Дзьмітры Падбярэскі зьвярнулі ўвагу нанеабходнасьць стварэньня альтэрнатыўнай сыстэмы распаўсюду недзяржаўнай прэсы.

На думку яшчэ аднаго віцэ-старшыні БАЖ Эдуарда Мельнікава, варта перайсьці да стварэньня трансгранічнага тэлевяшчаньня на 300 тыс. спадарожнікавых антэн, усталяваных у краіне, а таксама пашырыць магчымасьці замежнага выданьня беларускіх газэт і часопісаў.

. Франц Субель

Чаму ніхто не пратэстуе?

У Беларусі поўная неадчувальнасьць на інтэграцыйныя працэсы

Угоду прэзыдэнтаў Беларусі, Украіны, Расеі і Казахстану аб стварыныі Адзінай эканамічнай прасторы (АЭП) некаторыя пасыпяшаліся параўнаць зь ялцінскімі пагадненьнямі 1945 г., што падзялілі Эўропу на савецкую і заходнюю зоны ўплыву. Прадстаўнікі Эўразьязу і ЗША адкрыта выказвалі занепакоенасыць. У Брусэлі і Вапынгтоне Ялцінскія

пагадненьні 2003 разглядалі як сур'ёзную спробу Рассі аднавіць поле прыцягненьня краінай былога Савецкага Саюзу. На думку камісара ЭЗ па справе пашырэньня Гюнтэра Фэрхогена, уваход краіны ў адзіную жанамічную прастору ў Эўразіі перакрэсьпівае магчымасыць далучэньня да аналягічнае заходнеэўрапейскае. Газэта «Wall Street Journal»

засьцерагала Маскву ад пашырэньня свайго ўплыву на Ўкраіну ды Беларусь.

Аднак прэзыдэнт беларусі, які, прынамсі, на словах вялікі прыхільнік аб'яднаньня дзяржаваў былога СССР, быў яўна расчараваны і раздражнёны вынікамі спатканьня. На заключнай прэс-канфэрэнцыі нават гаркаўся з гаспада-

ром — Леанідам Кучмам.

Калі дайшла справа да падпісаньня дакумэнту, першым, паводле пратаколу, яго ўзяў у рукі менавіта Аляксандар Лукашэнка, але подпісу не паставіў — перадаў Назарбаеву. «Давайце пачнём са старэйшых», — сказаў кіраўнік Беларусі. У выніку А.Лукашэнка падпісаў пагадненые апошнім, папярэдне пагартаўшы дакумэнты, нібыта маючы засыцярогу, што іх могуць падмяніць. Кучма не ўстрымаўся, каб не зачапіць беларускага калегу: пацікавіўся, чаму ён усіх крытыкуе. Лукашэнка адказаў, што нікога ён не крытыкуе, і паставіў свой подпіс.

Але Кучма працягваў жартаваць. «Многія палітыкі, якія так апантана выступаюць супраць дакумэнтаў, нават іх не чыталі, — сказаў украінскі прэзыдэнт. — Але самае цікавае крыецца ў тым, што гэтыя палітыкі прыедуць у Маскву і будуць прасіць падтрымкі на чарговых выбарах». Лукашэнка адрэагаваў імтненна, нагадаўшы Кучму пра яго праблемы: «У нас ёсьць дзейны прэзыдэнт Укчас бесьць дзейны прэзыдэнт Укунас ёсьць дзейны прэзыдэнт Ук

раіны, і спадзяюся, што яшчэ доўга будзе».

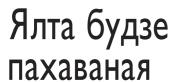
Зь вялікім рыпам прайшоў праект стварэньня «наднацыянальнага органу», што мусіць кіраваць АЭП. У выніку ў дакумэнце зъявіўся орган «рэгулявальны». Праўда, яму ўсё ж перадаецца частка паўнамоцтваў краінаў-падпісантак і рашэньні яго абавзяковыя для выкананьня. Украінскі бок перастрахаваўся — абавзяковыя, калі не супярэчаць Канстытуцыі. Беларускі бок у асобе А.Лукашэнкі выказаў скептыцызм наконт таго, што пагадненьне, пасьля ўнесеных удакладненьняў і агаворак, будзе працаваць. «Беларусь будзе штосьці прадпрымаць у рамках АЭП толькі пасыя таго, як гэта эробяць астатнія ўдзельнікі», — скатій Імераця

заў Лукашэнка. Украіна перажыла напярэдадні падпісаньня такі сабе палітычны момант ісьціны. Прапанова падпісаць дакумэнты аб стварэньні АЭП у іхным першапачатковым варыянце сутыкнулася з такімі пратэстамі апазыцыі, дыпляматаў, большай часткі

міністраў, а таксама эўрапейскіх і амэрыканскіх партнэраў Украіны, што Кучма і Януковіч мусілі адкарэктаваць сваю пазыцыю і канчатковы тэкст пагадненьня.

у Беларусі ж пагадненьия, здаецца, сур'ёзна не чытаў ніхто. У сытуацыі, калі Беларусь ужо ўтварыла супольны рынак з Расеяй, мытны саюз з Расеяй і цэнтральнаазіяцкімі краінамі, далучэнье ці недалучэнье да АЭП мала што мяняюць у замежнапалітычнай арыентацыі краіны. Звыклася зь цяперашнім станам і дэмакратычная апазыцыя, якая апошнім часам наладжвае плённыя кантакты з Масквой. Да таго ж, у яе заўжды пад саломай схаваны апошні аргумэнт: усе пагадненыі, якія падпісвае недэмакратычный рэжым, ня маюць юрыдычнай сілы. Тым ня маюць юрыдычнай сілы. Тым ня маюць падітыкі ня маюць магчымасьці публічна абмяркоўваць доўгатэрміновыя зыскі і шкоды ад такіх пагадненьняў для нацыянальных інтарэ-

у Беларусі. Алег Тачоны, Мікола Бугай

Меркаваньне выкладчыка эканомікі Беларускага ліцэю Аляксея Янукевіча.

«НН»: Ці стварэньне АЭП нясе для Беларусі нейкія небясьпекі?

Аляксей Янукевіч: Яе стварэньне закладае вэктар разьвіцыця эканомікі на дзесяцігодзьдзі наперад. Стварэньне наднацыянальнага органу, рашэньні якога краіны-ўдзельніцы мусяць выконваць, небясьпечнае. Расея з часам можа змусіць яго працаваць на сваю карысьць.

«НН»: Якім чынам?

А.Я.: Бо прадстаўніцтва ў наднацыянальным органе будзе залежаць ад эканамічнага патэнцыялу дзяржаваў. Паводле Пуціна, Беларусь мае эканамічны патэнцыял у параўнаньні з Расеяй 3%, беларускі бок называе іншую лічбу — 12%, У кантэксьце апошніх складанасьцяў у дачыненьнях Менску і Масквы застаецца спадзявацца, што далейшага ходу гэтаму пагадненьню ня будзе дадзена. Што яно застанецца на паперы, а з часам будзе пахаванае.

Гутарыў Сяргей Ёрш

ЭКАНАМІЧНАЯ ХРОНІКА

Ашчаджэньні растуць

На 62,9% павялічыліся ад студзеня рубліёвыя ўклады насельніцтва ў банках. Дэпазыты ў замежнай валюце за гэты пэрыяд вырасылі на 72,2 млн даляраў (18,5%). У пачатку верасыня дэпазыты грамадзянаў дасягнулі адпаведна трыльёна зь лішкам рублёў і 462,5 млн даляраў.

Закупкі цьвёрдай пшаніцы

Беларусь набудзе ў Расеі ды Ўкраіне 240 тыс. т пшаніцы. Гэтага павінна хапіць, каб год выпякаць булкі і рабіць макарону— на іх прыдатная толькі пшаніца цьвёрдых сартоў, што ў Беларусі не расьце.

Бярозаўскую ГРЭС не аддадуць

Кіраўнік энэргахолдынгу «АЭС Расеі» Анатоль Чубайс заявіў пра жаданьне атрымаць у арэнду Бярозаўскую ГРЭС. У «Берасьцеэнэрга» лічаць, што здаваць у арэнду другую па велічыні (пасыля Лукомскай) ГРЭС магутнасьцю 920 мэгават няма сэнсу.

Тым часам Армэнія перадала «АЭС Расеі» кантроль над адзінай у краіне атамнай электрастанцыяй «Мэцамор». АЭС вырабляе 40% электрычнасьці краіны. Армэнія мае 40-мільённую запазычанасьць за ядравае паліва для той самай станцыі. «Адзіныя энэргасыстэмы» згадзілася сплаціць гэтую суму і забралі АЭС.

Атэстацыя бухгальтараў

Налета дзяржава правядзе атэстацыю ўсіх бухгальтараў краіны. 300 тысячам беларускіх бухгальтараў давядзецца пагартаць падручнікі. Кепска будзе і 190 тысячам індывідуальных прадпрымальнікаў, якія займаюцца бухгальтэрыяй саматужна.

Іранскі капітал ідзе

«Падземны горад» пад плошчай Незалежнасьці ў Менску збудуюць іранцы. Яны ж набылі за 380 млн рублёў 14-павярховы гмах недабудаваната гатэлю ў Берасьці, што чвэрць стагодзьдзя прастаяў пустой бэтоннай каробкай. У ім будуць офісы ды крамы. А ля ракі Мухавец паставяць аквапарк. Беларусы ж пакуль замахнуліся толькі на пабудову ў Іране заводу для вырабу трактароў ды самазвалаў. Разам краіны плянуюць інвэставаць адна ў адну амаль паўмільярда даляраў. Нядаўна такія ж праекты размахваліся рабіць з Іракам.

Конкурс з падказкай

«Інфабанк» аб'явіў студэнцкі конкурс на самую лепшую навуковую працу. Тэма — «Плюсы ды мінусы ўвядзеньня расейскага рубля на тэрыторыі Беларусі». Што да выбару валюты, дык банкіры даюць маладым навукоў-цам падказку: аўтар-пераможца атрымае 100 даляраў.

Залатая гарэлка

Адмыслоўцы з Гарадзенскага лікёра-гарэлачнага заводу вынайшлі залатую гарэлку. У паўлітру будзе дадаваща 0,002 г золата ў крышталіках, якія афарбуюць вадкасыць у шлякетны колер. Каштаваць залатая акавіта будзе ўдвая даражэй за звычайную «беленькую». У гарадзенцаў засталіся дзьве праблемы: як атрымаць дазвол Міністэрства аховы здароўя ды як дамагчыся, каб золата не асядала на дно бутэлькі.

3ША інвэстуюць у тэрмінал на Балтыцы

Агенцтва па замежных інвэстыцыях ЗША і швайцарска-амэрыканскі банк
«Credit Suisse First Boston»
даюць «Лукойлу» крэдыт у
225 млн даляраў для пабудовы новага тэрміналу на
Балтыцы. Гэта дасыць магчымасьць экспартаваць расейскую нафту на Захад у
абыход Украіны, Беларусі і
Прыбалтыкі. З «Газпромам»
кампаніі ЗША дамовіліся пра
пастаўкі газу з радовішчаў на
дне Баранцавага мора (кошт
праекту 10 млрд даляраў). Цяпер Штаты імпартуюць 54%

патрэбнай нафты, да 2023 г. гэты паказьнік вырасьце да 68%

Газавыя пляны Ўкраіны

У 2004 г. «Газпром» зьменшъщь пастаўкі ва Ўкраіну да 24 млрд м³ газу (з 26 м³). Аб'ёмы транзыту застануцца назьменнымі. Цана на расейскі газ ня зьменіпца: 50 дадяраў за 1000 м². Рэшту газу Ўкраіна закупляе ў Цэнтральнай Азіі.

Аўдытары-ашуканцы

Міністэрства юстыцыі ЗША зъвінаваціла аўдытарскія кампаніі «PricewaterhouseCoopers», «КРМС» і «Еrnst & Young» у тым, што яны на праняту дзесяні то януквалі сваіх кліентаў, беручы зь іх плату за службовыя паездкі сваіх супрацоўнікаў. Усе тры фірым мелі дамовы з авіякампаніямі, гатэлямі і фірмамі аўтапракату аб стэцыяльных скідках, але кліентам пра гэта не казалі.

АК; БелаПАН, АФН

З УСЁЙ КРАІНЫ

Платныя капальшчыкі

Рынкавыя адносіны ўваходзяць у такую сьвятую справу для беларуса, як капаньне бульбы. У вёсцы Княгінін на Мядзельшчыне той, хто ня здолеў сабраць талаку, мог зьвярнуцца да «прафэсійных» капальшчыкаў. За дзень яны бралі па 10 тыс. руб. або мех бульбы.

К., Мядзел

U kałhas na zarobki

Baranavickaje vytvorčaje bavaŭniana-papiarovaje abjadnańnie jašče ŭ krasaviku nakiravala troch mechanizataraŭ razam z technikaj u kalhas imia Kirava na dapamohu ŭ sielhasrabotach. I dahetul tyja niebaraki tamaka harbaciacca. A miesiac tamu pradpryjemstva nakiravala ŭ toj samy kalhas jašče 30 čałaviek dziela üborki lnu. Hetkim čynam vyrašajecca pytańnie zaniataści pracoŭstak

VBPA z 2004 h. budzie pryznanaje bankrutam. Kala 2000 čałaviek, adnak, dahetul trymajuć na pracy, zmušajučy pa čarzie vychodzić u adnačynak za svoi košt.

Rusłan Raviaka, Baranavičy Гатэль на Гайне

Калі пяць гадоў таму старшыня калгасу «Касінскі» грузін Атары Лалуа перажыў інфаркт, дактары параілі яму зымяніць працу. Сёньня сп. Атары — адзін з пачынальнікаў вясковага турызму ў Беларусі. Каля 200 беларусаў ужо заявілі аб сваім жаданы і займацца вясковым турызмам.

Пасьля хваробы Лалуа збудаваў хату ў вёсцы Панізоўс. «Рабілі ўсё для сябе, для сяброў. Першымі гасыцьмі былі сябры і знаёмыя. Пасьля мы з жонкай падумалі: усё адно ж беспрацоўныя, а ад гасьцей няма адбою. Чаму б на гэтым і не зарабіць?» — расказвае гаспадар. Яго гатэль на некалькі сем'яў пакуль недабу-

Яго гатэль на некалькі сем'яў пакуль недабудаваны. Ёсьць толькі лазьня і адзін пакой, але да Новага году будзе гатова ўсё. У хаце пахне сьвежым дрэвам, ніякіх лакаў і фарбаў гаспадар не выкарыстоўвае прынцыпова: няхай усё будзе натуральнае. Інтэр'ер аздабляюць ступка, маслабойка, элемэнты ткацкага станка — зьвёз ад цешчы, якая жыве ў Старых Дарогах. Проста перад домам — рэчка, на беразе дзьве крынічкі, клапатлівымі рукамі поыбоаныя, расчышчаныя.

патлівымі рукамі прыбраныя, расчышчаныя. Забавы для гасьцей тут простыя: ровар, грыбы, паляваньне, катаньне на байдарках па быстрай Гайне. Узімку — лыжы, конныя шпацыры па лесе (тут дапаможа сусед, бо ў Лалуа коней няма). Для сувязі ў доме плянуюць усталяваць камуста, в выходам, містомот

кампутар з выхадам у Інтэрнэт.
Для аматараў паляваньня тут проста рай. Вядуцца дзікі, алені, лісы. Сам сп. Атары не палюе.
Пасьля хваробы стаў шкадаваць зьвяроў: «Ну яшчэ дзіка забіць магу. А раней і зайцоў білі. Цяпер шкадую, што раней іх забіваў». І гэта нягледзячы на тое, што ліса рэгулярна прыходзіць да яго на падворак паласавацца курамі альбо пад'-сесці за сабакам Робінам. «Ёй таксама жыць трэба», — кажа гаспадар. Перад самым домам на беразе ракі збудавалі хатку бабры. Атары назірае за імі ў бінокль, увечары ці рана раніцай, калі яны паказваюцца. Радуецца, што бабры зьявіліся, бо іх даўно не было ў рацэ: шмат браканьераў.

З цэнамі за паслугі Лалуа пакуль ня вызначыліся. Атары толькі ведае, што 40—60 грыўняў (16—24 тыс. руб.) у суткі з чалавека каштуе сельскі турызм ва Ўкраіне.
Але перш чым вывешваць цэньнік, трэба

Але перш чым вывешваць цэньник, грэбы прайсьці сэртыфікацыю. Ліцэнзіі на экатурызм у нас пакуль не патрабуецца, нават такога панятку няма ў законе. Але да канца году «заканадаўчую базу» пад яго мусяць падвесьці. Папраўкі ў закон аб турызьме ўжо прынятыя. Іх распрацоўнікі грунтаваліся на заканадаўствах Прыбалтыкі і Польшчы. Там экалягічны турызм не абкладаецца падаткам, калі здаеш ня больш за чатыры пакоі. «Гэта не патрабуе ўкладаньняў ад дзяржавы, але будзе прыносіць прыбытак і спрыяць разьвіцьцю рэ-

гіёну. Турысты, прысхаўшы адпачыць у сельскай сядзібе, прынясуць грошы і раёну. Ва ўсім сьвеце гэта найлепшая матчымасьць прыцягваць грошы ў сельскую мясцовасьць, бо сельгасвытворчасьць стратная», — кажа старшынька Аб'яднаньня агра- і экатурызму Валер'я Кліцунова.

Мо для вёскі Панізоўе энэргія і талент Атарыя Лалуа стануць выратавальным шанцам. Ён зусім не шкадуе, што кінуў працу старшыні. «Ужо б, напэўна, другі інфаркт перажыў, каб застаўся. Я вельмі перажываю, калі што ня так, а ў калгасе шмат маразму». Маразм мы назіраем, вяртаючыся ў Лагойск на гаспадаровым джыпе: на калгасных палетках гарыць салома.

.. Вераніка Дзядок

● НАВІНЫ●

Дэпутаты супраць Быкава

Дэпутат Ждановіцкага сельсавету, старшыня БНФ Менскага раёну Юрась Зянковіч прапанаваў перапазваць ждановіцкую в уліпу Камуністычную ў вуліпу імя Васіля Быкава. Спачатку дэпутат спытаў парады ў мясцовых людзей, і тры чвэрці іх сваімі подпісамі пацьвердзілі жаданьне жыць на вуліцы імя Васіля Быкава. Народную хартыю перадалі ў Ждановіцкі сельсавет. 24 верасыня дзесяць дэпутатаў вырашалі — зьявіцца ў Беларусі першая вуліца імя Быкава ці не. «Высокая рада» пайшла насуперак жаданьням жыхароў Камуністычнай: маўляў, каб пераназваць вуліцу, трэба ўсю дакумэнтацыю перарабляць, а гэта дора-да... Было прынята рашэньне Камуністычную пакінуць камуністам, а імем Васіля Быкава назваць вуліцу ў новым раёне. Раён той толькі будуецца, вуліца толькі праектуецца.

ктусица. Ціхан Чарнякевіч

У Горках без брыкету

Жыхары прыватных дамоў у Горках могуць застацца на зіму бяз таннага паліва — брыкету. На кожны прыватны дом належыцца 2,5 тоны торфабрыкету. З агульнага кошту выдаткаў (26 тыс. руб. за тону) 30% аплачвае раённы бюджэт, астатняе — уладальнікі дамоў. Запазычанасьць «Райпалівазбыту» пастаўнікам «Райпалівазбыту» пастаўнікам

склала 163 млн рублёў, таму бліжэйшым часам брыкет у Горках прадавацца ня будзе.

заплянаваных на гуты сэзон бюджэтных 226 млн рублёў хопіць, каб задаволіць патрэбу хіба што 800 гаспадароў. У астатніх ёсьць выбар: самім дамаўляцца з торфабрыкетнымі прадпрыемствамі альбо набываць вугаль па 120 тыс. за тону.

«Региональные ведомости». Горк

«Танна і камфортна» не бывае

У карчме ў цэнтры Прагі піва каштуе менш за 50 цэнтаў, шыкоўная засмажаная съвіная нага — каля 4 даляраў і г.д. За 5 даляраў можна напіцца і наесьціся на ўвесь дзень. Плюс прымальны ўзровень сэрвісу, пэрсанал разумее па-ангельску. Можна прайсьціся вячэрнім Менскам і пашукаць нешта падобнае. Дадайце патрэбу ў візе, малую вядомасьць краіны, аўтарытарны рэжым, Чарнобыль... Вось чаму аднолькавыя па колькасьці насельніцтва Беларусь і Чэхію наведваюць два і сто мільёнаў чалавек у гол аліпавелна.

век у год адпаведна. Урад знайшоў новую панацэю, якая мусіць «выпягнуць» вёску і вырашыпь эканамічныя праблемы краіны. Гэта турызм, асабліва яго эка- і аграварыянты. Маўляў, так і рвуцца замежнікі з сваіх забруджаных мэтаполісаў у беларускую вёску «танна і камфортна» адпачыць. Ці мае гэта пад сабой падставы? Давайце паразважаем.

Турызм — капіталаёмістая галіна. Заможны іншаземец ня будзе хадзіць у вясковую прыбіральню і бяз душу жыць ня будзе. А заарганізаваць нармальны побыт ва ўмовах беларускай вёскі — як мінімум 10 тыс. даляраў! Вось чаму многія курорты ў той жа Польшчы належаць немцам ці аўстрыякам: яны маюць неабходныя капіталы, ведаюць, які сэрвіс патрэбны іх суайчыньнікам, як рабіць прамоцыю сваіх паслугаў на патэнцыйных рынках. Таму, каб прыпятнуць сюды замежных турыстаў, трэба было б не дэклярацыі прымаць, а, скажам, здаць возера Нарач у арэнду немцам. Тады б жыхары Нямеччыны хутка даведаліся і дзе Беларусь знаходзіцца, і якія ў нас прыгожыя азёры ды рэдкія птушкі.

Яшчэ адна памылка — рабіць стаўку на турыстаў зь іншых краінаў. Замежны турызм — справа сэзонная, ніводзін курорт ня здолее працаваць бяз сталай плыні айчынных турыстаў.

плыні айчынных турыстаў. Краіны з вызначанымі нацыянальнымі адметнасьцямі прыцягваюць значна больш турыстаў. Досьвед разьвіцыця турыстычнай справы ў польскіх Таграх і на Мазурах у параўнаньні з Сылезіяй і Памор'ем пацьвярджае гэтую тэзу. Таму забудзьма пра азёры, якіх у Фінляндыі незьлічоная колькасьць, пра буслоў, бальшыня сусьветнай папуляцыі якіх гняздуецца ў Польшчы, і наперад — чытаць пра Марка Шагала і Ігната Дамэйку, гатаваць стравы зь «Літоўскай гаспадыні» ды варыць крамбамбулю!

Дамінік Міхайловіч

3 жыцьця Бабруйску

Сярэдняя адукацыйная школа для габрэйскіх дзетак з адмысловай навучальнай праграмай пачала дзеіць у Бабруйску. У клясах пакуль ня больш за дзесяць вучняў, якіх з усяго гораду зьбірае на заняткі аўтобус.

Каб дзіця стала вучнем школы, бацькам даводзілася пацьвярджаць яго габрэйскае паходжаньне. Пэдагагічны калектыў навучальнай установы — настаўнікі першай і вышэйшай катэгорый, падабраныя на конкурснай аснове.

З чэрвеня не выплачваюцца заробкі працаўнікам бабруйскага леспрамгасу і прадпрыемства «ФанДАК». Мэблевая фабрыка і фабрыка «Люстэрка» таксама ў сьпісе неплацельшчыкаў.

Міністар гандлю Аляксандар Кулічкоў правёў у Бабруйску прыём па асабістых пытаньнях. Аднак ахвотных скарыстацца з выпадку аказалася няшмат. На прыём да міністра прыйшоў толькі агаін налавек

толькі адзін чалавек. Данута Чыгір, Бабруйск

Урбан Алін:

«Швэцыя магла б быць для вас прыкладам»

На радзіме Урбана Аліна клічуць «містэр Беларусь» за цікаўнасьць да нашай краіны. Ён старшыня камісіі па замежнай палітыцы швэдзкага Рыксдагу і сябар працоўнай групы Парлямэнцкай Асамблеі АБСЭ па Беларусі. З Урбанам Алінам гутарыць карэспандэнтка «НН».

Урбан Алін: Тая сытуацыя, якая цяпер склалася ў Беларусі, ня можа існаваць доўга. Хутка Беларусь стане суседкай ЭЗ, таму Эўропа павінна больш цікавіцца ващай краінай. З гэтага я зыходжу ў сваёй працы. Дый сама Беларусь мне падабаецца: прырода, людзі... Гэта цяжка вытлу-мачыць словамі. Мяркую нават калінебудзь набыць невялічкую хатку ля возера ў паўночнай Беларусі.

Чым выкліканая стабільная цікавасьць швэдзкіх палітыкаў да беларускіх справаў? У.А.: Мы заўсёды лічылі, што дэ-

макратычныя адносіны— адзіна магчымы шлях да мірнага суіснаваньня краін у міжнароднай сыстэме. Найбольшую цікавасьць да вашай краіны выяўляюць швэдзкія са-цыял-дэмакраты. Многія з уласнае ініцыятывы пачалі распаўсюджваць інфармацыю пра падзеі ў Беларусі, актыўна рэагаваць на сытуацыю ў вашай краіне.

Якія Вы можаце правесьці паралелі паміж Беларусяй і Швэ-

У.А.: Нашыя краіны прыкладна аднолькавага памеру; абедзьве маюць добра адукаванае насельніцтва; і швэды, і беларусы моцна сацыяльна арыентаваныя. Швэцыя магла б стацца для вас прыкладам сацыяльна арыентаванай дзяржавы з дынамічнай рынкавай эканомікай. Падчас візытаў у Беларусь мне давялося абвяргаць няслушную інфармацыю пра сваю краіну, асабліва ў лібэральных колах. Многія лічаць, што ў нас амаль сацыялістычная эканоміка, і звычайна зьдзіўляюцца, калі я кажу што мы маем вялікі рынкавы сэктар. Беларусь магла б разьвівациа павол-

Лукашэнка нягнуткі і прадказальны

Ці патрэбная Беларусь Эўро-

У.А.: Не. Гэта добра відаць з амаль поўнай адсутнасьці інтарэсу да Беларусі з боку эўрапейскіх краінаў.

Чаму так?

У.А.: Вашая дзяржава досыць малая, яна ня мае ні вялікага геапалітычнага значэньня, ні вялікага рынку, як Расея. Калі Беларусь хоча мець сваё месца ў Эўропе, яна сама мусіць яго знайсьці і даказаць на яго сваё права. Адзінае, чым у будучыні Беларусь можа зацікавіць Эўропу, дык гэта танная працоўная сіла. Беларускія прадпрыемствы могуць вырабляць сваю прадукцыю, але збываць яе яны будуць там, дзе людзі ня могуць дазволіць сабе пра-дукцыю заходніх фірмаў. Яшчэ Эўропа зацікаўленая ва ўсталяваньні ў Беларусі дэмакратыі, маніторынгу правоў чалавека ды стварэньні спрыяльнага клімату для разьвіцьця эканомікі й інвэстыцыяў

— Якім чынам Эўропа можа паспрыяць усталяваньню дэмакратыі ў Беларусі?

У.А.: Гуляючы з Лукашэнкам. I мы можам перайграць яго, бо Лука-шэнка вельмі нягнуткі ў сваіх дзеяньнях. Няцяжка прадказваць ягоныя наступныя крокі ды іх вынікі. Напрыклад, увяла Эўропа забарону на паездкі беларускіх урадоўцаў — і гэта дало плён. Мы можам абнарода ваць інфармацыю пра тое, што ў Беларусі навучаліся ірацкія афіцэры; пра тое, што Расея, магчыма, прадае зброю празь беларускія фірмы. Мы можам дасьледаваць рахункі прэзыдэнта ў заходніх банках. Гэта будзе пэўным ціскам на рэжым Лукашэнкі й можа выклікаць зьмены ў краіне.

Якія сілы, на Ваш погляд, маюць наймациейшую праэўрапейскую арыентацыю ў Беларусі? У.А.: Гэта насельніцтва. Людзі

разумеюць, што эўрапейская мадэль разьвіцьця можа ім больш прапанавань, чым Расея ні СНД.

– Калі так, да якой Эўропы мае імкнуцца Беларусь? Што для Вас Эўропа?

У.А.: Для мяне гэта перш за ўсё кантынэнт, насельніцтва якога падзяляе агульныя каштоўнасьці. Ся-- дынамічная рынкавая эканоміка, павага да правоў чалавека і грамадзянскіх правоў, сацыяльна арыентаваная дзяржава, дзе ўсе грамадзяне маюць роўныя магчымасьці. Менавіта ў гэтым я бачу розьніцу паміж Эўропай і Злучанымі Штатамі. Геаграфічна мая Эўропа ўключае Беларусь, Украіну, Малдову, Турцыю і ўсе рэспублікі былога Савецкага Саюзу. Пытаньні выклікае толькі ўдзел Расеі, з прычыны яе памеру. Але і Расеі нельга цалкам адмаў-

Кажуць, што пашырэньне Зьвязу, якое хутка мае адбыцца, — апошняе. Але я так ня думаю. Як толькі Беларусь здолее выканаць усе патрабаваньні ЭЗ, Эўропа прывітае Бела-

Адукацыя ўсё жыцьцё

- Якім Вы бачыце далейшае разьвіцьцё краіны?

У.А.: Краіна спрабуе ізалявацца ад працэсаў, якія адбываюцца вакол яе. Але вашыя палітыкі мусяць зразумець, што гэта няправільны шлях. Сьвет глябалізуецца, і вяртаньня назад няма. Спыніць глябалізацыю нельга, можна толькі прайграць, калі працягваць ізалявацца ад сьвету.

Працэс глябалізацыі азначае, што кожная эўрапейская краіна мусіць змагацца за сваё месца на глябальным рынку, як гэта робяць фірмы. Роля ж Эўропы — у пашырэньні ідэі сацыяльна арыентаванай дзяржавы, якая выпраўляе несправядлівасьці жорсткага рынку. Але, паўтаруся, сацыяльная арыентацыя найперш азначае аднолькавыя магчымасьці для дасягненьня посьпеху. У Швэцыі гэтая ідэя выяўляецца цяпер у канцэпцыі «Адукацыя ўсё жыцьцё» Яна дазваляе людзям увесь час паднаўляць свае веды, каб не губляцца ў рынкавых адносінах.

Вы кажане — глябалізаныя. але ж у Беларусі свая культурная спэцыфіка.

У.А.: Я ня бачу ніякай асаблівай спэцыфікі Беларусі. Адзіная адметнасьць, як і ў іншых краінаў рэгіёну, асобная культура, гісторыя, мова, якія дадаюць калярыту эўрапейскаму калейласкопу. У астатнім Белазвычайная постсавецкая краіна на шляху разьвіцьця. Толькі некаторыя краіны разьвіваюцца хутчэй, некаторыя павольней. Беларусь належыць да апошняй катэгорыі, куды ўваходзяць краіны, у якіх яшчэ не завяршыўся працэс дзяржаўнага фармаваньня. І атрыбуты дзяржаўнасьці паўстаюць паралельна з эка-намічным разьвіцьцём.

Што мусіць рабіць беларуская грамадзянская супольнасьць, каб наблізіць уступленьне краіны

У.А.: Глядзець, як іншыя краіны спраўляюцца зь пераходным пэрыя-

дам, аналізаваць іх мэтады і выбіраць найлепшыя шляхі для сябе. Шмат працаваць, спадзявацца на сябе, актыўна паляпшаць уласнае становішча. Бо ніхто акрамя вас гэтага ня зробіць. У мяне часам зьяўляецца адчуваньне, што беларускія палітыкі — як з улады, так і з апазыцыі — ча-каюць, калі Эўропа зробіць справу за іх. Але ўсё ў вашых руках

Улада і апазыцыя ў тупіку

Якія асноўныя праблемы сёньняшняй Беларусі вам бачацца?

У.А.: Галоўная праблема ваньне Лукапіэнкі ды песнага кола яго дарадцаў. У адрозьненьне ад многіх іншых постсавецкіх краінаў. усё жыцьцё ў Беларусі завязанае на прэзыдэние і ягоных людзях. А тыя не жадаюць пераменаў, бо гэта будзе азначаць страту ўлады. Але яны разумеюць, што доўга так цягнуцца ня можа, асабліва ў эканамічным сэктары. Абодва бакі ў тупіку. Бо апазыцыйныя палітыкі ня маюць яснай праграмы рэформаў і шляху да пераменаў. Людзі баяцца прыватызацыі, у выніку якой большая частка маёмасьці пяройдзе да алігархаў Магчыма, замест польскага ці расейскага шляху Беларусь можа выбраць чэскі: перад прыватызацыяй стварыць умовы для разьвіцьця прыватнага сэктару. Людзі зь вялікіх дзяржаўных прадпрыемстваў пойдуць туды працаваць, і закрыцьцё фабрык ды заводаў ня выкліча вялікага сацыяльнага зруху.

— Самая адыёзная зьява ў палі-

тычнай сыстэме Беларусі — гэта... У.А.: Зьнікненьне палітыкаў. Такое Эўропа ня ў стане ні зразумець, ні прыняць. Кіраўніцтва краіны, калі яно хоча палепшыць міжнародныя адносіны, мусіць давесьці сьвету, што ня мае да гэтага дачыненьня. У эўрапейскай традыцыі гвалт як мэтад

палітычнай барацьбы выключаны. Другая пачварная зьява — уціск свабоды прэсы. Вольнае распаўсю-джваньне інфармацыі — ня толькі фундамэнтальнае права грамадзяніна. Гэта інтэрас грамадзтва. Чым лепш грамадзтва інфармаванае, тым больш асэнсаваны выбар яно можа зрабіць. На жаль, цяпер дзяржава аддзеленая ад грамадзтва і дзейнічае супраць яго інтарэсаў. Грамадзтва мусіць дарасьці да разуменьня, што ўрад існуе для народу, а не наадварот. І патрабаваць ад уладаў спра-

Трэці адыёзны элемэнт шэньне правоў чалавека. Гэтаму супрацьстаіць АБСЭ. Але падкрэсьлю, што перш за ўсё само грамадзтва мусіць выяўляць актыўнасьць

Якімі элемэнтамі палітычнага жыцьця разьвітыя дэмакратычныя дзяржавы розьняцца ад «пачаткоўцаў»?

У.А.: Асноўнае адрозьненьне цесным пераплятаньні палітыкі і бізнэсу. Калі я сустракаю парлямэнтароў з новых дэмакратыяў, яны заўсёды пытаюцца: якім бізнэсам займаюся я? Тыя бізнэсоўцы ідуць у палітыку, каб наладзіць кантакты для сваёй будучай дзейнасьці. А для мяне палітыка — гэта праца сама ў сабе, а не факультатыўны занятак.

> Гутарыла Аліна Бельская, Стакгольм—Хельсынкі

НАВІНЫ

. Латвія — у Эўразьвязе

За далучэньне да ЭЗ у суботу пра-галасавалі 67% латышоў. Трэці сусед Беларусі далучаецца да Эўразьвя зу. Найбольш галасоў супраць ЭЗ у Латвіі паступіла зь мясцовасьцяў, дзе пераважаюць расейскамоўныя жыхары: у Дзьвінску супраць галасавалі 67%, у Рэжыцы — 55%.

Варонін гатовы выйсьці з СНД

Прэзылэнт Малловы не выключае, што ягоная краіна можа выйсьні з СНД і дамаганна пясьнейшай інтэграцыі з Эўразьвязам. На думку Уладзімера Вароніна, прэзыдэнты чатырох краін, падпісваючы ялцінскія пагадненьні, не ўлічылі інтарэсаў іншых дзяржаў Садружнасьці.

Залаты маёнтак

Выстаўлены самы вялікі ў гісторыі пазоў былога жыхара «ўсходніх крэсаў» да польскай дзяржавы. Нашчадкі магнатаў Браніцкіх дамагаюцца кампэнсацыі 150 млн злотых (каля 80 млрд руб.) за маёнтак, пакінуты пад Ваўкавыскам у 1939-м. Справу разгледзіць кракаўскі суд.

Судзьдзі супраць Бэрлюсконі

Італьянскія судзьдзі ў мінулы чацьвер правялі сымбалічную 15-хвілінную акцыю пратэсту супраць нападак прэм'ер-міністра Сыльвіё Бэрлюсконі. Усе працэсы перапынілі і ўслых зачыталі заяву з асуджэньнем прэм'ера, які называў судзьдзяў «пух-лінай, якую трэба выдаліць».

СП; БелаПАН, «Gazeta Wyborcza»,

Пошта губляе лісты

У Польшчы штогод губляецца каля трох мільёнаў лістоў. Але, як кажуць паштавікі, гэта няшмат, бо агульная колькасын лістоў, што перасылае пошта цягам году, ярд. А тры мільёны ад мільярда гэта ўсяго 0,3%. Слабое суцяшэньне для тых трох мільёнаў палякаў, што не атрымалі доўгачаканых капэртаў!

Палякі меней вандруюць

Да канца году ў Польшчы могуць збанкрутаваць каля 400 туры-стычных фірмаў (больш за 200 ужо зьніклі). Галоўныя прычыны зьні-жэньня турыстычнай актыўнасьці палякаў — вайна ў Іраку і на Блізкім Усходзе, SARS, а таксама жаданьне ва ўмовах эканамічнага спаду мець грошы «на чорны дзень»

Аборты ці забойствы

Польская паліцыя шукала маці пяцярых немаўлятаў, целы якіх былі знойдзеныя ў бочцы ў падвале аднаго з дамоў пад Люблінам. Гаспадар хаты Анджэй К. сказаў, што ягоная жонка, Іялянта К., сышла з хаты і ўжо некалькі дзён не вяртаецца. У выніку дасьледаваньняў ДНК высьветлілася, што Анджэй і Іялянта К. зьяўляюцца бацькамі дзетак, забітых і схаваных у бочцы. Ад пачатку году ў Польшчы знойдзеныя некалькі такіх жахлівых пахаваньняў

Гэта сталася нагодай для ўзнаўленьня дыскусіі ў справе легалізацыі абортаў. Цяпер польская жанчына можа зрабіць аборт у выпадку, калі роды пагражаюць яе здароўю, калі пашкоджаны плод і калі цяжарнасьць сталася вынікам гвалту (гэта трэба давесьці ў судзе). Летась у амаль саракамільённай Польшчы было афіцыйна зроблена ня болей за паўтары сотні абортаў, а неафіцыйна — да 200 тыс.

У гэтай справе полькі едуць у Калінінград, Украіну, Беларусь.

Посткамуністы, якія кіруюць цяпер у Польшчы, у сваіх перадвыбарчых праграмах абяцалі зьвярнуцца да лібэралізацыі закону аб плянаваньні сям'і. Аднак жаданьне не сварыцца з каталіцкай царквой аказалася мацнейшым.

АДз, Варшава

«Вы — венгр?» — па-змоўніцку гледзячы мне ў вочы, спытаў мой украінскі спадарожнік. Два мужыкі, якія сядзелі ля акна ў вагоне цягніка «Менск—Львоў», павольна ўтаропілі ў мяне свае нерухомыя зрэнкі. Я адразу адчуў сябе нібы макак ў беларускай пушчы, але здолеў абыякавым тонам прамовіць: «Не-е. Я проста еду ў Вугоршчыну на футбог.

Пад'яжджаючы да Кіева, я ўзгадаў гэтую леташнюю гісторыю. Дзякуй вышнім сілам, цяпер ніхто не нахіляўся ла мяне і атакуючы мой кірпаты нос водарам «Пярцовай» ці «Sergio Tacchini Donna», не пытаўся: «Вы — малдаванін?» Бо гэтым разам канчатковай мэтай майго падарожжа была Малдова. Краіна, падобная шмат чым да Італіі: і цёплымі стасункамі зь віном, і ня так даўно набытым — няхай сабе праз Дунай! выхадам да мора. Падобная і моваю адзін знаёмы малдаванін пераконваў, што выдатна разумее італьянцаў. Пад уплывам гэтых параўнаньты глядзіш на пакручастую лінію малдаўскай мяжы на сваёй завэдзганай падарожнай мапе і ў думках ахрышчваеш тэрыторыю ад Сарокаў да Кагулу й ад Унгенаў да Цігіны Малым Ботам Эўропы..

Кідаю пагляд у акно ды пазнаю кіеўскі мікрараён Дарніцу, дзе два з паловай гады таму мы — беларускія заўзятары — начавалі ў гатэлі МУС Украіны. З тае нашае дружнае шасыцёркі хтосьці сядзіць у Штатах, хтосьці зарабляе грошы на радзіме; я еду адзін.

Калі ў Менску вы папросіце ў краме марозіва з макам ды каноплямі, то на вас, як мінімум, паглядзяць, як на ідыёта. У Кіеве зь вялікай імавернасьцю вам адкажуць: «Адно ці два?...» Мак у тым марозіве і сапраўды ёсьць, а вось заміж канабісу густа насыпана зерняў кунжуту, якога хоць тону зжары — патрэбнага эфэкту ня будзе.

«Мне, калі ласка, гэтага супцу, — я тыцкаю пальцам у вітрыну кітайскай кавярні хуткага харчаваньня. Што гэта, дарэчы?» — «Боршч», — ніякавее за прылаўкам прыгожая дзяўчына. «Кітайскі?!» — перапытаваю. «Украінскі», — сканфужана, але зь мяккім дакорам кажа яна. «Давайце», — уздыхаю я, а ў галаве мільгае думка, што спалучэньне бульбы Ла Чао ды ўкраінскага баршчу са сьмятанай будзе зусім няшкодным для майго выпрабаванага арганізму.

Інтэграцыя страваў адбылася гладка ды бяз шуму, і я шчасьліва

Малы Бот Эўропы

заснуў празь некалькі гадзінаў у адэскім цягніку. Сьнілася мне ўкраінска-малдаўская мяжа. Пасьля я з жахам зразумею, што такое мяжы перасекчы мне гэтым разам не наканавана. Але сыпярша прайдуся па Малой Арнауцкай ды Дзерыбасаўскай, зазірну ў вочы мэталёваму герцагу дэ Рышэлье, памачу пяты ў халаднава-тым моры ды запхну сябе ў смуродны аўтобус Адэса—Кішынёў—Аргей, які з хуткасьцю стомленай жаў-лы пацягнепца ў свой нялёгкі шлях.

Украінскія памежнікі праверылі пашпарты ды прапусьцілі наш «Ікарус». І тут я ўбачыў нешта надзвычай знаёмае: чырвона-залёную шыльду і надпіс... Прыднястроўская Малдаўская Рэспубліка. У салён заходзіць дуядзька ў камуфляжы і абяяшчае, што ўсе грамадзяне без прыднястроўскае прапіскі мусяць сплаціць па паўдаляра за транзыт. Я плачіў, а прыднястроўскі памежнік выводзіць на талёнчыку «Арлоу Б.» Стаім дастаткова доўга, пакуль расчараваныя мытнікі, не знайшоўшы ў нас анівод-

нае гранаты ці хаця б якога кіляграмчыка дынаміту, не адпускаюць аўтобус у аплачаны ды цалкам легальны транзыт па прыднястроўскай дзяржаве. Дзяр-

жаве спадара Сьмірнова, былога — так казаў малдаванін Юра — крымінальніка, які цяпер трымае пасаду прэзыдэнта ПМР ды ўвесь бізнэс у пяці сваіх гарадах. Бізнэс ягоны называецца «Шэрыф». Гэта ўсё ад апошняга кіёску на левым беразе Днястра-Ціраса да ультрасучаснага спарткомплексу ў Ціраспалі. Цалкам кантраляваць нібыта не ўдаецца толькі каньячны завод «Квінт». Каменка, Рыбніца, Дубасары, Ціраспаль ды адзіны горад на правым беразе — Бэндэр (Цігіна) — вось тэрыторыя Сьмірнова ды Суворава. Расейскі палкаводзец намаляваны на кожнай купюры прыднястроўскіх рублёў, у два разы даражэйшых за малдаўскія леі.

Ля мосту цераз Днестар вока спатыкаецца на камуфляжнай сетачцы,

пад якой ціхенька хаваецца БМП. Пасыля гэтага кулямётнае гняздо, абкладзенае мяшкамі зь пяском, супрацьтанкавы «вожык» на ўзбочыне ды «калашны» ў руках малайцоў колеру хакі падаюцца нармальнай зыявай.

На прыпынку ў Бэндэры-Цігіне ў салён заходзіць бабулька і... пачынае жаліцца на «перастройку». Перастройка забрала ўсе грошы, памажыце ўкраінскімі грыўнямі ці малдаўскімі леямі. Я ўмомант выдумляю сам сабе правіла: не падавць болей за адзін раз у дзень. Адэскі дзядок мне шапнуў: «Удачы», — і ні слова пра «перастрой-ку».

Калі табе пажадалі ўдачы ў Адэсе — яна прыйдзе... У кішынёўскім патэлі для артыстаў цырку — чамусьці менавіта туды на старой «Волзе» прывёз маю сьціплую пэрсону таксіст — адміністратарка доўга прыглядалася да мяне, а найболей да латак у самых экзатычных месцах на маіх штанах. Спачатку нумар каштаваў 10 даляраў, пасьля ў чатыры разы патаньнеў. Я ўслых падзякаваў адміністратарцы, у думках — дзядулю ды пайшоў у свой пакой выграбаць з ложка мёртвых прусакоў.

Наколькі нецікавая сталіца Мал-

Наколькі нецікавая сталіца Малдовы архітэктураю, настолькі займальная яна вулічнымі замалёўкамі. Стаю ля аблупленай сыдяны, на алным яе краі пачынаецца сакрамэнтальнае «Ленин жил...» На гэтым фраза абрываецца, а замест працягу вісіць абвестка «Приму на квартиру 2-х ребят»... Праз колькі кварталаў бачу жанчыну, якая сядзіць на скрыні, трымаючы перад сабою бутэлькі зь нейкай вадкасьцю ды колькі шклянак «Што гэта ў вас"» — пытаюся. «Каньячны сьпірт, 50 грамаў — 1 лей. Мапунак — 40°». Скажыце, вы калі-небудзь куплялі на менскай вуліцы шклянку каньяку за 150 рублёў? А езьдзілі на таксі 70 кілямэтраў за 8 даляраў? А елі пэрсыкі па 350 руб. за купю?...

сыкт па 550 руб. за кілю?...
Назаўтра ў цягніку Кішынёў—
Санкт-Пецярбург мой спадарожнікрасеец будзе імкнуцца з захапленьнем расказаць мне, як Расея кагосьці там перамагла ў футбол. На наступны дзень ён будзе ціха-ціха чытаць кніжку, я ж буду размаўляць з суседам-малдоўцам. Той, частуючыся разынкамі ды гледзячы на ўсё тую ж мапу Эўропы, будзе баяць пра тое, што гагаузы любяць вырошчваць тытунь, што ля белай скалы ў Сароках жылі гайдукі, што на поўначы Малдовы кепска расьце вінаград, што сам ён ня хутка вернецца дадому ў Кагул зь Піцеру. Будзе павольна праводзіць пальцам па мапе ад Малога Боту да Нямеччыны ды расказваць пра таварышаў. Ровары, лясныя сьцежкі, адсутнасьць візаў, у заплечніках — выключна ежа. Тры тыдні шляху ў парабкі да баўэраў зарабіць грошай ды вярнуцца дадому машынай, з купленым за 700 вашынгтонаў румынскім пашпартам у

Ты намацваеш у пляцаку свой беларускі ды адчуваеш нейкую незразумелую падступную радасьць ад таго, што Малдова забіла на адзін мяч болей. Ня дзіва: яна ж — Малы Бот Эўропы, вельмі падобны да Італіі.

Багдан Арлоў,

Менск—Кіеў—Адэса— Кішынёў—Ціраспаль—Менск

Камэнтары пасьля рэфэрэндуму

Агульнапольскі рэфэрэндум у справе далучэньня краіны да ЭЗ адбыўся 7—8 чэрвеня 2003 г. Яўка склала 58,85% ад правамоцных галасаваць. 77,45% удээльнікаў выказаліся за ўступленьне Польшчы ў Эўразьвяз. Супраць былі 22,55%.

кау выказаліся за уступлень не Польшчы ў Эўразьвяз. Супраць былі 22,55%. Падчас урачыстага абвяшчэньня вынікаў прэзыдэт Польшчы Аляксандар Кавсьнеўскі падзякаваў усім, хто выканаў свой грамадзянскі абавязак, — ці яны галасавалі за далучэньне да Эўразьвязу, ці супраць. Паводле прэзыдэнта, вынік эўразьвязаўскага рэфэрэндуму сьведчыць пра тое, што палякі дарасьлі да дэмакратыі.

А вось як выказваліся палітыкі, каталіцкія гіерархі, грамадзкія дзеячы — як прыхільнікі, так і праціўнікі далучэньня краіны да эўрапейскіх структураў. «Польшча патрабуе Эўропы», — заявіў Ян Павал ІІ падчас сустрэчы з польскімі паломнікамі на рымокім Пляцы Сьвятога Пятра. Галава катапіцкага Касьцёлу заклікаў палякаў да інтэграцыі. Папа адзначыў, што далучэньне Польшчы да эўраструктураў зьяўляецца доказам гістарычнай справядлівасьці, а таксама актам узбагачэньня Эўропы. Гэтыя словы ён казаў за два тыдні да рэфэрэндуму.

В чэрвеня, камэнтуючы вынікі галасаваныня, прэм'ер Лешак Мілер казаў, што ганарыцца палякамі: «Мы ўносім у Эўролу вялікі польскі патэнцыял, гонар нашай нацыі, кваліфікаванасьць грамадзянаў, наш запал да працы. Усё тэта мы будзем разьвіваць, каб у Польшчы жылося лепш, каб было менш праблемаў і каб мы маглі будаваць станоўчую супольную будучынію»

Радасьць палякаў падзяяллі й суседзі. Прэм'ер Чэхіі **Ўладзімер Шпідла** сьцьяярджаў: вынік галасаваныяя сьведчыць пра тое, што Польшча — гэта частка Эўропы: «Гэткі вынік рэфэрэндуму заўляецца наступствам сур'ёзнай зацікаўленасьці ўсяго польскага народу». Чэхія тады таксама рыхтавалася да эўразьвязаўскага рэфэрэндуму, кі адбыўся 13—14 чэрвеня і скончыўся перамогай «за».

Былога польскага прэм'ера Ежы Бузака ў сувязі з рэфэрэндумам непакоіла іншае. Вынік галасаваньня сьведчараваныя дзейнасьцю палітыкаў: «Палова палякаў альбо ня ўдзельнічалі ў рэфэрэндуме, альбо прагаласавалі «не». Гэта павінна выклікаць адпаведную рэфлексію. Цяпер мы ўсе, нават тыя, хто выказаўся супраць інтэграцыі з ЭЗ, далучаемся да зўрапейскіх структураў, і мы павінны супольна змагацца і аднолькава ўяўляць сабе будучыню».

польшчы змен адид адиложного На думку пісьменьніка, палітыка і шматтадовага дырэктара польскай рэдакцыі радыё «Свабодная Эўролаг Яна Новака-Езяраньскага, рэфэрэндум адкрыў новыя магчымасыці разьвіцьця Польшчы: «Далучэньне да найбольшага супольнага рынку збыту дае магчымасьць выйсыці з дэпрэсіі, у якой краіна энаходзіцца ад часу падзелаў. Гэта рэалізацыя апошняга этапу мараў: свабода, дэмакратыя, дабрабыт. Яшчэ некалькі дзясяткаў гадоў таму ніхто не паверыў бы, што Польшча апынецца перад гэткай гістарычнай магчымасыно»

масьцю». У сваю чаргу лідэр нацыянал-каталіцкай Лігі польскіх сем'яў **Раман Гертых** дзякаваў усім, хто падчас рэфэрэндуму выказаўся супраць

ЭЎРАІНТЭГРАЦЫЯ: ПОЛЬСКІ ДОСЬВЕД-

эўраінтэграцыі. Раман Гертых падкрэсьліў, што гэткае рашэныне людзям было вельмі цяжка прыняць: «Была аглушальная прапаганда, якая заняла 99% часу ў дзяржаўных і прыватных электронных СМІ. Сёньня сказаць ∗1е∗ было вельмі цяжка. Аднак гэта зрабілі каля чатырох мільёнаў людзей».

«Цяпер мы павінны прысьпешыць заканатворчую працу і добра падрыхтавацца да выбараў у Эўрапарлямэнт. Каб Польшчу ў гэтай структуры прадстаўлялі вартыя дэпутаты», — кажа **Ян Кулакоўскі**, першы польскі прадстаўнік на перамовах пра ўступленьне краіны ў Эўразьвяз.

цяпер перад Польшчай стаяць наступныя заданьні. Напрыклад, падрыхтоўка да эфэктыўнага выкарыстаньня эўрапейскіх сродкаў дапамогі.

Падрыхтавала Ганна Дамбкоўская, Беларуская служба радыё «Палёнія»

• Эўраспорт

22.25 Супэрбокс: Дэрык Гейнэр супраць Оскара Леона.

9.30 Конны спорт. Мастэрз. Паўтор. 10.30 Алімпійскі часопіс. Паўтор. 11.00 Пляжны валейбол. ЗША. Паўтор. 11.30 Валейбол. Чэмпіянат Эўропы.

Жанчыны. Турцыя—Германія. Турцыя. 13.00 Тэніс. АТР. Чвэрцьфінал. Палер-

13.00 Гэніс. АГР. Чвэрцьонал. Палер-ма. Жывая трансьяльцыя. 14.30 Футбол. Кубак УЭФА. 15.30 Вэляспорт. Тур Гішпаніі. 18-ы этап. Паўгор. 16.30 Вэляспорт. Тур Гішпаніі. 19-ы

этап. Жывая трансьляцыя. 19.00 Пляжны валейбол. ЗША. Паўтор. 19.30 Тэніс. WTA. Ляйпцыг. Жывая

трансьянцыя. 21.00 «Формула». Аўтачасопіс. 21.30 «Супэргоначны ўік-энд». Аўтача-

сопіс. 22.45 «Самы дужы чалавек». Сусьветны

19.00 Баявік «Варашылаўскі стралок»

21.10 Маст, фільм «Аднойчы на Дзікім

9.30 Футбол. Кубак УЭФА. Спэцыяльны агляд. Паўтор.

агляд, гтаутор. 11.30 Мастацкая гімнастыка, Чэмпіянат

11.30 маслацкая пмнастыка. ээмпіянат сьвету. Будапэшт. Жывая трансьляцыя. 13.30 Тэніс. WTA. Ляйпцыг. Паўтор. 14.00 Тэніс. WTA. Ляйпцыг. Паўфінал.

Жывая трансьляцыя. 15.30 Футбол. Кубак УЭФА. Паўтор.

16.30 Вэляспорт. Тур Гішпаніі. Гонка з то. 30 взімсторт. Турт ішпаніі. Тонка з асобным стартам. Жывая трансьяяцыя. 19.00 Валейбол. Чэмпіянат Эўропы. Жанчыны. Турцыя. Жывая трансьяяцыя. 21.00 «Алімпійскія гульні». Часопіс. Паў-

18.00 «Асабісты ўнёсак»

Захадзе». 0.25 Начныя музы.

• Эўраспорт

ДО верасьня пятніца

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00. 23.00 Навіны

7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!» 8.45, 14.05, 23.45 Мая краіна. 9.05 Маст. фільм «Супраць плыні».

11.05 «Што сказаў нябожчык?». Сэрыял

12.10 Камэдыя «Ас з асаў».

14.15 Чэмпіянат сьвету па мастацкай гімнастыцы. Відэаагляд. 15.10 «Маскі-шоў». 15.30 Сэрыял «Пярэварацень у школь-

ным гарадку». 16.05 «5x5».

17.05 «Масква — Менск» 17.15 «Хіты 80-х». Канцэрт вакальна-інструмэнтальных ансамбляў «Арэра», «Синяя птица», «Поющие сердца», «Са-

моцветы». 19.05 Камэдыя «Самалет ляціць у Ра-

20.50 Калыханка.

21.00 Панарама, Інфармацыйны канал. 21.40 «Спэцыяльны рэпартаж», «Аўгустоўскі канал. Паміж Віслай і Нёман 21.50 Маст. фільм «Уцякач». 23.55 Маст. фільм «Вуліцы асалоды

● CTB

6.25, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Ма-

гутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял. 6.50 «Гаджэт і Гаджэціны». Мультсэрыл. .15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

факты». 7.30, 13.30, 16.00, 19.30, 22.40 «24 га-

7.50. 19.55 «CTR-criont»

7.50, 19.53 «Ств-спірт». 8.00, 18.20 «Менск і менчукі». 8.10, 23.00 «Тэхналёгія». 8.20 Маст. фільм «Снайпэр у горадзе». 10.05, 14.45 «Хіт-момант. Вынікі меся-

10.20. 20.35 «Аўтапанарама»

10.35 «Тэатральныя гісторыі». 10.50 «Тайна асуджаных самалётаў».

Дак. фільм. 11.25 «Дзікая плянэта»: «Вялікі парад

AHT

жывёл». Дак. фільм

12.00 «Сапраўднае каханьне»

12.55 «Сусьветныя розыгрышы»

18.05 «Філярманічны тыдзень»

18.10 «Сьвецкая хроніка»

18.25 «Тэма лня:

13.50, 18.35 «Круты Ўокер». Тэлесэрыял 15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мультсэрыял. 16.20 Драма «Расейскія бабы».

18.25 «Тэма дня». 20.05 «Рэактыўны бокс». 20.20 «Добры вечар, маленькі...». 20.50 Камэдыя «Найлепшы сябар». 23.10 «Навіны СНД». 23.25 «Хіт-момант. Прэм'ер-выпуск».

23.50 Баявік «Тайна затанулага самалё

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.30 Нашы на-

віны. 8.05 «Добрай раніцы». 9.05, 19.05 «Зямля каханьня, зямля налзеі» Сэрыял надзеі». Сэрыял. 9.50 Сэрыял «Два лёсы» 10.45 Дыснэй-клюб: «Б да». -клюб: «Баз і яго каман-

• PTP

15.00 «Горад жанчын» сейскую культуру»

15.45, 22.10 «Фабрыка зорак-3» 16.10 Сэрыял «Бераг мары». 20-я сэ-

17 00 «Вялікае мыныцё»

17.00 «Бялікае мыцьце». 18.15 «Жарт за жартам» 20.00 Час. 21.05 «Поле цудаў».

23.45 ІХ урачыстая цырымонія ўручэнь ня нацыянальнай тэлевізійнай прэміі «ТЭФІ-2003».

PTP

7.45 Сэрыял «Каменская-2. За ўсё трэ-

ба плаціць». 8.50 Аншляг. 9.50 Весткі. Дзяжурная часьць. 10.00, 19.00 Весткі.

18.05 «Другая палова»

19.30 Мясцовы час. Весткі— Масква. 19.50 Дабранач, дзеці!

19.55 Народны артыст.

20.50 «Кубак гумару». У перапынку: Вынікі галасаваньня «Народны артыст Вынікі галасава
— Ваш выбар!»

• Культура

15.00 «Плён асьветы». «Гутаркі пра ра-

15.45 «Сёньня прэм'ера». Дак. фільм. 16.45 Чорныя дзіркі. Белыя плямы.

17.30 Навіны культуры. 17.45 «Да Франкфурцкага кніжнага

кірмашу». 17.55 «Краканош». Мультфіл

18.10 «Алаў». Дак. фільм. 19.00 «Бег». Маст. фільм.

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам Фляркоўскім. 23.25 «Хто там…».

HTB

9.00 Сёньня раніцай. 9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 «Без рэцэпту». 10.05 Фактар страху. 11.00, 16.00 «Сёньня» з Вольгай Бяло-

вай. 14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно»

16.30 «Іх норавы». 17.25 «Нацыянальнае бясьпека: стэпавае права шахматнай рэспублікі». 18.00 «Сёньня» зь Міхаілам Асокіным.

18.35 «Свабода слова». 19.55 Маст. фільм «Паліцэйскі»

рэкорд. 0.00 «Сэрыі». Аўтачасопіс. 0.30 Аўтагонкі. Сьпілбэрг. 1.00 Экстрэмальныя віды спорту.

верасьня субота

● 6T

7.35 «Спэцыяльны рэпартаж». «Аўгустоўскі канал. Паміж Віслай і Нёманам»

7.45, 18.30 Мая краіна. 8.00 «Існасьць». Духоўная праграма. 8.25 Слова мітрапаліта Філарэта на сывята Ўзывіжаныня жыватворнага крыжа гасподняга.

8.35 «36.6» 9.00. 12.00. 15.00. 21.00 Навінь 9.05 Сэрыял «Чыста ангельскае забой-

10.00 «Усё нармальна, мама!». 10.45 «Шпілька». Тэлечасопіс для жан-

чын. 11.10 Мэлядрама «Ясенія»

13.30 «Кропка». Музычна-забаўляльная

13.30 «Кропка», музычна-заозуляльная праграма для моладзі, 14.10 Дак. сэрыял «На прыродзе з Стэ-фанам Пэйранам». 15.05 Футбол. Адборачны турнір чэмпі-янату Эўропы-2004 сярод юначых ка-

манд. Відэаагляд. 15.50 Маст. фільм «Сталкер»

18.45 Тэлегульня «Аднаклясьні

19.25 Камэдыя «Старыя-разбойнікі». 21.15 «Вакол плянэты». 21.45 Маст. фільм «Банды Нью-Йорку»

 О.25 Мастацкая гімнастыка. Чэмпія сьвету. Відэаагляд. CTB 7.30 «Хіткліф». Мультсэрыял.

7.55 «Супэрпарася». Мультсэрыял. 8.20 «Бітлборгі». Тэлесэрыял. 8.45 Маст. фільм «Госьця з будучь

-я сэрыя. 0.55, 19.55 «СТВ-спорт»

10.05 «Рэактыўны бокс». 10.20 Дак. фільм «Жывыя сьведкі леда-

11.00 «Анфас»

11.15 «Разам»

11.45 «Партрэт у інтэр'еры». 12.00, 0.30 «Срэбранае вясельле». Тэ-лесэрыял. 1-я сэрыя.

13.05 Камэдыя «За двума зайцамі»

14.50 «Дружная сямейка»

14.00 «Дружная сяменка». 16.00 «Класыка гумару». 17.05 «Канал гісторыі»: «Работы, пра яки можна толькі марыць». Дак. фільм. 18.50 Камадыя «Гульня ў чатыры рукі». 19.30 «24 гадзіны».

22.05 «Навіны СНД». 22.20 «Арт-хаўз»: «Чэхаўскія матывы».

• AHT

8.00 Сэрыял «Твінісы 8.20 Грай, гармонік любы 8.55 Слова пастыра.

9.10 Здароўе. 10.00, 12.00 Навіны (з субтытрамі).

10.10 «Смак»

10.10 «Смак». 10.30 «Вяртаньне дадому». 11.10 «Падарожжы натураліста». 11.40 «Ералаш». 12.10 «Гісторыя з геаграфіяй». «Цуды

сьвету». 13.05 Прэм'ера. «Пярэстая стужка».

14.00 Дыснэй-клюб: «Геркуле

14.00 Дыснэй-клюб: «Геркулес».
14.25 «Брапаш».
14.40 «Вялікія бацькі».
15.10 Маст. фільм «Іншаплянацянін».
17.00 «Каханьне Чапая». Дак. фільм.
17.55 Камэдыя «Ўсе ў захапленьні ад

Мэры

20.00 Yac

20.30 Нашы навіні

16.20 «Астравы»

Маст. фільм.

радзе». 18.05 «Як важна быць сур'ёзн

20.25 «Культ кіно». «Хуткі бягун». Маст. фільм.

19.40 «Больш чым каханьне

20.55 «Хто хоча стаць мільянэрам?». 22.00 «Розыгрыш». 23.20 «Залаты грамафон».

20.10 Мэлядрама «Восень у Нью-Ёрку». 0.20 Баявік «Рабакоп».

9.20 «Не сумуй!» 10.20 Сам сабе рэжысэр

11.15 «Круты маршрут» 12.15 Клюб сэнатараў.

12.15 Клюб сэнатараў. 13.00, 19.00 Весткі. 13.20 Маст. фільм «Да Чорнага мора». 14.45 «ХА». Маленькія камэдыі. 15.00 Футбол. Чэмпіянат Расеі. «Растоў» (Растоў-на-Доне)— ЦСКА. Жывая

трансьляцыя з Растова-на-Доне. 17.00 «Кубак гумару». 19.25 Люстра.

19.50 «Сумленны лэтэктыў». 20.20 Аншляг.

20.20 Аншляг. 21.15 Сусьветнае кіно. Маст. фільм «Сонная лагчына».

• Культура

11.45 ГЭГ. 12.00 «Ішоў сабака па раялі». Маст.

фильм. 13.05 «Салдацкі каптан». Мультфільм.

17.05 «Загадкі Н.Ф.І. і іншыя вусныя аповеды Іраклія Андронікава». Дак.

18 10 «Алкоыный Міжнаполнага лом» 10 «Адкрыцьце міжнароднага д музыкі». Першы выступ Нацыяналі га філярманічнага аркестру Расеі. 20.30 Сьмеханастальгія.

21.00 Навіны культуры.

21.20 «Вялікія раманы дваццатага стагодзьдзя». 21.45 Маст. фільм «Ноч у Варэне»

• HTB

9.00 Кулінарны паядынак

9.55 Кватэрнае пытаньне. 10.50 Спорт «Лято 6 з 49» 10.55 Надвор'е на заўтра. 11.00, 15.00 «Сёньня» з Вольгай Бяло-

ваи. 11.15 «Дзікі сьвет». 12.00 Дэтэктыў «Пярсьцёнак з Амстэр-

13.50 Смачныя гісторыі

13.09 <a href="https://doi.org/10.15/20/14/14/15/20-14/20-

тор. 21.30 Бокс. Чэмпіянат Эўропы. Цяжкавагавікі. Паўтор.

вагавікі. Паутор. 23.15 Экстрэмальныя віды спорту. 0.00 Аўтагонкі. Гоначная сэрыя «Амэ-рыкан Леман». Маямі. Жывая трансыля-

28 нядзеля

● БТ

7.35 «Дастань зорку!». 8.05 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэле-

візійны конкурс юных талентаў. 8.35 Арсэнал.

9.00, 12.00, 15.00 Навіны. 9.05 Сэрыял «Чыста ангельскае забойства-

9.55 Атрымай новыя мільёны з «Gallina 10.00 «Кліп-абойма». Вынікі хіт-паралу

10.05 «Падарожжа дылетанта». «Глыбокае. Мэцэнат Я.Корсак».
11.20 Маст. фільм «Апошні з магікан».

13.15 «Ваша лято» 13.55 Мая краіна. 14.10 Дак. сэрыял «На прыродзе з Стэфанам Пэйранам».

нам і ізиранам». 15.05 КВК. 1/3 фіналу Эўралігі. 16.40 «На скрыжаваньнях Эўропы». 17.20 «Маскі-шоў». 17.40 Камэдыя «Пацучыныя гонкі».

19.25 Камэдыя «Формула каханьня»

21.00 «У цэнтры ўвагі» 22.00 Чэмпіянат сьвету па мастацкай гімна

стыцы. Відэаагляд. 22.40 Футбол. Чэмпіянат Італіі. Матч туру.

CTB

7.25 «Хіткліф». Мультсэрыял. 7.50 «Супэрпарася». Мультсэрыял.
 8.15 «Бітлборгі». Тэлесэрыял.

8.40 «Каралеўства крывых люстэрак». Маст фільм

Маст. фільм.
9.55 «СТВ-спорт».
10.10, 20.20 «Аўтапанарама».
10.35 «Менск і менчукі».
10.40 «Сывецкая хроніка».
10.50 «Арт-экспрэс». Культурнае жыцьцё

сталіцы. 11.05 «Запрашаем паскардзіцца...»

11.15 «Філярманічны тыдзень». 11.20 «Плянэта людзей». 11.35, 0.00 «Срэбранае вясельле». Тэлесэ

12.25 «Без макіяжу»

12.45 «Добры дзень, доктар!». 13.05 Дэтэктыў «Задача з трыма невядо

15.20 «Дружная сямейка». 16.30, 17.25 «Галоўныя ролі». Тэлесэрыял. 18.25 «168 гадзін»

19.15 «Залатая дзясятка Беларускай опэ- 13.15 «Акадэмія палійцэйскіх сабак». ● HTB

ры». 19.45 «Пакуль гарыць сьвечка...». 20.40 «Асабісты інтэрас»

21.20 «Турпаход». 21.30 «24 гадзіны». 21.50 Драма «Чалавек, які плакаў: 23.45 «Навіны СНД».

● AHT

8.00 Сэрыял «Твінісы». 8.20 Армейскі магазын. 8.50 Дыснэй-клюб: «Вяртаньне «Кара.

Льва». 9.10 «У сьвеце жывёл»

9.10 чу съвеце жывел».
10.00, 12.00 Навіны (з субтытрамі).
10.10 «Падарожныя нататкі».
10.30 Пакуль усе дома.
11.10 «Дачнікі».
12.10 Дог-шоў.
12.50 Сьмехапанарама.

13.15 «Клюб падарожнікаў».
 13.50 Дыснэй-клюб: «Мышыны дом».

14.15 Ток-шоў «Быбар». 14.55 Камэдыя «Жывіце ў радасьці». 16.10 Маст. фільм «Амэрыканская дачка» 17.50 «Прагулкі зь пячорным чалавекам»

цыкле «Жывая прырода». 18.45 «КВК-2003». Прэм'ер-ліга 20.30 Контуры.

21.15 Супарбаявік «Армагелон» 23.50 Праграма «Вялікія гонкі»

PTP 9.05 «Гарадок». 9.40 «Сто да аднаго».

10.30 Вакол сьвету. 11.25 Дыялёгі пра жывёл.

12.15 Парлямэнцкая гадзіна 12.15 Парляманцкая гадзіна. 13.00 Весткі. 13.10 Кінагісторыі Глеба Скараходава. 13.20 Маст. фільм «Дзяўчаты». 15.15 «Форт Баярд». 16.55 Леў Лешчанка. «Найлепшыя песьні»

18.50 «У гарадку». 19.00 Весткі тыдня.

19.00 весткі тыдня. 20.10 Спэцыяльны карэспандэнт. 20.35 Маст. фільм «Анаконда» (ЗША). 1997. 22.15 Маст. фільм «Апрэль». 0.15 Чэмпіянат сьвету па аўтагонках у клясе «Формула-1». Гран-пры ЗША. Трансьля

цыя з Індыянапалісу. • Культура

11.15 «Рыцары сьмеху». 11.40 Прагулкі па Брадвэі. 12.05 «Прыгоды Бураціна». Мультфільм.

9.05 «Расьліннае жыцьцё», 9.45 Вайсковая справа. 10.15 «Апэльсынавы сок». 10.50 Гуляем у «Кено». 10.55 Надвор'е на заўтра. 11.00, 15.00 «Сёньня» з Вольгай Бя-

дак. сэрыял. 13.45 Ізноў кружэлка сыпявае. 14.15 Зорныя гады «Ленфільму». 14.55 «У сывеце танцу». «Тры балеты Нача Дуата». Фільм-балет. 17.00 Дак. фільм «Першы раз на эст-

ловай. 11.15 Усё адразу! 12.05 Маст. фільм «З табой і безь табо...».

13.50 Смачныя гісторыі.

14.05 Свая гульня.

15.25 «Іх норавы».

16.15 Сэрыял «Агент нацыянальнай бясьпекі-З: падышах».

17.25 «Злачынства ў стылі «мадэрн»: 15.00 Валейбол. Чэмпіянат Эўропы. «Лідваліяда». 18.00 Маст. фільм «Стоеная пагро-

за». 20.00 «Надоечы» 21.30 Фактар страху. 22.25 Баявік «Разбойнік»

• Эўраспорт 9.30 Маратон. Бэрлін. Жывая трансыляцыя. 12.00 Мастацкая гімнастыка. Чэмпія іт сьвету. Будапэшт. Жывая нансыляцыя.

13.00 Супэрбайк. Чэмпіянат сьвету.
 Імола. Жывая трансьляцыя.

Жанчыны. Турцыя. 16.00 Вэляспорт. Тур Гішпаніі. 21-ы этап. Жывая трансьляцыя. 19.00 Валейбол. Чэмпіянат Эўропы.

Жанчыны. Фінал. Турцыя. Жывая трансьляцыя. трансымцыя. 21.00 Аўтагонкі сэрыі «КАРТ». Маямі. Жывая трансыяяцыя. 22.00 Аўтагонкі сэрыі «Наскар». Дуўр. 23.00 Аўтагонкі сэрыі «Індыкар». Фан-

тана. 0.15 Тэніс. WTA. Ляйпцыг. Фінал. 1.15 Тэніс. Палерма. Фінал. 2.15 Супэрбайк. Чэмпіянат сьвету.

22.40 «Пецярбург-300». «Сумеснае пражываньне». Дак. фільм. 23.00 Навіны культуры з Уладзіславам

23.55 «Мастацтва фатаграфіі». Дак. сэрыял. «Будучыня. Фатографы і новая

9.30 Аўтагонкі сэрыі Наскар. Дуўр. Паў-

тор. 10.30 «Супэргоначны ўік-энд». Аўтача-

сопіс. Паўтор. 11.30, 17.30 Валейбол. Чэмпіянат Эўро-

пы. Жанчыны. Турцыя. Паўтор. 13.00 Спартыўная гімнастыка. Будапэшт. 15.00 Тэніс. WTA. Ляйпцыг. Фінал. Паў-

16.00 boкс. Варна. Івутор. 19.30 Футбол. Легенды чэмпіянату Эў-ропы. Нямеччына-1980. 20.30 Футбол. Легенды чэмпіянату Эў-ропы. Нямеччына-2000. 21.30 Баявыя віды спорту. ТВА. Паўтор. 23.30 Эўрагалы. Футбольны часопіс. 1.00 Экстрэмальныя віды спорту. Паў-тор.

.

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам

23.50 «Фантастычная будучыня». Дак. сэрыял. 1-я сэрыя. «Прышэлец».

■ Зўраспорт 9.30, 18.30 Зўрагалы. Паўтор. 11.00 Футбол. Легенды чэмпіянату Эў-ропы. Паўтор. Францыя—Патугалія, 1984—2000. 12.00 Футбол. Легенды чэмпіянату Эў-ропы. Паўтор. Нідэрлянды-1988. 13.00 Зўрагалы. Паўтор. 14.30 Тэніс. WTA. Масква. Дзень другі. Жывая траньсляцыя. 16.00 Тэніс. WTA. Масква. Дзень другі. 17.30 Сълідэві. Гран-пры. Польшча.

17.30 Съпідвэй. Гран-пры. Польшча. 20.00 Футбол. Легенды чэмпіянату Эў-ропы. Паўтор. Нямеччына—1972, 1980,

прысьвячаецца.

Фляркоўскім. 23.25 «Начны палёт».

• Эўраспорт

тор. 16.00 Бокс. Варна. Паўтор.

Фляркоўскім. 23.25 «Начны палёт».

• Эўраспорт

тэхналёгія»

29

панядзелак

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.00 Навіны.

7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!». 9.05 «У цэнтры ўвагі».

10.05 «36,6». 10.35 Падарожжа дылетанта. «Глыбо-

кае. Мэцэнат Я.Корсак». 11.05 «Шпілька». Тэлечасопіс для жан-

11.30 «Сузор'е надзей». Нацыянальны

тэлевізійны конкурс юных талентаў. 12.10 Спэцыяльны рэпартаж. «Аўгус-тоўскі. Паміж Віслай і Нёманам». 12.25 Камэдыя «Пацучыныя гонкі»

12.25 Камадыя «тысыу (ЗША), (ЗША), 14.20 «Ваша лято». 15.10 «Маскі-шоў». 15.30 Сэрыял «Пярэварацень у школьным гарадку». 16.05 «Кліп-абойма». Вынікі хіт-параду. 17.05 «Псі-фактар». Сэрыял.

30 верасьня

аўторак

23.55 «Кліп-абойма»

17.45 «Мая краіна». 18.05 «Што сказаў нябожчык?»

20.50 Калыханка.

(ЗША). 0.05 «Час спорту».

7.30 «168 гадзін».

8.20 «Менск і менчукі». 8.25, 22.50 «Тэхналёгія»

10.25 «Асабісты інтэрас». 11.00 «Анфас».

8.35 Камэдыя «Найлепшы сябар»

11.00 «Анфас». 11.15 «Турпаход». 11.25 «Дзікая плянэта»: «Вялікі парад жывёл». Дак. фільм. 12.00 «Сапраўднае каханьне». 12.55 «Клясыка гумару». 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».

• ств

19.05 Зона Ікс. 19.15 Камэдыя «Ваш выбар, мадам»

21.00 «Панарама». 21.40 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. Відэача-

сопіс. 22.15 Дэтэктыў «Ноч над горадам»

6.30, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял. 7.00 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял.

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00,

19.00 Навіны 7 05 8 10 «Лобрай раніцы Беларусы» 9.45, 14.05, 16.45, 23.45 «Мая краіна». 9.05 Дэтэктыў «Ноч над горадам»

(ЗША). 11.05. 18.05 «Што сказаў нябожчык?».

11.05, 18.05 «Што сказаў нябожчык?». 12.10 «Зона Ікс». 12.25 Камэдыя «Ваш выбар, мадам». 14.20 «Усё нармальна, мама!». Забаў-ляльная праграма. 15.10 Футбол. Чэмпіянат Італіі. Відэааг-

ляд туру. 15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школь-

ным гарадку» (Канада) 16.05 «5x5».

серада

• БТ

19.00 Навіны.

16.05 «5;с5». 19.05 Дэтэктыў «Бастэр». 20.50 Калыханка. 21.00 «Панарама». 21.40 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Інтэр» (Італія) — «Дынама-Кіеў» (Украіна). Жывая трансыляцыя з Італіі. У перапынку—

кастрычніка

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00,

7.05. 8.10 «Лобрай раніцы. Беларусь!».

9.05 «Майстар». 10.20 «Шчаўкунок», «Легенда пра Гры-

га». Мультфільмы. 11.05. 18.05 «Што сказаў нябожчык?».

0.15 Футбол, Дзёньнік Лігі чэмпіёнаў.

● CTB

6.30, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Магутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял. 7.00 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял. 7.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 га-

дзіны». 7.50, 19.55 «СТВ-спорт». 8.15, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

факты». 8.25, 22.50 «Тэхналёгія». 8.35 Маст. фільм «Кулак Палярнай

зоркі». 10.05 «Сталічны футбол зь Юр'ем Кур-

быкам». 10.30 «Зьніклы бязь вестак». Дак.

фільм. 10.55 «Пакуль гарыць сьвечка...»

11.25 «Дзікая плянэта»: «Вялікі парад жывёл». Дак. фільм.

12.00 «Сапраўднае каханьне» 12.55 «Відавочца».

12.55 «Відавочца». 13.55, 18.40 «Круты Ўокер». Тэлесэрыял. 15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мульт-

● CTB

сэрыял. 15.50 «Маска». Мультсэрыял

23.40 «Акадэмія зласлоўя». 23.55 Кліп-абойма. 0.10 Футбол. Дзёньнік Лігі чэмпіёнаў.

6.30, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Ма-

тутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял. 7.00 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял. 7.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 га-

8.05, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

факты». 8.15 «Менск і менчукі». 8.25, 22.50 «Тэхналёгія». 8.35 Маст. фільм «Які б'е бяз промаху:

10.15 «Запрашаем паскардзіцца». 10.25 «Аўтапанарама». 10.40 «Ліхаманка Эбола— тайна вірусу

11.30 «Дзікая плянэта»: «Вялікі парад

лан. финм. 12.00 «Сапраўднае каханьне». 12.55 «Такая прафэсія». 13.55, 18.40 «Круты Ўокер». Тэлесэры-

дзіны». 7.50, 19.55 «СТВ-спорт».

сьмерці». Дак. фільм.

жывёл». Дак. фільм.

11.15 «Закон і крымінал»

17.00 «Вялікае мыцьцё». 18.15 «Новы дзень». «Сканэр» 18.20 «Чалавек і закон». 19.00 Чакай мяне. 20.00 Час.

7.45 Маст. фільм «Дзяўчаты».

9.40 У «Гарадку». 9.45, 23.15 Весткі. Дзяжурная часьць 10.00, 19.00 Весткі.

19.55 Сэрыял «Каменская-3. Ілюзія гра-

13.55 «Круты Ўокер». Тэлесэрыял. 15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мульт сэрыял. 15.50 «Маска». Мультсэрыял. 16.50 Драма «Як загартоўвалася

20.00 Час. 21.05 Ток-шоў «Выбар». 21.50 Сэрыял «Два лёсы». 23.15 «Тайна ўкладаў». Трылер. сталь», 1-я сэрыя. 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі, факты». 18.05 «Партрэт v інтэр'еры». 18.20 «Арт-экспрэс». Культурнае жыць-PTP

цё сталіцы. 19.55 «СТВ-спорт».

19.35 «СТБ-СПОРГ». 20.15 «Добры вечар, маленькі...». 20.35 Маст. фільм «Кулак Палярнай

20.35 маст. фильм «Кулак талярлал Зоркі». ЗША. 23.00 «Навіны СНД». 23.15 «Сталічны футбол зь Юр'ем Кур-

быкам. 23.40 Маст. фільм «Пітоны».

AHT

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.00 Нашы

навіны. 8.05 «Добрай раніцы».

8.05 «Доораи раніцы».

9.05 Контуры.

9.50 Дзіцячы сэрыял «Твінісы».

15.00 «Торад жанчын». Тэлешоў.

15.45 «Фабрыка зорак-3».

16.10 Сэрыял «Бераг мары».

сталь», 2-я сэрыя. 18.05 «Добры дзень, доктар!».

18.20 «Менск і менчукі»

18.25 «Тэма дня». 20.05 «Запрашаем паскардзіцца...».

20.15 «Добры вечар, маленькі...». 20.30 «Закон і крымінал».

20.45 Маст. фільм «Які б'е бяз промаху». 23.00 «Навіны СНД»

AHT

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.20 Нашы

навіны. 8.05 «Добрай раніцы».

9.05. 19.10 «Зямля каханыня, зямля на дзеі». Сэрыял. 9.50, 22.10 Сэрыял «Два лёсы».

10.45 Маст. фільм «300 спартанцаў» 1-я сэрыя. 11.50 Дыснэй-клюб: «Кім Пяць-з-плю-

сам». 15.00 «Горад жанчын». Тэлешоў.

15.45 «Фабрыка зорак-3». 16.10 Сэрыял «Бераг мары». 17.00 «Вялікае мыцьцё». 18.15 «Куміры».

сэрыял. 15.50 «Маска». Мультсэрыял. 16.50 Драма «Як загартоўвалася сталь», 3-я сэрыя. 18.05 Дак. фільм «Майбурскае права».

1992 г. 20.10 «Добры вечар, маленькі...».

20.45 Маст. фільм «Ну ты і дурань». 23.00 «Навіны СНД».

23.20 Камэдыя «Каханьне знаходзіць Эндзі Хардзі». ЗША.

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.20 Нашы навіны. 8.05 «Добрай раніцы». 9.05, 19.10 «Зямля каханьня, зямля

12.10 Дыснэй-клюб: «Цуды на віражах»

надзеі». Сэрыял. 9.50, 22.10 Сэрыял «Два лёсы».

20.25 «Аўтапанарама»

AHT

12.10 ДВСНЯН-КЛЮС: «Цуды На Від 12.55 «Такая прафосія». 13.55, 18.40 «Круты Ўокер». Тэлесэры 15.00 «Супэршоў братоў Марыё». 15.00 «Супэршоў братоў Марыё». 17.00 «Вялікае мыцьцё».

18.00 «Камісар Рэкс» 19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква

19.50 Дабранач, дзеці!

ху». 21.00 Дэтэктыў «Марш Турэцкага. Новае прызначэньне». «Гульня ў кошкімышкі». мышкі». 22.00 Весткі+. 22.20 Прэм'ера. «Мяцеж 93-га». Фільм

23.30 Наролны артыст.

• нтв

9.00 Сёньня раніцай

18.40 «Жарт за жартам».

16.50 Драма «Як загартоўвалася 20.00 Yac 20.00 час. 21.05 Сэрыял «Забойная сіла: Сьпід-

23.35 «Ня толькі пра футбол».

23.55 «На футболе

PTP

7.45, 19.55 Сэрыял «Каменская-3. Ілюзія граху». 8.50 «Не сумуй!». 9.45, 23.15 Весткі. Дзяжурная часьць.

10.00, 19.00 Весткі.

18.00 «Камісар Рэкс». 19.30 Мясцовы час. Весткі— Масква.

19.50 міжцовы час. весткі — масква. 19.50 Дабранач, дзеці! 21.00 Дэтэктыў «Марш Турэцкага. Новае прызначэньне». «Гульня ў кошкі-

22.20 Прэм'ера. «Мяцеж 93-га». Фільм другі. 23.30 Народны артыст.

• нтв

9.00 Сёньня раніцай. 9.20 Надвор'е на заўтра.

20.00 Yac.

21.05 Сэрыял «Забойная сіла: Кітайскі

хвартал». 23.35 Лубянка. «Расейская вайна ў Па-

• PTP

7.45, 19.55 Сэрыял «Каменская-3. Ілюзія граху». 8.50 Сам сабе рэжысэр.

9.45. 22.50 Весткі. Дзяжурная часын.

9.45, 22.50 Весткі, Дэяжурная часыць. 10.00, 19.00 Весткі. 18.00 «Камісар Рэкс». 19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква. 19.50 Дабраяча, даеці! 21.00 Дэтэктыў «Марш Турэцкага. Новае прызначэные». «Аптэчны картэль». 22.00 Весткі + 22.20 Аўтарытэг. 23.05 Наслювыя алъмст.

10.45 «Ня толькі пра футбол». 11.05 Маст. фільм «300 спартанцаў». 2-я

23.05 Народны артыст.

9 00 Сёньня паніцай 9.20 Надвор'е на заўтра.
 9.25 «Расьліннае жыцьцё»

18.15 «Новы дзень». Тэорыя неймавер-насьці. «Тэлекінэз». 11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд-18.40 Сьмехапанарама. няковым. няковым. 14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно 16.30 Сэрыял «Выратавальнікі. Кры

тычная маса». 17.30 Шчырае прызнаньне

18.00 «Сёньня» з Тапянай Мітковай 18.35 Сэрыял «Вуліцы разьбітых ліхта

18.35 Сэрыял «Вуліцы разьотых ліхта-роў-IV: Ізгой». 19.45 Сэрыял «Чорны крумкач». 21.00 «Краіна і сывет». 21.35 Чырвоная страла. 21.50 «Чорны кастрычнік Белага

• Культура

15.00 «Плён асьветы», «Пушкін і лёсы

расейскай культуры».

15.45 «Праклятыя партрэты» 16.30 «Гербы Расе 16.45 «Парадак слоў»

16.50 «Айчына і лёсы». 17.15 Да Міжнароднага дня музыкі.

Канцэрт. 18.00 Навіны культуры. 18.20 «Тайны расейскай зброі» 18.50 «Сага пра Фарсайтаў». Т

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.00 Навіны. 7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!». 8.45, 10.45, 14.05, 16.45, 23.35 «Мая

нім». 11.05, 18.05 «Што сказаў нябожчык?».

12.15 Дэтэктыў «Адзіночка». 14.15 «Кропка». Музычная перадача

ным гарадку (Канада). 16.05 «5х5».

16.05 «5х5». 17.05 «Псі-фактар». Сэрыял. 19.05 Маст. фільм «Далёка ад раю». 20.50 «Кальханка». 21.00 «Панарама». 21.40 Камэдыя «Паміж анёлам і д'яб-

віча. Міжнародны кінафэстываль у Вэ-нэцыі-2003. • СТВ 6.25, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Ма-

допы». 7.50, 19.55 «СТВ-спорт». 8.05, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

10.20 «Партрэт у інтэр'еры».
10.40 «Сиba Libre — ядзерны кактэйль». Дак. фільм.

15.00 «Супаршоў братоў Марыё». Мульт-

18.20 «Плянэта людзей». 20.10 «Добры вечар, маленькі...». 20.25 «Фільм, фільм, фільм». 20.40 Маст. фільм «Амарыканскі яку-

23 00 «Навіны СНЛ»

AHT

8.00, 9.00, 18.00, 20.30, 23.20 Нашы

надзеі». Сэрыял. 9.50, 22.10 Сэрыял «Два лёсы». За-

9.50, 22.10 Сэрьял «Два лесы». За-ключная сэрыя. 10.45 Маст. фільм «Вікінгі». 1-я сэрыя. 11.50 Дыснэй-клюб: «Баз і яго каманда». 15.00 «Горад жанчын». Тэлешоў.

15.45, 0.15 «Фабрыка зорак-3»,

гульней». 23.35 Лубянка. «Расейская вайна ў Парыжы». Фільм 2-і.

• PTP 7.45, 19.55 Сэрыял «Каменская-3. Ілю-

10.00, 19.00 Весткі

22.35 Народны артыст.

● HTB

14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно». 16.30 Сэрыял «Супэршпіёнкі».
 17.25 Тэрыторыя выжываньня.

18.00 «Сёньня» з Тацянай Мігковай. 18.25 Сэрыял «Вуліцы разьбітых ліхта-роў-IV: Сальда-бульда». Частка 2-я. 21.30 «Краіна і сьвет».

9.20 Надвор'е на заўтра. 9.25 Злачынства ў стылі «мадэрн»:

лідваліяда. 9.55 Баявік «Агент нацыянальнай бясь-

пекі-3: гульня». 11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд-

14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно»

17.25 «Увага: вышук!». 18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.

18.00 «Сеньня» з Тацянай Мітковай.
18.40 Сэрьяя «Вуліцы разбітых ліхтароў-IV: Сальда-бульда», Частка 1-я.
19.45 Сэрьял «Чорны крумкач».
21.00 «Краіна і сьвет».
21.35 Чырвоная страла.
21.50 «Найноўшая гісторыя: асуджаныя

18.00 Навіны культуры. 18.25 «Хто мы?». «Яўрэйскае пытанн

18.50 «Мядзьведзь», Маст. фільм 10.30 «мидзыедды», маст. фильм.
 19.40 Ток-шоў «Школа зласлоўя».
 20.35 «Тым часам».
 21.15 «Меерхольдаўскія вечары». «Нумар у гатэлі гораду NN».

16.30 Сэрыял «Супэршпіёнкі»

• Культура

сейскі алказ»

22.00 «Чорны кастрычнік Белага дому». 1-я сэрыя.

• Культура 15.00 «Плён асыветы». Гутаркі пра ра-сейскую культуру». 15.40 «Жаночы партрэт у інтэр'еры

часу», «Незнаёмка». Дак, фільм. 16.35 «Гербы Расеі». Пецяргоф. 16.50 «Парадак слоў». Кніжныя навіны.

17.00 Улада факту. 17.30 «Эпоха Дзьмітрыя Ліхачова, расказаная ім самім».

казаная ім самім». 18.00 Канцэрт Дзяржаўнага акадэмічнага ансамблю народнага танцу. У перапынку: 18.55 Навіны культуры. 20.20 «Уяўны музэй Міхаіла Шамякіна». 9.00 Сёньня раніцай. «Уступ». Перадача 1-я. 9.20 Надвор'е на заўтра. 21.00 Маст. фільм. «У агні няма броду». 9.25 «Надоечы». Маст. фільм. 11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд- 22.30 95-годзьдзю Давіда Ойстраха

1996. 21.00 Бокс. Паўтор. 22.00 Бокс. ТВА. Гамбург. Жывая трансьляцыя. 0 00 «Алімпійскія гульні» Часопіс 0.30 Аўтагонкі сэрыі Наскар. Дуўр. Паў-

1996

тор. 1.45 «Сэрыі». Аўтачасопіс. Паўтор.

рыял. 19.40 «Нацыст, які пакаяўся». Дак

23.00 Навіны культуры з Уладзіславам Фляркоўскім. 23.25 «Начны палёт».

23.50 «Фантастычная будучыня». Дак

сэрыял. 2-я сэрыя. «Я — робат» • Эўраспорт

9.30 Экстрэмальныя віды спорту. Паў-

тор. 10.00 Горны вэлясыпэд. 10.30, 21.00 Конны спорт. 11.30 Ветразевы спорт. 12.00 Гольф. Спэцагляд. 13.00 Футбол. Кубак сьвету. ЗША. Жан

чыны. Спэцагляд. 14.30 Тэніс. WTA. Масква. Дзень 3-і. Жывая трансыляцыя. 18.00 Снукер. Трыкшот. ТВА.

19.30 Футбол. Кубак сьвету. ЗША. Жан тэлээ Футоол. Кубак бавету. ЗША. жан-чыны. Паўтор. Агляд. 23.30, 2.30 Футбол. Кубак сьвету. ЗША. Жанчыны. Чвэрцьфінал. Жывая тран-

11.05, 18.05 «Што сказаў нябожчык?». 12.10 Датэктыў «Бастэр». 14.10 Тэлегульня «Аднаклясьнікі». 15.10 «Маскі-шоў». 15.36 Сэрыял «Пярэварацень у школьным гарадку». 16.05 «5х5-7. 17.05 «Псі-фактар». Сэрыял. 19.05 Дэтэктыў «Адзіночка». 20.50 Калыханка. 21.00 «Панарама». 21.40 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Штутгарт» (Германія) — «Манчэстэр Юнайтара, (Англія). Жывая трансьяяцыя з Германіі. У пералынку — Навіны. 🚣 кастрычніка чацьвер

краіна». 9.05 Камэдыя «Хто сьмяецца апош

для моладзі. 15.10 «Маскі-шоў». 15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школь-

лам» (Францыя)

23.50 Кліп-абойма. 24.00 «Новая калекцыя» Алега Лукашэ

ыя рэйнджэры». Тэлесэрыял. 6.50 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял. 7.30. 13.30. 16.30. 19.30. 22.30 «24 га-

факты». 8.15 «Тэма дня». 8.25, 22.50 «Тэхналёгія». 8.35 Маст. фільм «Ну ты і дурань»

11.10 «Фільм. фільм. фільм» 11.10 «Фільм, фільм». 11.25 «Діхікая плянэта»: «Вялікі парад жывёл». Дак. фільм. 12.00 «Сапраўднае каханьне». 12.55 «Усё для цябе». 13.55, 18.40 «Круты Ўокер». Тэлесэры-

15.00 «Супаршоу оратоу Марые». Мульт-сэрыял. 15.50 «Маска». Мультсэрыял. 16.50 Драма «Як загартоўвалася сталь», 4-я сэрыя. 18.05 «Тэатральныя гісторыі».

23.20 Маст. фільм «Арахнід»

8.05 «Добрай раніцы» 9.05. 19.00 «Зямля каханьня, зямля

16.10 Сэрыял «Бераг мары». 17.00 «Вялікае мыцьцё». 18.15 «Бяз тэрміну даўнасьці». «Апэра-цыя «Сатурн». 20.00 Час. 21.05 Сэрыял «Забойная сіла: Па-за

зія граху». 8.50 Пакой сьмеху. 9.45, 22.20 Весткі. Дзяжурная часьць.

10.00, 19.00 Весткі.
18.00 «Камісар Рэкс».
19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.50 Дабранач, дзеці!
21.00 Дэтэктыў «Марш Турэцкага. Новае прызначэньне». «Аптэчны картэль».
22.00 Весткі+.
22.56 Народина слукся.

9.00 Сёньня раніцай.

9.20 Надвор'е на заўтра

9.25 «Жаночы погляд». 10.00 Кватэрнае пытаньне 11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд-14.35 Ток-шоў «Прынцып даміно». 16.30 Сэрыял «Выратавальнікі. Крытыч

ная маса». 17.30 «Прафэсія— рэпартэр» 17.30 «Прафосія — рэпартэр».
18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.
18.35 Сэрыял «Вуліцы разьбітых ліхта роў-IV: Сымяротная хвароба».
19.50 Сэрыял «Чорны крумкач».
21.00 «Краіна і сьвет».

21.35 Чырвоная страла. 21.45 «Да бар'еру!». • Культура

15.00 «Плён асьветы». «Пушкін і лёсы расейскай культуры». 15.30 «Чароўны ліхтар». Дак. фільм. 16.30 «Гербы Расеі».

16.35 «Героы Расеі».
16.45 «Парадак слоў».
16.50 «Пецярбург: час і месца». «Бя концая колькасьць мілых жанчын...».
17.15 «Царская лёжа». 18.00 Навіны культуры

18.20 «Тайны расейскай зброі» 18.50 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэры

. 1.40 «Культурная рэвалюці 9.40 «Культурная рэвалюцыя».).35 Маст. фільм «Васа». 2.45 «Пецярбург-300». 8.00 Навіны культуры з Уладзіславам

Фляркоўскім. 23.25 «Начны палёт». 23.55 «Фантастычная будучыня». Дак.

9.30 Конны спорт. Паўтор. 12.00, 19.00, 20.30 Футбол. Кубак сьве ту. ЗША. Жанчыны. Чвэрцьфінал. Паў

 1.00 Футбол, УЭФА. 2.30 Футбол. Кубак сьвету. ЗША. Жанчыны. Чвэрцьфінал. Жывая трансьля-

сэрыял. «Чалавек з зорак • Эўраспорт

тор. 14.30 Тэніс. WTA. Масква. Дзень 4-ы. Жывая трансьляцыя. 16.00 Тэніс. WTA. Масква. 1/8 фіналу. Жывая трансьляцыя. 22.00 Бокс. Сардынія

0.30 Ралі. Сан-Рэма

21.20 «Назначны чалавек» Маст фільм

7.15 Мота гран-пры. Жывая трансьля-

цыя. 10.15 Ралі. Сан-Рэма. Паўтор. 10.45 Футбол. Кубак сьвету. ЗША. Жан-чыны. Чвэрцьфінал. Паўтор.

16.15 Таніс WTA Масква Чваршьфіна

чыны. Чвэрцьфінал. 21.00 Футбол. Кубак УЭФА. Клясык.

23.00 Самы дужы чалавек. Часопіс. 0.15 «Формула». Аўтаспартыўны ча-

сопис. 0.30 Спарткар. 0.45 Экстрэмальныя віды спорту. Паў-

1.45 Алімпійскі часопіс. Паўтор.

12.15 Футбол, Кубак УЭФА

21.20 «пизначны чалавек», маст. с 23.00 Навіны культуры з Уладзіс. Фляркоўскім. 23.25 «Хто там...». 23.50 Джазавы канцэрт.

• Эўраспорт

11.00, 16.00 «Сёньня» з Кірылам Пазд- 20.40 «Болей чым каханьне»

кастрычніка пятніца

7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.00 Навіны. 7.05, 8.10 «Добрай раніцы, Беларусь!». 8.45, 16.45, 23.40 «Мая краіна».

9.05 Камэдыя «Паміж анёлам і д'яблам». 11.05 «Што сказаў нябожчык?».

МШто сказаў нябожчык?».
 10 Маст. фільм «Далёка ад раю».
 4.05 «Масква — Менск».
 4.20 «На скрыжаваньнях Эўропы». Нацыянальны тэлефастываль песьні.
 10 «Маскі-шоў».

15.35 Сэрыял «Пярэварацень у школьным гаралку»

16.05 «5x5» 17.05 Маст. фільм «Шлях да сходаў». 18.35 Фэстываль «Ноч блюзу» ў Раве-

Мазавецкай. 19.05 Маст. фільм «Пякельны хмара-

кастрычніка

7 35 «Новая калекцыя» Алега Лукашаві-

2003. 8.05 «Існасьць». Духоўная праграма.

9.05 Сэрыял «Чыста ангельскае забой-

10.00 «Усё нармальна, мама!». 10.40 «Дажынкі. Съвята з глыбіняў

гісторыі». 10.55 Рэспубліканскі фэстывалькірмаш работнікаў вёскі «Дажынкі-2003» (г.Пружаны). Жывая трансыля-

12.25 Мэлядрама «Канец бабінага

лета». 13.50 «Шпілька». Тэлечасопіс для жан-

тып. 14.20 «Кропка». Музычна-забаўляльная

15.05 Камэдыя «Адзін з трынаццаці».

16.40 Маст. фільм «Джэн Эйр». 18.35 Тэлегульня «Аднаклясьнікі»

8.30 «36,6». 9.00, 15.00, 21.00 Навіны.

а. Міжнародны фэстываль у Вэнэцыі-

субота

20.50 «Калыханка».

21.00 «Панарама»

краіна». 21.50 Маст. фільм «Улада агню». 23.50 Камэдыя «Кепскі хлопец»

6.25, 15.25 «Паўэр рэйнджэрз, ці Ма-0.23, 13.23 «Пауэр рэйнджэрэ, ці ма-гутныя рэйнджэры». Тэлесэрыял.
 6.50 «Блізьняты лёсу». Мультсэрыял.
 7.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 га-

7.50. 19.55 «СТВ-спорт» 8.05, 17.55 «Меншчына. Людзі, падзеі,

факты». 8.15, 18.20 «Менск і менчукі». 8.25, 22.50 «Тэхналёгія». 8.35 Маст. фільм «Амэрыканскі якудза». 10.25, 20.35 «Аўтапанарама».

10.40 «Тэатральныя гісторыі»

10.40 «Тэагральны псторыі». 10.55 «Прысуд выкананы». Дак. фільм. 11.25 «Дэікая плянэта»: «Вялікі парад жывёл». Дак. фільм. 12.00 «Сапраўднае каханьне».

12.55 «Сусьветныя розыгрышы». 13.55, 18.40 «Круты Ўокер». Тэлесэры-

оцд... 21.15 «Вакол плянаті

роў мастацтваў

.

21.45 Рэспубліканскі фэстываль-кірмаш «Дажынкі-2003». Гала-канцэрт майст-

23.45 Камэдыя «Бывайце, фараоны»

6.30 «Дзікая плянэта»: «Тутанхамон:

7.30 «Хіткліф». Мультсэрыял.

я сэрыя. 10.00, 19.55 «СТВ-спорт

10.40 «Разам»

10.10 «Рэактыўны бокс». 10.25 «З дакладных крыніц».

пошуках згубленага фараона» з цыклу «Ў пошуках забытага сьвету». Дак.

7.55 «Супэрпарася». Мультсэрыял. 8.20 «Бітлборгі». Тэлесэрыял. 8.40 Маст. фільм «Руслан і Людміла». 1-

10.40 «Назам». 11.10 «Партрат у інтэр'еры». 11.25 Дак. фільм «Пасьпець да ночы». 11.55, 0.20 «Каханьне імпэратара». Тэ-лесэрыял. 1-я сэрыя. 12.50 Маст. фільм «Ход у адказ».

14.40 «Дружная сямейка». Сэрыял

15.45 «Усё для цябе»

16.15 «Клясыка гумару»

15.00 «Супэршоў братоў Марыё». Мультсэрыял. 15.50 «Маска». Мультсэрыял. 16.50 Драма «Як загартоўвалася сталь», 5-я сэрыя.

18.05 «Філярманічны тыдзень»

18.10 «Сьвецкая хроніка» 18.25 «Тэма лня 10.23 «Тэма дня». 20.05 «Рэактыўны бокс». 20.20 «Добры вечар, малены 20.50 Камэдыя «Дыямэнты».

23.00 «Навіны СНД» 23.20 Маст. фільм «Гаспадар ночы»

AHT 8.00, 9.00, 18.00, 20.30. 23.40 Нашь

8.05 «Добрай раніцы» 9.05. 19.10 «Зямля каханыня, зямля i» Сапыял

9.50 Сэрыял «Два лёсы». Заключная сэрыя. 10.45 Баявік «Вікінгі». 2-я сэрыя. 11.50 «Сэрыял».

15.00 «Горад жанчын». Тэлешоў. 15.45, 22.15 «Фабрыка зорак-3» 16.10 Сэрыял «Бераг мары»

17.40 Маст. фільм «Сындбад і вока тыг-

22.15 «Арт-хаўз»: трагікамэдыя «Дру-

10.00. 12.00 Навіны (з субтытрамі).

10.30 «Дэвід Капэрфілд. Выкрытая ілю-

12.10 Нацыянальнае геаграфічнае таварыства прадстаўляе: «У цені Вэзу-

12.55 Канцэрт кампазытара Яўгена

енна лапамагчы».

ра». 19.30 «24 гадзіны». 20.15 Маст. фільм «Бэавульф». 22.00 «Навіны СНД».

19.15 Мэлядрама «Месяцам быў поўны 16.45 «Галоўныя ролі». Тэлесэрыял

• AHT

9.10 Здароўе

8.00 «Сэрыял». 8.20 Грай, гармонік л 8.55 Слова пастыра.

Праўда і хлусьня». 18.40 Проста сьмех! 20.00 Yac

21.05 «Поле пулаў» 23.55 Баявік «Супэрагент Сайман

17.00 «Вялікае мыцьцё:

PTP 7.45 Сэрыял «Каменская-3. Ілюзія гра-8 50 Aumai

о.эо аншляг.9.45 Весткі. Дзяжурная чась10.00, 19.00 Весткі. 18.05 «Другая палова

19.30 Мясцовы час. Весткі — Масква 19.50 Дабранач, дзеці! 19.55 Народны артыст. 20.50 «Юрмаліна-2003»

22.35 Вынікі галасаваньня: «Народны артыст — Ваш выбар!»

HTB

9.00 Сёньня раніцай. 9.20 Надвор'е на заўтра.

9.25 «Без рэцэпту». 10.05 Фактар страху

18.55 «Хто хоча стаць мільянэрам?» 20.00 Час. 20.30 Нашы навіны 20.55 «Розыгрыш».

21.55 «Залаты грамафон»

22.55 Што? Дзе? Калі? о 15 Баявік «Рабакоп-2».

PTP

9.20 «Не сумуй!» 10.20 Сам сабе рэжысэр

11.15 «Круты маршрут». 12.15 Клюб сэнатараў. 13.00, 19.00 Весткі. 13.20 Маст. фільм «Кухарка»

14.45 «Xa».

15.00 Футбол. Чэмпіянат Расеі. LICKA —

то.оо Футоол. чэмпянат Рас «Дынама» (Масква). Жывая цыя са стадыёну «Дынама». 17.00 «Кубак гумару». 19.25 Люстра.

19.50 «Сумленны дэтэктыў» 20.20 Аншля

21.20 Маст. фільм «Мачаха» HTB

12.35 канцэрі каміназытара тургена Крылатава. 13.30 «Падарожжы натураліста». 14.00 Дыснэй-клюб: «Геркулес». 14.25 Разумніцы й разумнікі. 14.55 Дэтэктыў «Стывэн Сьпілбэрг 9.05 Күлінарны паядынак 10.00 Кватэрнае пытаньн 10.55 Спорт «Лято 6 з 49» 16.10 «Бяз тэрміну даўнасьці». «Апэра11.00. 15.00 «Сёньня» з Кірылам Пазл-

16.30 «Іх норавы». 17.25 «Нацыянальная бясьпека: стра-

хоўка ад страху». 18.00 «Сёньня» з Тацянай Мітковай.

18.35 «Свабода слова». 19.55 Маст. фільм «Судзьдзя Дрэд»

(ЗША). 22.40 Супэрбокс: Майкл Грант супраць

15.00 «Плён асьветы». «Пушкін і лёсы расейскай культуры». 15.30 «У сьвеце танцу». «Ядро разбуральніка». Балет у Амэрыцы.

10.00 «Палацавыя Тайны». 17.15 Чорныя дзіркі. Белыя плямы. 18.00 Навіны культуры. 18.20 «Тайны расейскай зброі». 18.50 «Сага пра Фарсайтаў». Тэлесэ-

16.30 Набытак рэспублікі.

16.50 «Палацавыя тайны»

16.45 «Парадак слоў»

рыял. 19.40 «Лінія жыцьця».

Дэвіда Айзана.

• Культура

няковым. 11.10 Надвор'е на заўтра. 11.15 «Дзікі сьвет». 12.00 Маст. фільм «Ёлупні» (ЗША).

14.05 Свая гульня. 15.15 «Жаночы погляд»

15.55 Маст. фільм «Агент нацыянальнай бясьпекі-3: Сьведка». 17.10 Зусім сакрэтна: цяжка быць ра-

сейцам. 18.00 «Асабісты ўнёсак». 19.00 Маст. фільм «Каўкаская рулет-

ка». 20.55 Дэтэктыў «8 мілімэтраў»

23.25 Начныя музы

• Культура

11.20 Хто ў доме гаспадар? 11.50 Маст. фільм «У трыдзявятым

13.10 «Кібітачка на адным коле».

13.10 «клопачка на адным коле». Мультфільм. 13.25 «Навука: стратэгія прарыву». 13.55 Ізноў кружэлка сыявае. 14.25 Спактаклы «На дне». 17.00 «I Давід танцаваў... Магічная муыка Эфіёпіі». Лак, фільм

тор. 1.15 Ралі. Сан-Рэма.

18.35 Магія кіно 19.05 Блеф-клюб.

19.50 «Сфэры». 20.30 Сьмеханастальгія. 21.00 Навіны культуры. 21.20 «Кікудыра». Маст. фільм. Рэжы-

сэр Такешы Кітана. 23.15 «І лаўжэй за век...

23.55 «Пэр Гюнт». Мультфільм для да-

• Эўраспорт

7.15 Мота гран-пры. Жывая трансьля-

10.15 Супэргоначны ўік-энд. Паўтор.

10.15 сунарланы ук-энд. Пауюр. 11.15 Футбол. Кубак УЭФА. Клясык. 12.30 Супаргоначны ўк-энд. Эштарыль Формула Рэно V б. 13.30 Тэніс. WTA. Масква. Паўфіналы.

16.30 Снукер. Прэстан. Дзень першы.

Жывая трансьляцыя. 18.00 Барацьба. Чэмпіянат сьвету.

Францыя. Жывая трансьляцыя. 20.00, 0.30 Алімпійскі часопіс. Паў-

тор. 20.30 Бокс. Паўтор.

21.00 Бокс, ТВА, Жывая трансьляцыя, 23.30 Экстрэмальныя віды спорту 1 15 Ралі Сан-Рама

кастрычніка нядзеля

перадача для моладзі.

7.35 «Дастань зорку»

... «дастать зорку».
 8.05 «Сузор'е надзей». Нацыянальны тэлевізійны конкурс юных талентаў.
 8.35 Арсэнал.

8.35 Арсэнал.
9.00, 12.00, 15.00 Навіны.
9.05 Сэрыял «Чыста ангельскае забойства-2».
Заключная сэрыя.
10.00 Атрымай говыя мільёны з «Gallina Blanca».
10.05 «Кліп-абойма». Вынікі хіт-параду.
11.00 Падарожжа дылетанта. «Вёска Мосар.
Кутлема рале.

Куточак раю». 11.25 Маст. фільм «Кніга джунгляў» (ЗША).

13.15 «Ваша лято»

13.55 «Мая краіна». 14.10 Дак. сэрыял «На прыродзе са Стэфанам Пэйронам». 15.35 Маст. фільм «Экзамэн на дырэктара»

16.55 «На скрыжаваньнях Эўропы». Нацыянальны тэлефэстываль песьні. 17.35 Маст. фільм «Прыбыцьцё» (ЗША). 19.35 Маст. фільм «Сем старых і адна дзяўчы

на». 21.00 «У цэнтры ўвагі». 22.00 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. Відзачасопіс. 22.30 Футбол. Чэмпіянат Італіі. Матч туру.

• СТВ

6.35 «Дзікая плянэта»: «Баракуда». Дак. фільм

7.35 «Хіткліф». Мультсэрыял. 8.00 «Супэрпарася». Мультсэрыял.

8.25 «Бітлборгі». Тэлесэрыял. 8.45 Маст. фільм «Руслан і Людміла». 2-я сэ-

рыя. 9.55 «СТВ-спорт». 10.10, 20.20 «Аўтапанарама». 10.35 «Менск і менчукі». 10.40 «Сьвецкая хроніка». 10.50 «Арт-экспрэс». Культурнае жыцыцё ста------

11.05 «Запрашаем паскарлзіцца »

11.05 «Запрашаем паскарданда.... 11.15 «Філярманічны тыдзень». 11.20 «Плянэта людзей». 11.35 «Навука і людзі». Дак. фільм. 11.55, 0.00 «Каханьне імпэратара». Тэлесэры

11.35, 0.00 «кажаные імпорагара», тэліє лл. 2-я сэрыя, 12.45 «Добры дзень, доктар!», 13.05 Маст. фільм «Адзін шанец з тыся-15.00 «Дружная сямейка», Сэрыял. 16.15 «Найлепшыя шоў сьвету». 17.20 «Галоўныя ролі». Тэлесэрыял. 18.25 «168 гадзін».

19.15 «Навіны сусьветнай шоў-індустрыі»

19.45 «Пакуль гарыць сьвечка...» 20.40 «Асабісты інтэрас».

21.20 «Турпаход»

21.30 «24 галзіны»

23.45 «Навіны СНЛ»

AHT

8.00 «Сарыял». 8.20 Служу Айчыне! 8.50 Дыснай-клюб: «Легенда пра Тарза 9.10 «У сывеце жывёл». 10.00, 12.00 Навіны (з субтытрамі).

10.10 «Падарожныя нататкі»

10.30 Пакуль усе дома.
 11.10 «Дачнікі».

12.10 Дог-шоў.

12.50 Сьмехапанарама.

13.20 «Клюб падарожнікаў». 14.00 Дыснэй-клюб: «Мышыны дом».

14.25 «Ералаш». 14.40 Ток- шоў «Выбар»

14-40 Ток- шоу «Быбар». 15-20 Маст. фільм «Дажывём да панядзелка» 17.05 Песьня году. Восень. 18.45 Мэлядрама «Ў руху». 20.30 Контуры. 21.15 Баявік «Вулкан». 23.15 Баявік «Паліцэйская гісторыя»

PTP

9.05, 18.50 «У «Гарадку» 9.40 «Сто да аднаго». 10.30 Вакол сьвету.

11.25 Дыялёгі пра жывёл

12.15 Парлямэнцкая гадзіна
 13.00 Весткі.

13.20 Камэдыя «Ас» 15.10 Гульня «Форт Баярд». 16.50 «Найлепшыя песьні». Міхаіл Таніч. Юбі-

лейны вечар. 19.00 Весткі тыдня 20.10 Спэцыяльны карэспандэнт

20.35 Маст. фільм «Турбулентнасьць» 22.35 Трылер «Водгульле рэха».

● HTB

9.10 «Раскліннае жыцьцё». 9.45 Вайсковая справа. 10.20 «Апэльсынавы сок». 10.55 Гуляем у «Кено». 11.0. 15.00 «Сёньня» з Кірылам Паздняко

вым. 11.10 Надвор'е на заўтра. 11.15 Усё адразу! 12.05 Маст. фільм «Чужыя лісты» 13.55 Смачныя гісторыі. 13.55 Смачныя гіс
 14.05 Свая гульня.

16.10 Сэрыял «Агент нацыянальнай бясь-

пекі-3: Сутэнэр». 17.20 Злачынства ў стылі «мадэрн»: астральная справа. 17.55 Маст. фільм «Практычная магія».

20.00 «Надоечы»

21.30 Фактар страху. 22.25 Баявік «Дастаўка».

• Культура

11.15 Надоўгія гісторыі. 11.30 «Рыцары сымеху». 12.00 «Парыскі часопіс». «Іван Тхаржэўскі. Камэргер двара Яго Вялікасьці». 12.30 «Краса ненаглядная». Мультфільм. 13.25 «Акадэмія паліцэйскіх сабак». Дак. сэ-

13.55 «Партытуры не гараць». «Салямэя»

г.штрауса. 14.25 «Шэдэўры сусьветнага музычнага тэатру». Дж.Вэрдзі. Опэра «Фальстаф». 17.00 «Мама», «Танцы лялек». Мультфільмы.

17.20 «Што рабіцья». 18.00 «Астравы». 18.40 «Пачатак». Маст. фільм. 20.10 «Дом актора». «Тэатар Віі Артманэ» 20.50 «Вялікія раманы дваццатага стагодзі

дзя». 21.20 «Культ кіно». «Справа Маркарэля». Маст. фільм. 23.05 «Зьніклыя сьвіткі Геркулянума». Дак.

фільм. 23.55 «Джазафрэнія»

17.20 «Што рабіць?».

• Эўраспорт

5.00 Мота гран-пры. Жывая трансьляцыя. 9.30 Ралі. Сан-Рэма. Паўтор. 10.00 Супаргоначны ўк.-энд. Эштарыль. 11.00, 13.30 Мота гран-пры. Паўтор. 12.00 Тэніс. WTA. Масква. Фінал. Жывая

трансьляцыя. 16.15 Супэргоначны ўік-энд. Эштарыль ETCC. Жывая трансыляцыя.

17.15 Вэляспорт. Кубак сьвету. Парыж—Тур. Жывая трансьляцыя. 18.30 Барацьба. Чэмпіянат сьвету. Фран цыя. Жывая трансьляцыя. 20.00 Супэргоначны ўік-энд. Эштарыль. GT.

21.00 Снукер. Прэстан. Дзень другі. Жывая

21.00 Снукер. Прэстан. Дзень другі. Жыват трансыяпцыя. 23.00 Аўтагонкі сэрыі «Наскар». 1.5 Тэніс. АТР. Масква. Фінал. 1.15 Рэпі. Сан-Рэма. 2.30 Футбол. Кубак сьвету. ЗША. Жанчыны. Паўфінал. Жывая трансыяцыя.

падпісвайся

Нагадваем, што падпіскаю «Наша Ніва» таньнейшая, Падпісны індэкс 63125, Цана падпіскі на месяц — 2043 рублі. На шапік «Белсаюздруку» — усяго 1360 рублёў. Падпіску прымаюць ва ўсіх аддзяленьнях пошты, у шапіках «Белсаюздруку».

Крымінальнае чытво

Зэкаўскія легенды Беларусі

«А можна ў вас трошкі пасядзець? У сэнсе пажыць?..» — «Навошта?» — «А быў бы цудоўны матэрыял». — «Ну, калі раптам што, можаце разьлічваць на самую лепшую камэру». Размова адбывалася ва ўстанове з назвай на «УЖ». Намесьнік начальніка хітра прыжмурыўся і распавёў мне гісторыю пра журналіста і пракурора, якую вы пачытаеце ніжэй. А тады быў самы разгар вулічных хапуноў. Саджалі яшчэ не за «аскарбленія», але за грубыя пераходы праезнай часткі з злосным росыпісам сыценаў.

Я не сядзела, не саджала, не хапала й не вартавала. Мой самы доўт тэрмін зныяволення дагэтуль вымяраецца чатырма гадзінамі. Калі, вядома, можна лічыць кратамі вокны звычайнага райаддзелу. Але калі адны прыяцелі скідаліся на перадачы другім, перамаўляцца з начальствам чамусьці заўсёды выпіхвалі мяне.

Тады я і атрымала мянушку «Крупская» ад людзей у пагонах, і абурэньняў іхных наслукалася. Апазыцыя надта актыўная, многа ходзіць... Турмы надта бедныя, не адпавядаюць эўрапейскім стандартам... Тучая сярод гэтага ўсяго цікавыя гісторыі. А праз колькі часу тое самае раптам параспавядалі й колішнія «сядзельцы».

Гісторыі тыя — як крымінальныя справы пры дыктатуры. Нешта сапраўды было, але амаль усё — байкі. Дарэчы, неяк я бачыла расейскі фільм зь сюжэтам ну дакладна як у адной з турэмных баек! Паводле іх можна зыняць цэлы сэрыял. Было б каму.

Журналіст і пракурор

(упершыню пачутая ў 1996 г. у

менскім СІЗА ад начальства)
Адзін журналіст дачапіўся да знабмага пракурора: хачу ў турму, і ўсё. Ты ж можаш, каб ніхто, маўляў, не даведаўся. Пісака прагнуў выпендрыцца нарысам пра пачуцыці асуджанага на сьмерць. Нават пляшку гарэлкі сябруку-пракурору занёс. Той і махнуў рукой — пішы. Пасаджу цішком у камэру, каб уражаньняў набраўся, а праз пару дзён выпушчу. Ударылі па рукох. І застаўся журналіст у камэры, дзе «вышкі» чакаюць.

Хутка ўражаньняў стала вышэй даху. Стаміўся пісака, захацеў дамоў ды нармальна пасесьці, а пракурора няма. Ужо і два дні праходзіць, і нават тры — няма! Што такое? У ахоўнікаў пачаў пра яго пытацца — тыя крычаць «не паложана».

Паспрабаваў журналіст намякнуць пра дамову з пракурорам аднаму ахоўніку, а той як уваліць дубіанала! Няма чаго строіць тут анёла і архангела — за гэта вышэйшай меры не даюць. І не крычы, што невінаваты. Многа вас тут «невінаватых».

«Калі ня верыце мне, дык пазваніце такому й такому!» — моліща неарака і кажа пракурорава прозъвішча. «Ага, пазвонім! На той съвет! — рагочуць ахоўнікі. — Памёр учора твой пракурор». Няшчасны журналюта ледзь не звар'яцеў ад такой навіны. Але надзея шчэ была. Ён жа тут беспадстаўна! Ніякай крымінальнай справы, прысуду, ніякіх дакумэнтаў, згодна зь якімі журналіст мае быць у камэры, — не існуе. Яго ж пракурор прывёў «па блапе».

Прыйшоў начальнік турмы, спытаў, чаго тут крык ды шум. І тэчку

паказвае. А ў ёй дакумэнты, дзе чорным па белым стаіць: вязень гэтае камэры забіў некалькі чалавек. І прысуд ёсьць, а як вы думалі. Ну вядома, тут усе невінаватыя... І начальнік сышоў. А журналіст стаў плакаць, біцца ў дзьверы галавой і яшчэ гучней крычаць, што нікога не забіваў, а прысуд ліпавы.

А праз тыдзень ці два зьмірыўся зь лёсам. Жонкі ў журналіста не было, бацькі жылі далёка. Яго ніхто не шукаў, бо ён мог запіць ці пісаць недзе на лецішчы нарысы.

Аднойчы дъверы адчыніліся, і «сьмяротніка» паклікалі на выхад, «Усё. Фініш, — зразумеў журналіст. — Зараз мяне расстраляюць». Але не, вядуць у кабінэт да начальніка. Мо там якому сьвятару спавядающца ці сто грамаў наліваюць перад канцом? Заходзіць ніякі, з надзеяй на сто грамаў, а там за сталом сядзіць... жывы пракурор...

Як стаў журналіст лаяцца-клясьці! А пракурор той і кажа: «Братка, ты ж сам гэтага хацеў! Мусіш быць задаволены». Канец.

Зьверафэрма

(упершыню пачутая на пачатку 90-х ад выкладчыка юрфаку БДУ) Здарылася гэта яшчэ за Саюзам, у

Здарылася гэта яшчэ за Саюзам, у сярэдзіне 80-х. Адна сям'я — му сярэдзіне 80-х. Адна сям'я — му-жык, жонка ды сын-школьнік — набыла лятарэйны білет. Празь нейкі час мужык захварэў і памёр. Пасыля пахаваньня сын правярае ў газэце вынікі лятарэі і бачыць: іх нумар выйграў аўтамабіль «Волга». Разам з маці ён пачынае шукаць білета, а білета няма. Тут маці згадвае, што паперку клала мужыку ў кішэню пінжака. У тым пінжаку яго і пахавалі.

Удава кідаецца ў нейкія інстанцыі, дамагаецца ўскрыцыця магілы мужа. З дазволу і ў прысутнасьці пракуро-

ра магілу ўскрываюць. Але тут выяўляенца штосьці жахлівае. У некранутай звонку, яшчэ сывежай магіле з кветкамі і вянкамі, стужкамі і надпісамі на памяць, акрамя жвіру, нічога няча. Ні тлучы, ні нябожныхі

чога няма. Ні труны, ні нябожчыка! Усе ў шоку. Напалоханы, пракурор дае загад праверыць іншыя сввежыя пахаваньні... Усе магілы пустыя.

Пачалося съледзтва. Канцоў аніяк не маглі знайсьці. Разгублены дырэктар могілак ведаць нічога ня ведаў і спасылаўся на нячысьцікаў. Усе ж на свае вочы бачылі, што нябожчыкаў клалі ў труны, якія забівалі цьвікамі, і хавалі як мае быць. І вырашылі съледчыя ўзяць сълед тае «Волгі».

Усе ашчадныя касы атрымалі загад тэрмінова паведаміць у органы, калі хто прыйдзе з шчасьлівым білетам. І такое паведамленьне паступіла. Міліцыя апэратыўна скруціла нейкага грамадзяніна, які жадаў атрымаць выйгрыш. Насьмерць пераляканы чувак расказаў мянтам, што білет знайшоў у кішэні пінжака, набытата ў камісійнай краме.

Раскруціць клубок за нітачку было справай тэхнікі. Праверыўшы дакумэнтацыю крамы (квіткі на здадзеныя рэчы), сьледчыя выйшлі на цэлую банду.

Мэханізм «бізнэсу» быў просты. Не пасыпявалі зывяць кветкі на сывежай магіле, як ноччу рабаўнікі раскопвалі яе, даставалі ўсё начыные, а потым акуратна засыпалі зямлёю і расстаўлялі на капцы вяночкі, кветачкі і сывечачкі.

Скрадзеная труна назаўтра ж ішла на рэалізацыю, каб празь невялікі час апынуцца ў руках тых самых рабаўнікоў і пайсыці ў абарот ізноў. Адзеньне нябожчыкаў, абутак, розныя каштоўнасьці таксама хутка знаходзілі пакупніка праз камісіёнку. Але самае жудаснае — што адбывалася з выкрадзеным нябожчыкам. Сябра аднаго з гэтых бандыгаў гадаваў нутрыяў на зьверафэрме. Целы аддавалі на спажыву тым зьвярам. Дырэктар могілак выявіўся не прым-хлівым і вельмі практычным маладым чалавекам.

дым чалавекам.
Справа мела шырокі рэзананс.
Людзі абураліся й патрабавалі пакараць бандытаў. Зрабіць гэта ўдалося не адразу. І зусім не праз адсутнасыць доказаў віны. Высьветлілася, што падсудным... няма чаго «прышыць»! Акрамя, канечне, адсутнасьці сумленьня. Бо ў Крымінальным кодэксе няма адпаведнага артыкупу!

Адны прапаноўвалі судзіць банду за крадзяжы маёмасьці. Але ім ад-казвалі, што тыя рэчы ня ёсьць маёмасьцю грамадзянаў: закапаўшы іх у зямлю, грамадзяне з тымі рэчамі добраахвотна разьвіталіся. Іншыя меркавалі, што банду трэба саджаць за выкраданые людзей. Але што тычыцца мерцьвякоў, дык іхнія правы ў заканадаўстве ніяк не акрэсьленыя. У выніку ўсіх зачанцыа лапросту павыганялі з працы. Толькі начальніку могілак далі «хімію», а дырэктару саўгасу — строгую вымову.

Начальнік увесь час падкрэсьліваў, што ні ён, ні падзельнікі не прысвоілі сабе ніводнай рэчы з могілак. Бо гэта — вялікі грэх...

Як мужык двойчы забіў жонку

(упершыню пачутая ў сярэдзіне 90-х ад начальніка калёніі; адначасова пачутая маім мужам ад сукамернікаў у СІЗА КДБ)

Жылі на сьвеце мужык і жонка. Ён любіў выпіць і пабіцца. Тая цярпелацярпела дый знайшла сабе іншага, непітушчага. І наважылася сысьці да яго ад п'яніцы. Але мужа кабета хацела кінуць так, каб ён не шукаў яе. І заадно — каб адпомсьціць за загубленую маладосьць.

П

Напаіўшы мужыка да поўнай адключкі, жонка пабіла трохі посуду, пакрычала. Пасьля парэзала сабе нажом руку і, зыяўшы сукенку, запэцкала яе крывёй. Сама ж пераапранулася і ціхамірна сышла ўначы. Але перш патэлефанавала ў міліцыю ад суседчынага імя. Маўляў, нейкі шум, крыкі, мабыць, сусед жонку лупіць-забівае...

Міліцыя паехала на выклік. Гаспадар, натуральна, спаў. Разбудзілі й запыталі, дзе жонка. Ня ведаю, кажа. А што вы, пытаюць міліцыянты, сёньня рабілі, калі яна была? Хто яго ведае, пэўна, сварыліся, біліся, як заўжды, кажа той. То мо забіў? А мужык, галава дурная, нічога ня памятае.

Мужыка забралі ды павезьлі «куды трэба», разьбірацца. І неўзабаве пасадзілі за забойства. Спачатку хацелі нават «вышку» даць, але няшчасны алкаш пісаў прашэньні, тлумачыў, што нічога з тым забойствам няясна. І сам думаў: калі ўжо забіў п'яны, дык чаму нават ценю такой падзеі няма ў памяці?

Замянілі мужыку расстрэл доўгім турэмным тэрмінам. Далі на ўсю катушку, бяз права «УДВ» (умоўнадатэрміновае вызваленьне). Усе гады за кратамі чалавек сумаваў па жонны, алучар зініу і каяўся, што сапсаваў ёй маладосыць. Ягоная вэрсія падзеяў была такая: ён піў, яна крычала, потым пабіліся, ён заснуў ля ложка, а яна, уся зыбітая, пайшла і недзе ўтапілася, альбо замерзла ў псее, так што й цела зьелі ваўкі... І сьніў наш герой начамі кашмары, будзячы ўсю камэру крыкамі «Прабач!»

Вызваліўся нарэшце, ідзе і ня ведае, што рабіць, куды падацца. Шыбуе паціху вуліцаю да вакзалу, аж бачыць раптам на пераходзе знаёмую постаць. Падышоў бліжэй жонка яго, жывая-здаровая, у новай сукенцы і з кавалерам пад ручку!

Аслупянеў мужык. Столькі гадоў прамучыўся, а за што?! І такая злосьць на супружніцу законную ахапіла, так ён зароў на яе проста сярод вуліцы, гэтак сябе павёў неадэкватна, што кавалер тае кабеты ўцёк. А сама яна памерла на месцы ад атрыманых удараў нейкім цяжкім тупым прадметам. Забойца, на гэты раз сапраўдны, быў затрыманы на месцы — ён і ня думаў уця-

Апынуўся мужык той у сьледчым ізалятары, у звыклай хатняй абстаноўцы. Думаў, што цялер мо дакладна «вышку» дадуць, бо ён жа нібыта рэцыдывіст... Але празь некалькі паслала за вароты. На волю. Яму нічога не было. Бо можна засудзіць чалавека двойчы за адно й тое ж злачынства. Нават калі адзін і той самы пацярпелы. Нехта, бывае, па колькі разоў у аднаго й таго ж крадзе; было нават, адзін выходзіў чарговы раз і тую самую гвалціў. Але двойчы за абішь адну і тую ж жонку немагчыма. Інакш давядзецца афіцыйна прызнаць, што жонка мае два жыцьці. А тады — ці чалавек яна?.. За што тут караць?

Як не забіваў, дык ледзь ня зънішчылі імем дзяржавы самога, а як забіў — застаўся «на свабодзе і з чыстым сумленьнем». Во як яно бывае.

Тацяна Сьнітко

Багушэвіч уваскрос жанчынай

Тацяна Барысік. Гаркну ў бліскучы мацюгальнік: Вершы. — Асіповічы, 2003.

Кніжка Тацяны Барысік — рэдкая. І ня толькі таму, што выдадзеная накладам 15 асобнікаў. Рэдкая беларуская паэтка сёньня вылузьнецца з утульнае шкарлупіны самакапаньня. Яшчэ радзейшая, вылузнуўшыся, акунецца ў брутальную са-

цыяльшчыну зь яе гноем, чорнымі кухвайкамі, чаркамі і «зайчыкамі». Вершы Тацяны здольныя выклікаць шок у эстэта сваёй «прыземленасьцю», фармальнай недасканаласьцю (недацягнутыя месцамі рыфмы, аднастайны набор памераў). Але жыцыесьцьвярджальнай сілай і яснасьцю паэзія Тацяны дзе-нідзе не саступае Багушэвічавай. І ў ейным «Гаркну ў бліскучы мацюгальнік» чуецца «Эх, скручу я дудку!». І «жудка» ад Таця-

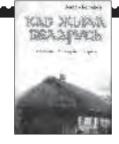

нінае кніжкі ня менни, чым ад інструмэнту Мацея Бурачка. Як і ў Багушэвіча, у Тацяны песьня ня плача. Хутчэй сымясцца. Месцамі досыць злосна. У сваіх чорнагумарных досьціпах Барысік не баіпа

«замахвацца на съвятое», але робіць гэта без эстэцкае грэблівасьці — жартуе як свая з сваім. Як у гэтьм вершы пра любоў да роднай зямлі: «Сем сотак роднае зямлі // У сьне жахлівым // прыйдуць ноччу».

Яшчэ адметнасьць кніжкі — адсутнасьць абстрактных наездаў на «рэжым», «дыктатуру» еtc. Усё вельмі канкрэтна: «Я лезу на сыценку ад радасьці — // У краму прывезьлі батоны». Лепей ня скажаш.

Кніга пра Крэмень

Алесь Белакоз. Каб жыла Беларусь: Успаміны, артыкулы, інтэрвію. — Менск: «Беларускі кнігазбор», 2003.

У кнізе ўспамінаў «Доўгая дарога дадому» Васіль Быкаў згадвае Алеся Белакоза — дырэктара Гудзевіцкай «узорна-паказальнай» беларускай школы — ці не адзінай на Гарадзеншчыне. Туды вазілі гасьцей рэспублікі, а тыя пасыя казалі, што з «нацыянальным пыганьыем» у Беларусі ўсё о'кей. Кніжка Алеся Белакоза расстаўляе некаторыя акцэнты. З той школай кі-

раўнікі рэспублікі змушаныя былі мірыцца, як зь непазьбежным злом. Бо «зламаць» Белакоза не маглі. Пра ўсе свае эпапеі з РАНА, КГБ і іншымі абрэвіятурамі настаўнік-патрыярх распавядае бяз патасу, спакойна. Ад гэтае спакойнасьці зшчэ ясьней усьведамляеш, якое пекла яму давялося перажыць. Такая ж «спакойнасьць» гучыць ва ўспамінах найлепшых прадстаўнікоў нашае эміграцыі.

Чытаючы Белакоза, набываеш калясальны зарад аптымізму, душэўнае цьвёрдасьці. Дапамагае прыклад Чалавека, які ўсё жыцыё зматаецца зь сымяротнай кваробай, але на ўласнай больцы не зацыкліўся, імкнецца дапамагчы й іншым. Ягоныя парады, як лячыць рак прыкладаньнем медзі, лекцыі пра карысыць крамянёвае вады настолькі пераканальныя, што хочацца алразу ж бетчы ў поле, шукаць тыя крамяні. Бо аўтар усё выпрабаваў на сабе. Кніжка для ўсіх, каго апанавала паняверка.

Яўген Квач

ФЭСТЫВАЛІ

Прыз для кампутарнай канарэйкі

18—20 верасьня ў Магілёве прайшоў чарговы фэст анімацыйнага кіно «Анімаёўка-2003». Свае новыя працы на конкурс папрывозілі мультыплікатары зь Літвы, Латвіі, Польшчы, Расеі, Казахстану. Сярод пераможцаў — менская рэжысэлка А пена Паткевіч

рэжысэрка Алена Пяткевіч. Мэтай фэстывалю было ня толькі ацаніць «у кулюарах» но- выя творы, але і паказаць іх дзецям, расказаць, як робяцца мультфільмы. Для гэтага ў дзесяці раённых цэнтрах Магілеўшчыны прайшлі творчыя сустрэчы з удзельнікамі фэсту. Акрамя аніматараў да дзяцей у госьці прыєхалі прадстаўнікі дзіцячых тэлеперадач «Калыханка», «Мультыклюб» і інш.

Усяго на конкурс былі выстаўленыя 34 стужкі 12 студыяў, 150 мультфільмаў дэманстраваліся паза конкурсам. Фільм менскай рэжысэркі Алены Пяткевіч «Песенька для канарэйкі» атрымаў спэцпрыз за ўвядзеные новых кампутарных тэхналёгій. Стужка Каіргалі Касымава, прадстаўніка «Казахфільму», уганараваная прызам за павагу да нацыянальнай культуры. Менавіта гэта тэма зьяўляецца асноўнай у творчасьці Казахскай студыі. Латыскую аніматарку Разалію Стыебру ўзнагародзілі за разъвіцьцё новых тэндэнцый у анімацыі. Латышы прывезьії гры стужкі, аб'яднаняя адной тэмай — фантазіі аб Афрыцы: «Тайзанія», «Падарожжа», «Адзін свабодны дзель». Так, «Тайзанія» нагадвае дзіцячы малюнак флямастэрамі на лісьце сшыгка.

Гран-пры фэсту атрымала студыя «Млын» зь Пецярбургу за карціну «Карлік Нос» (дэбют аніматара Івана Максімава), выкананую ў дыснэеўскай манеры. Але ўжо ў наступнай стужцы «Алёша Паповіч» расейцы паспрабуюць адшукаць свой стыль.

вольга Сінькевіч

Беларускі фэстываль у Брукліне

У мінулую нядзелю ў парафіі Катэдральнага Сабору БАПЦ сьв.Кірылы Тураўскага ў Брукліне прайшоў 3-і Беларускі фостывал.

Раніцай Сьвятую Літургію адправіў а.Ігар Якунін з іерадыяканам Васілём Касьщоком, прыгожа сыпяваў хор пад кіраўніцтвам Ліды Кано. Пасыя службы ўсе сабраліся ў прыбранай ручнікамі царкоўнай залі, дзе чакаў прыгатаваны нашымі ахвярнымі парафіянкамі выбар смачных беларускіх страваў — дранікі, сырнікі і г.д. Гэтыя стравы парафіянкі прадавалі на вуліцы перад царквой, дзе ў гэты дзень мясцовыя амэрыканскія арганізацыі ладзілі вялікі гадавы кірмаш, названы «Аtlantic Antic». Шырокая вуліца была на цэлы дзень зачыненая, і на ёй павыстаўлялі тавары сотні амэрыканскіх і рознаэтнічных гандляроў. Беларускія стравы карысталіся добрым попытам, і ўвесь падрыхтаваны запас быў прададзены яшчэ перад канцом кірмашу.

перад канцом кърмашу.
Тым часам у царкоўнай залі пачалася канцэртная частка фэстывалю. Нашыя мілыя парафіянкі-сыпявачкі Ліда Кано і Рыма Пракопчык пад, акампанэмэнт Тацяны Дзямешчык выдатна прасыпявалі некалькі беларускіх песьняў. Новай зъявай на нашай сцэне было трыё Тацяны Дзямешчык, яе дачкі Вольгі ды Настасьсі Стралец, выступ якіх выклікаў захапленьне публікі. Апошняя парадавала ўсіх яшчэ і сольным выкананьнем нашых песьняў. Пасыля канцэрту была разыграная багатая лятарэя, пераважна з вырабаў беларускага народнага мастацтва.

Барыс Данілюк, Нью-Ёрк

• ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ●

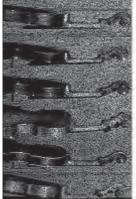
Атэны між Менскам і Вільняй

Шанаваньне Міхала Клеафаса Агінскага ў Залесьсі, ягоным родавым маёнтку, безь перабольшаньня ўзьве-дзенае ў ранг культу. І падрыхтоўка да штогадовага сьвята, прысьвечанага князюкампазытару-паўстанцу, ідзе такая, нібыта ён сам прыедзе. Вось быў бы сюрпрыз для ўсіх, хто зьбярэцца ў Залесьсі 28 верасьня! Зрэшты, і бяз князя там цікавага хопіць. Гледачоў чакае карнавальны Паўночнаатэнскі пасьянс (яго ўдзельнікам больш не давядзецца дэфіляваць у кардонных капелюшах — ёсьць шыкоўныя касьцюмы з Купалаўскага тэатру); пошукі Бэльвэдэру; конкурс на найлепшую страву (княская кухмістар-ская заахвочвае гледачоў везьці свае кулінарныя цуды); канцэрт, у якім знойдзецца месца й незапрошаным музыкам ды паэтам. I — куды ж без пачосткі: апроч традыцыйных залескіх канапак і вогненнай «Бэльвэдэраўкі», княская кухмістарская выстаўляе гасьцям казан гарачае бульбы пад соўсам «Паля-

Даехаць да Залесься можна віленскім цягніком (адыхо- дзіць зь Менску ў 6.35, квіток каштуе 4000). Можна таксама ехаць электрычкай да Мала-дэчна (зь Менску ад'яжджае ў 6.39), а далей гудагайскім дызэлем. Гэтак будзе даўжэй, але таньней. Пачатак імпрэзы а 12-й. У дарогу варта цёпла апрануцца. Зрэшты, арганізатары абяцаюць вогнішча.

Цень К.

ДЫСКАГРАФІЯ

Promo

Валік Грышко (р) 2003

Вось і Грышка, вядомага з творчай суполкі «Беларускі клімат», закранула хваля музычнай беларусізацыі. На гэтым дыску падабраныя песьні, найбольш прыдатныя для радыёэтэру: некаторыя зь іх ужо даўно вядомыя («Што за месяп», зробленая для «Песьнярка», «Лалала» — ня блытаць з анэмпадыстаўскай!), некаторыя сывежазапісаныя. Сыпяваць пабеларуску Грышко наважыўся нядаўна, і, прызнаецца Валік, пісаць тэксты пакуль складана — не заўсёды хапае словаў. Таму музыкант просіць усіх зацікаўленых у супрацоўніцтве паэтаў зьвяртацца да яго. У гэтым прома-дыску з тэкстамі яму

дапамог студэнт філфаку Стас Карпаў.

Грышко вядомы сваімі музычнымі экспэрымэнтамі: то ўсе чатыры струны бас-гітары аднолькава наладзіць, то акустыку грае, то кідаецца ў дзікую электроншчыну.. Песьні Грышка зачароўваюць, ствараюць невытлумачальную атмасфэру, яны (напрыклад, «Каханая») хутчэй для мэдытацыі, чым для танцаў. Валік сам неяк назваў свой стыль «халодным рамантызмам» Дакладна акрэсьленая мэлядычная лінія ў кожнай песьні, запаволены рытм, сьветлыя тэксты — у гэтым увесь Грышко. Адзінае «але» словы не заўсёды можна разабраць часам яны зьліваюцца з музыкай. У астатнім — шыкоўны альбом, хоць і ня кожны ды-джэй наважыцца паставіць нешта зь яго ў этэр

Запаветы апошняга старца

Znich (p) 2003

Гэтую праграму «Znich» грае ўжо тры гады, толькі вось запісаць яе як сьлед не маглі — падчас запісу музыкі скарысталі ажно шэсьць студыяў. Акром звычайнага набору электраінструмэнтаў у музыцы «Зьнічу» гучаць літаўры, дуда, ліра, акарына. Дарэчы, на лудзе падыграў Канстанцін Трамбіцкі, які часам гудзе ў «Нэйра Дзюбелі». На дыску цікаўныя знойдуць яшчэ й кліп на песьню «Што за ўсё тлусыцейшае», а таксама 20-хвілінны фільм пра «Зьніч».

... Сяргей Будкін

Аўгустоўскі канал чакае

Каля дзевяці гадоў мне прыйшлося працаваць у саўгасе, а пасьля калгасе «Беларусь». Па землях гэтай гаспадаркі працякаў Аўгустоўскі канал, каля невялічкай яў устоўскі капал, кала невліпкам вёсачкі Нямнова ён упадаў у Нёман. Я памятаю, што заўжды вёска Ням-нова і канал былі месцам правядзеньня масавых культурных мерапрыемстваў. Чаму менавіта там? Таму што гэтыя мясьціны вельмі пры гожыя і прыродна багатыя

З разьвіцьцём чыгунак і аўтадарог канал заняпаў. Зрэшты, хоць з дня пуску каналу ў эскплюатацыю прайшло 165 гадоў, плаціна з мэталёвых канструкцыяў захавалася вельмі лоб ра. Яна накіроўвае воды каналу на тры шлюзы.

За саветамі перасьледавалі нават былых работнікаў каналу. Інжынэра Ўрбанка арыштавалі і кінулі ў адзін з паўночных лягераў. Яго жонку Ніну Сямёнаўну з двума малымі вывезьлі омменаулу з двумм малыми вывезый ў Казахстан. Інжынэр пасьля выехаў у Польшчу, дзе й памёр, так і ня змогшы аб'яднацца зь сям'ёй, якая вярнулася ў Нямнова, Сын Урбанка Тадэвуш вырашыў аднавіць гісторыю Аўгустоўскага каналу як памяць аб яў устускай калалу як інамліц ай обацьку. За свае грошы ўзывёў невялічкі будынак, у якім утварыў музэй. На сьценах разьвешаныя дыяграмы і пляны, фатаздымкі, у палках — дакумэнты... Тадэвуш зрабіў бы, можа, значна болей, але ж жыцьцё яго склалася трагічна. На здароўі адбіліся рэпрэсіі, цяжкія ўмовы ў Казах-стане. Ён заўчасна памёр чатыры гады таму. Яго жонка Аўгіныня да гэтага часу носіць жалобнае адзеньне і шкадуе, што яе Тадэвуш не пасьпеў тшкадуе, што яе тадэвуш не пасыну зьдзейсьніць свае задумкі да канца ўзбагаціць музэй новымі экспанатамі і дакумэнтамі.

Гадоў зь пяць таму кіраўнікі раёну загаварылі, што трэба заняцца рэс-таўрацыяй каналу, нават называлі лічбу выдзеленых грошай: семдзесят тысячаў дэнамінаваных рублёў. Быў нават прызначаны адказны за вядзеньне работ, Уладзімер Петух. «А што я мог зрабіць, — казаў ён мне, — за гэтыя дэнамінаваныя рублі? Роўна нічога, таму работ не пачынаў, а грошы пайшлі на іншыя

Але ў цёплы час на Аўгустоўскім канале ля вёскі Нямнова жыцьцё не замірае. Тут ёсьць невялічкі драўляны будынак ад гарадзенскай турбазы «Нёман». У ім бавяць свой адпачынак турысты.

Ільля Барысаў, Скідзель

Душа ліцэю жыве

Пасьля чытаньня разнастайных артыкулаў пра ліцэй, яго абарону і адважных ліцэістаў, складаецца памылковае ўра жаньне пра гэтую ўстанову. У прэсе яна паўстае жывым прыкла дам старагрэцкай школы ці якога сярэднявечнага ліцэю. Міжвольна ўсплывае вобраз: ад раніцы да ночы, сагнуўшыся, дзеці сядзяць у клясе ці ў бібліятэцы, напружана нешта чытаюць ды вывучваюць. А дзеці паўстаюць замкнёнымі, розумам патанулымі ў крыніцах ведаў і толькі папер калі нешта навокал адбываецца, абуджанымі ад гэтага навуковага сну. На шчасьце, гэта ня так. Бо ліцэй

унікальны якраз таму, што тут ня так, як паўсюль. Тут дзеці імкнуцца не замкнуцца ў сабе, а наадварот — раскрыцца. Выкладнікі не баяцца сказаць дзецям праўду ці выказаць уласны пункт гледжаньня, імкнуцца уласты пунктуцца гаварыць шчыра й сур'ёзна, як з дарослымі. Лявон Баршчэўскі ніколі ня ткне на каго-небудзь пальцам і не заявіць: «Прэч з клясы!» Вось чаму такое зьдзіўленьне выклікаў выступ новапрызначанай Шчарба-чэвіч, якая з злосным лямантам пачала на ўсіх паказваць пальцам Ліцэй, які ніколі ня чуў у сваіх сьценах такой беспа туу у сваж гонден нах такой беспадстаўнай лаянкі і абыякавасьці да тутэйшых мараль-ных законаў, быў узрушаны і аднаных законау, оыу узуушаны г адиа-галосна выступіў супраць зыменаў. Гэта не беспадстаўны кансэрва-тызм, гэта здаровы сэнс і павага да традыцыяў. Сёньня, седзячы ля ліцэю на ха-

лодным асфальце, сто разоў пералодным асфальце, сто разоу пера-маляваным ліцэйскімі лёзунгамі, міжвольна ўзгадваеш усё, што зывязвае цябе з гэтымі съценамі: сябра па парце, выкладніка бела-рускай мовы, заняткі з хіміі. Хочацда вярнуцца ў той час, калі дзень за днём ліцэісты разам з сваім творчым выкладнікам Сяргеем Па-таранскім ставілі «Паўлінку». Сёньня ня думаеш, як часам голо дабалася, як ты ненавідзеў, калі «завальваў» сцэну, але ня ня думаеш, як часам гэта не падасалася, я ты неналадзеу, кале хтосьці «завальваў» сцэну, але ўзгадваеш твары гледачоў на прэ-м'еры ці першае прымерваньне строяў. Немагчыма забыцца, як пасьля дэманстрацыйнага прагляду «Паўлінкі» Колас з Патаранскім ду «тауліні» колас з патарапскім аднадушна прамовілі: «Мала эро-тыкі...» І ты стараешся мацней прыціснуць да сябе Паўлінку ці дупрыцьочуць да эзое наулинку ц. ду-шэўней уздыхнуць, калі яна ад цябе зьбягае... толькі каб дага-дзіць рэжысэру. Прыгадваецца, як на першай рэпэтьцыі тэатральнай бойкі ты разьбіў Адольфу Быкоўскаму нос, а табе незнарок рас-квасілі губу. Не забываешся, як шчыра рагатала заля пасьля чар-говага жарту і як табе дарылі пер-

шую «тэатральную» кветку. А ці можна забыць, як на занятках з сусьветнай гісторыі Валянцін Ма-зец да расповеду пра якую-небудзь гістарычную падзею абавязкова да-даваў актуальны анэкдот? Альбо як на занятках эканомікі Аляксея Янукевіча навучэнцы арганізавалі не-заплянаваную дыскусію на тэму «Глябалізацыя: за і супраць», дзе самастойна вырашалі лёс «Макдональдзаў»? А як на хіміі Ю.Касьцю ковіч спрачаўся з навучэнцамі на-конт вымаўленьня назваў розных хімічных элемэнтаў альбо дыскутаваў на тэму «Як слушна: «этэр» ці «эфір»? А якая школа можа пахва-ліцца выкладнікам, што на ўроках літаратуры цытуе творы на дзясятках моваў сьвету?!

Глядзіш на будынак — узгадва-еш усеагульнае перадсьвяточнае афармленьне, калядную імпрэзу, Дзень першакурсьніка. Калі ліцэісты гатавалі стравы народаў сьвету, а тваёй групе выпала заняцца расейскім сталом, ты наварыў шэсьць гатункаў розных пельменяў, а побач паклаў нарэзаны салёны агурочак і лустачку чэрствага хлеба. Альбо як на Дзень сьвятога Валянціна, падпісваючы сорак дзявятую валянцінку, сустрэў узыход сонца. Узгадваеш, як на дзень са макіраваньня давялося выконваць ролю дырэктара ліцэю альбо каго-небудзь з выкладнікаў: сядзець за настаўніцкім сталом, слухаць адказы, ставіць адзнакі, тлумачыць да-

ові, оталіда да пытлівым ліцэістам новую тэму... Ліцэй параўноўваеш зь месцам выкананьня жаданьняў. Калі чалавек захацеў нечага дасягнуць — у ліцэі ўжо любыя ўмовы створаныя Застаецца папрацаваць самому ча-лавеку. Прычым у гэтым месць адна ідэя не пярэчыць іншай ідэі. Адна насьценгазэта не перашка джае існаваць чатыром іншым. Кожнае выданьне («Грайчык», «Валян

цінка», «Перапынак», «Ліцэйка» «Трыкутнік») не падобнае да іншага

Паступіўшы ў ліцэй, ты атрымліваеш падарунак, які кампэнсуе любыя маральныя страты за час уступных іспытаў, — новых сяброў. За год супольнай вучобы ў тваім нататніку зьяўляецца сотня новых тэ-лефонаў, па якіх ты заўжды можаш патэлефанаваць. Часам шчырае сяброўства перарастае ў каханьне.

Дамаляваўшы надпіс на асфальце, ты сядаеш на лаўку і задумваеш-ся: «Каму гэта ўсё перашкаджае?!» Пытаньне ўжо не патрабуе адказу. Галоўнае, што гэта трэба табе, тваім сябрам. Ліцэй створаны, каб існасяорамі: ліщо створатан, као спра-вядлівых і шчырых людзей, за якіх сапраўды ня будзе сорамна, бо жыць і любіць іншых іх навучыў

ліцэй. А гэта ня проста так... Ліцэй ня зънішчаны. Ліцэй па-збавілі абалонкі — будынку на Кірава, 21, але яго душа, як і ў містычных гісторыях, вылецела і ця-пер вандруе разам зь ліцэістамі ды выкладнікамі. Гэтая душа ў кожным ліцэісту, выкладніку, бо менавіта яна і гуртуе іх. А мы. людзі з гонарам і пачуць-

цём годнасьці, людзі, блізкія да ліцэю, прысягаем ліцэю ва ўсім. Прысягаем негалосна, прысягаем працаю, ведамі, сабою. Прысягаем на вернасьць, на павагу, на любоў. Прысягаем берагчы гэтае адно не-вялікае зярнятка, якое здольнае ўскаласіць ніву й падняць з каленяў Бацькаўшчыну. Франак Вячорка, Менск

Урад беларускі павінен быць на старане Беларускага Ліцэю і быць талерантным да іншамоўных школ. Урадоўцы беларускія павінны шанаваць беларускую школу, бо ж гэта ўсё ж край беларускага народу, у якім ім давялося

быць урадоўцамі. Напад на беларускія школы зробіць на-род разгневаным і непаслухмяным, бо кожны народ мае права мець свае школы на роднай мове, у гэтым ліку ёсьць бела-русы. Жадаю прыйсьці да паразуменьня і пакінуць Ліцэй беларускамоўны, каб прадоўжваў сваю гуманітарную працу на карысьць людзтва.

Кастусь Верабей, Нью-Ёрк

З тапанімікай Полацку трэба нешта рабіць

Полацкая філія Беларускай асацыяцыі журналістаў зьвярнулася да старшыні Полацкага гарвыканкаму ўладзімера Тачылы зь лістом, у якіг выказала прапановы па перайменаваньні вуліц гораду. Полацак старанна працуе над тым, каб ператварыцца ў галоўны турыстычны цэнтар краіны. Штогод зьяўляюцца новыя музэі, рэстаўругод зьяўляюцца новыя музаі, рэстаўру-оцца старыя будынкі, узьнікаюць новыя кавярні. І толькі ў справе тапанімікі не ад-бываецца станоўчых зрухаў. За апошнія япць гадоў меў месца адзіны выпадак пе-райменаваньня, калі замест Фрунзэ зья-вілася вуліца Эўфрасіньні Полацкай. Гістарычны цэнтар гораду перанасычаны камуністычнымі назвамі: Камуністычная, Леніна, Маркса, Энгельса, Сака і Ванцэці, Сьвяродлова і г.д. Гэткая тапаніміка выгля-Сьвярдлова і г.д. Гэткая тапаніміка выглядае недарэчнай для гістарычнай сталіцы дае недарэчнай для гістарычнай сталіцы краіны. Полацкія сябры БАЖу прапанавалі свой сыпіс іміёнаў для полацкіх вуліцаў: Рагнеда, Рагвалод, Усяслаў Чарадзей, Сімяон Полацкі, Ян Баршчэўокі, Вацлаў Ластоўскі, Язэл Драздовіч, Васіль Быкаў. Праблема тапанімікі Полацку неданой-чы ўздымалася. А ў 1998 г. сябры грамадзкага аб'яднаныя «Полацкая ініцыя-

тыва» нават правялі акцыю: вуліцы Дзяржынскай, што ў Задзьвіньні, была сымбалічна «вернутая» гістарычная назва— вуліца Віленская.

Алесь Козік, Полацак

ПЫТАНЬНЕ — АДКАЗ

Хачу пахрысьціць дзіця паводле ўніяцкага абраду, на беларускай мове. Дзе гэта можна зрабіць? Каталікам, праваслаўным проста, а ўніяцкай царквы-будынку няма.

Дзьмітры Поўта, Менск

3 уніяцкімі сьвятарамі можна скантактавацца праз т.: 251-06-20 (а.Казімер), 219-71-94 (а.Андрэй).

Кніга Джаан Роўлінг «Гары Потэр» сталася жваробай усяе Эўропы— з паліцаў крамаў яе разьмятаюць да-рэшты. Між тым, гэта падрабязны дапаможнік па ўводзінах у варажбу ды магію, што ёсьць агідай перад Богам. На маю думку, наступствы для псыхікі дзіцяці ад гэтага чытва кепскія.

Алесь Губін, Барань

Што казаць, каб цябе абралі ў парлямэнт

Сёньня пануе дзіўнае меркаваньне, што беларусы— народ з сацыялістычнымі прыхільнасьсацыялстычнымі прыхльнась-цямі. Увогуле, вобраз беларуска-га мужыка (чытай «працоўнага»), які дурыць пана (чытай «капіта-ліста»), вядомы яшчэ зь дзіцячых казак. Першыя беларускія партыі таксама мелі сацыялістычную афар-боўку, а сам нацыянальна-вызвален-ы руу мей сегуава амгасывыы сачы рух меў яскрава акрэсьлены сапыял-дэмакратычны характар. Праграмныя мэты сацыялістычнага кшта-лту можна адшукаць і ў дакумэнтах

лту можна адшукацы і ў дакумэнтах новых беларускіх партый — БНФ узору 1993 г., напрыклад. Самі беларусы, аднак, звычайна галасуюць за вольны рынак. Толькі не на выбарах, а рублём ці нагамі. Рублём, калі іздуць у прыватную краму, стаматалягічны кабінэт, едуць прыватным аўтобусам, — прыкладаў безьліч. Нагамі — калі выяжджаюць у краіны далёкага ці блізкага замежжа, ав. папрацаваўшы больш, больці. дзе, папрацаваўшы больш, больш зарабляеш. Нярэдка можна пачуць, што бела-

русы не прыдатныя да працы ва ўмовах рынкавай эканомікі. Тым часам беларускія будаўнікі і маляры ў Маск-ве— самая высокааплатная група гастарбайтэраў. Працадаўцы з краінаў Захаду таксама аддаюць перавагу бе-ларусам, а ня іх усходнім (і нават за-ходнім) суседзям. Было б дзіўна, калі б столькі людзей памыляліся ў сваім выбары найлепшых памочнікаў для

ўласнага бізнэсу. Размовы аб тым, што эканоміка

павінна быць сацыяльна-арыентава най, а дзяржава мусіць нэўтралізаваць закладзеную ў вольным рынку сацыяльную несправядлівасьць, зьяў-ляюцца суцэльнай бязглудзіцай. Во-льны рынак (інакш кажучы — капіта-лізм) сам па сабе ўжо зьяўляецца найбольш справядлівай у сацыяль ным пляне сыстэмай, бо ён узнага-роджвае таленавітых, сумленных дь працавітых людзей і карае лайдакоў лы несумленных. Капіталізм — сыс тэма, у каторай чалавек можа жыць толькі працуючы. Ці можа быць не шта больш справядлівае?

Для дэмакратычных кандыдатаў для дамакратыных кандыдатаў працягваць «сацыяльна-рынкавую» рыторыку— азначае гуляць на ад-ным полі з прадстаўнікамі ўладаў, якія таксама пойдуць на парлямэнц кія выбары. Тут спрэчкі паміж канды-датамі магчымыя толькі ў рэчышчь таго, хто больш наабяцае выбарнікам разнастайных ільготаў, прывіле яў ці падарункаў у выглядзе аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры, дзіця-чых пляцовак і г.д. Выбраць такую тактыку кандыдату не ад улады — значыць прайграць, бо ну ня можа партыя ці асобны чалавек абяцаць выбарніку пабудаваць нешта! А вось дырэктар прадпрыемства — можа

бо гэта яго праца. Наступны шлях для незалежных і партыйных кандыдатаў— рэзаць праўду-матку і пра рынкавую эканоміку, і пра розныя неабходныя рэформы, патрэбныя сацыяльныя інстытуты і г.д. Праблема толькі ў

тым, што беларусы пабачылі ўжо людзей у палітыцы, якія нібыта рабілі нейкія рэформы. Аднак лепш ня стала А цяпер тлумачыць, што рэформаў ніякіх не было, таму і вынікаў быць не магло,— марнаваньне часу і сродкаў. Выбарнікі галасуюць за стабіль-

насьць, а не за левых ці правых, сацыялістаў ці рынкавікаў. Навошта пужаць кагосьці словам «рэформа», калі можна сказаць: «Мы будзем мець тое і тое, калі пажадаем». Людзі любяць упэўненасьць. Ад кандыдата патрабуецца галоўнае — мець бачаньне разьвіцьця сваёй краіны, рэгіёну, гораду. Як будзе выглядаць месца жыцьця выбарніка празь пяць га-доў— вось што сапраўды яго цікавіць. Ці лёгка будзе знайсьці працу, ці добра будзе працаваць палікліцу, ці догуд судзе і працаваці палікії ніка, ці будуць яго дзеці мець нейкія пэрспэктывы ў жыцьці — вось што ён жадае пачуць і ў чым ён хоча быць упэўнены. Але зрабіць беларускія гаралы і рэгіёны квітнеючымі можна торады грапены кы песичым можна то-лькі праз пабудову адпаведных рын-кавых інстытутаў, пабудову капіталіз-му. Іншага шляху няма. Таму кожны кандыдат павінен знайсьці адпаведныя словы, каб растлумачыць гэта

Міхал Дамінікан, Барысаў

Наталка Бабіна

Іры калены

Я іх бачу штодзень з акна. Цяпер начамі іх падсьвечваюць пражэкта ры, дзеля чаго яны выглядаюць як выбеленыя сонцам косыці на тле асьпіднага неба. Раней яны бялелі мякчэй, а неба здавалася шаўковым. Мора бухала і тады, і цяпер; цыкады як надрываліся талы, так і надрываюцца; буханьне мора і віскат цыкалаў — нязмоўчныя гукі майго раю. І тры калёны, якія я бачу з акна. Парэшткі храму Апалёна. Храму, які мае да мяне яшчэ меншае дачыненьне, чым да туркаў. Бо я ня турак, я

Бацька памёр у турме, калі мне было дзесяць. Усе ведалі, што яго забілі. Мы жылі з мамай і сястрой. Аднойчы на вуліцы мама, не стрымаўшыся, крыкнула малой: «Асьцярожна, павалішся!» — і яе забралі ў турму, бо курдзкая мова была тады забароненай. Да канца школы я навучыўся па-турэцку; тут у Анкары нешта шчоўкнула, і нас, хлопчыкаўкурдаў, сталі вучыць за дзяржаўны ошт ва ўнівэрсытэце правераных янычарскіх рэцэптаў.

Вельмі хутка мы скантактаваліся; нашай мэтай не была помста; мы хацелі незалежнасьці. Я ведаў, што наша група — толькі частачка вялікай паўстанцкай арміі; недзе далёка ў гарах быў яе цэнтар; там па-курдзку не баяліся гаварыць; там сна ся пляны і назапашвалася зброя. Атрымаўшы адтуль тэлеграму «Прыяжджай. Цётка», мы з маім сябрам Ансарам павінны былі прыехаць у пэўнае месца. З гэтым веланьнем я вярнуўся з унівэрсытэту да трох калёнаў, буханьня мора і віскату цыкадаў. Да белых камянёў. Да старой

матулінай вопраткі. Дадому. У чаканьні тэлеграмы я працаваў гідам і вадзіў да трох калёнаў турыстаў, якіх станавілася штораз больш.

I яна была турысткай. З ангельскай групы. Пабачыўшы яе, я падумаў, што вось і знайшоў той калодзеж, зь якога буду чэрпаць усё жыцьцё. Усё глыбей і глыбей. І ніколі не нап'юся. Не наталю смагі

І ў дзяўчынкі, якая ў нас народзіцца, будуць карыя, а ня чорныя, як у мяне, вочы, і русыя, а не бялявыя, як у Ліём, кудзеркі.

Ліём.

Так яе звалі.

Яна была з Ірляндыі.

Я мог уявіць яе ў сваім сьвеце. Яна прызналася мне, што на радзіме ўдзельнічае ў змаганьні.

Калі я вярнуўся з спатканьня, за вушаком бялела тэлеграма.

Прыбег спалоханы Ансар, які так-

сама атрымаў дэпэшу.
— Ты паедзеш? — зашаптаў ён. Слухай, давай не паедзем, а? У мяне вымалёўваецца такі гешэфт... Можна зарабіць купу грошай, купу... Давай разам, а? Аб'яднаем капіталы, хе-хе... Ты не пашкадуеш. Га?

Невялічкі, як усе мы, ён вышягваў доўгую шыю, і прага жыцьця ды прага грошай рабілі яго дробны твар

Ноччу, пад буханьне мора, я сядзеў ля трох калёнаў, якія засталіся ад старога храму, — яшчэ не асьвет-леных пражэктарам. У паласе прыбою бокам насіліся крабы. Па старых камянях нячутна сьлізгала брунатная начная зьмяя. Моцна пахла бугенвілія, і разагрэты за дзень лаўрус, і дзікі бурачок. Як пад падкладай, пад гэтымі пахамі хаваўся смурод фэкаліяў.

Не пытайся, што я вырашыў у тую ноч, — зазірні ў сваю душу. Але я раскажу табе, што было далей.

Да Ліём я больш не пайшоў, нават не разьвітваўся. Мы з Ансарам узяліся за гешэфты; у пэўны момант я змог стрымацца і набыў вось гэты магазынчык: Ансар жа ня змог і страціў усе свае шалёныя грошы гэтаксама хутка, як і набыў. Цяпер ён працуе ў адным з гатэляў, што паўсталі на нашым беразе.

А сёньня час зьвіўся ў сувой. Маладая Ліём увайшла ў мой магазын, а за ёю сьледам — Ліём пастарэлая.

Я адрухова схаваўся ў кут. У маладой Ліём былі ня карыя, а сівыя вочы і ня русыя, а бялявыя кудзеркі. Маці і дачка крутнуліся па забітым

турэцкім барахлом пакойчыку — і

Буханьне майго сэрца заглушыла буханьне мора і віскат цыкадаў

Гэта была ўжо другая кропля.

Першая ж кропля — з тых, што камень точаць, з тых, якімі катуюць, — упала тады, калі я ўбачыў ля трох калёнаў жабрачку зь дзецьмі. У хлопчыка была сухая нага, і, навучаны мамай, ён выстаўляў яе наперад. І руку працягваў коўшыкам.

Пакуль яе не прагналі, жанчына зь дзецьмі сядзела ля трох калёнаў і прасіла міласьціну ў турыстаў.

Гэта была мая сястра. Зь дзецьмі, як і з паліцэйскімі, яна размаўляла па-турэцку.
У выцьвілай падзёртай абтрапа-

най хустцы.

У брудных выцьвілых шараварах. Рука коўшыкам.

Мая сястра. Па-турэцку Вось якія кроплі б'юць мяне ў

Ласкавая пані, мы, курды, як і туркі, не ўжываем алькаголю. Нам забаронена. Ня думай, што я п'яны.

Але я няварты

Сорак галоў мне, і я зразумеў, што я няварты. Як у вас кажуць, смакоўніца бясплодная.

Плёну ад мяне ўжо ня будзе, але я знаю, што зраблю.

Я дачакаюся, калі прарве каналіза-цью і пах фэкаліяў вырвецца з-пад падкладкі; тады я зайду ў мора і не вярнуся. Хай мяне потым выкіне на

бераг. I хай мяне пабачыць Ансар. Ён працуе на гатэльным пляжы, зьбірае сьмецьце, якое выносіць мора. Прага да жыцьця ўжо сьцерлася зь ягонага твару, засталася толькі прага грошай. Хай ён мяне паба-

Хай і мяне вынесе мора. Разам з гаўном. Пад тры калёны.

Віншаваньне маме

Я не хацела, каб яна сталела, даросьлела, старэла... Мне падабалася бачыць яе такой: цёплай і маладой, пяшчотнай, юнай і крыху дзіцячай, з празрыстай скурай — сваю мініятурную, тоненькую, з пахам восеньскіх кветак, адсырэлай лістоты, згубленых у жыце валошак, аладак зь яблыкамі, журавінавага сочыва і несасьпелага бэзу маму. Мне заўсёды здавалася, што ёй мусіць вечна быць трыццаць, пасьля — вечна трыццаць пяць... Бо твая мама павінна быць прыгожай, а галоўная прыкмета хараства — маладосьць. Гэтыя дзявочыя рысы твару, стан, хада, голас, валасы, туга зьвязаныя ў коску... Я памятаю яе такой, калі яна - мне было гады чатыры — стаяла ля чарупіны і плакала, гледзячыся ў свой люстэркавы адбітак. Чаму яна плакала — я ня памятаю. Дзеці звычайна не складаюць падзеяў у сюжэты, а сюжэтаў — у эпапеі талстойскага тыпу, як гэта робяць дарослыя, а, сьпяшаючыся бачыць і запамінаць, вырываюць найбольш удалыя пярэстыя кавалкі, як у добра зрэжысаваным францускім фільме. Можа, гэтак слушней. Яна стаіць, крыху сонная, у нечым шэрым — швэдры ці кашулі, прытомленая, вытанчаная і вельмі простая, хаця і незвычайная. Не звычайная. Такія моманты закладаюць у чалавека ўяўленьне пра сябе і сьвет. Кветкі мусяць быць сьвежыя і хутка зьвядаць, як усё прыгожае і маладое — хутка старэнь, усыпацца зморшчынамі, траціць колер і ўрэшце — зьнікаць.

Гэтак усюды, але яна гэткая ж маладая. Моцная. Рашучая. Дарослая. І

Я памятаю, як аднаклясьнікі ў малодшай школе запытваліся адно ў

аднога пра век сваіх бацькоў. Я заўсёды ганарылася: бацькам некаторых малых са шматдзетных сем'яў было нашмат больш, чым маім. Чамусьці было лепш мець маладзейшую сям'ю. Прыстойней у дзіцячых

Страшна, што яны раптам пастарэюць. Мы хочам рабіцца самастойнымі, выходзіць замуж і зьяжджаць на заробкі ў Злучаныя Штаты, набываць аўтамабілі, арганізоўваць прад-прыемствы-таварыствы-кампаніі, пісаць кнігі і здаваць іх у выдавецтвы, нараджаць дзяцей — сумнавокіх дзяўчынак і хлопчыкаў, якія стануць размаўляць па-беларуску ў дзіцячых садках, садзіць дрэвы — грушы і сьлівы, гуляць у більярд і падарож-- грушы і нічаць у Зымбабвэ ці на Тыбэт. Але. вярнуўшыся ў дом маленства, мы хочам бачыць сваіх бацькоў гэткімі

ж вясёлымі-бадзёрымі-энэргічнымі. Маладымі і прыгожымі. Без хваробаў. Без навязьлівых і думак і старэчых страхаў. Шчасьлівымі і самадастатковымі. Сучаснымі.

Усім дзеням здаенна, што пасьдя трыццаці жыць настолькі нецікава, што лепш ужо проста памерці ды ня мучыцца. Пазьней гэты парог ад'яжджае да сарака-пяцідзесяці і пэнсіі. Моладзі здаецца, што сьвет належыць моладзі. І гэтак у арытмэтычнай прагрэсіі. Натуральна, што сьвет належыць і тваім бацькам. Значыць, ім абавязкова заставацца малалымі?

Гэта як пэўны комплекс: ты хочаш прабіць нос і пафарбаваць вейкі ў зялёны колер, сесьці на дыету, распаўнець і зноў сесьці на дыету, апрануць новую спадніцу, пайсьці канцэрт, у клюб, паехаць да сяброўкі, прачытаць раман і наладзіць фатасэсію ва ўласнай кватэры, а твая мама мусіць вечна стаяць ля чарупіны — хулзенькая, нязьменна маладая ў шэрым швэдры ці кашулі. Як vвасабленьне тваёй vласнай непахіснасьці і маладосьці. Адарваўшыся ад яго, разумееш, што прыгажосьць ня толькі ня мае нічога супольнага з гадамі, але з гадамі набывае ўсё большую вартасьць. Яна робіцца церпкай і насычанай, мудрай і зыркай, зусім не такой, як юнацкая мімалётная, занадта вонкавая, каб ёю захапляцца ўсур'ёз. Урэшце, калі тваёй маме будзе вечна трышцаць пяць, трыццаць пяць так ніколі і ня споўніша табе. А табе гэта так трэба. Хаця б дзеля таго, каб самой упэўніцца, што жыць цікава і тады, а памерці і ня мучыцца хочацца ўсё

Тэда Лі

• НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ●

Трацяк І. Біблія ў кантэксьце бе

Трацяк І. Біблія ў кантэксьце бе-ларускай культуры: Вуч. далам. / Гродзенскі дзярж. ун-т імя Я.Купалы. — Гродна, 2003. — 100 с. 200 ас. Аўтар прасачыў гісторыю рукапіснай і друкаванай Бібліі, акрэсыліў шлях да беларускамоўнага Съвятога Пісьма. Асобныя разьдзелы кнігі прысывечаныя суіснаваньнох урысынагота і народнай культуры, уплыву Бібліі на літаратуру. Ізна ў «Акаламкиізе» 2300 пуб. Цана ў «Акадэмкнізе» 2300 руб

Ипатава В. Петнайсет стихотвоипатава В. Петнаисет стихотво-рения и една повест / Превод от бе-ларуски Н.Вълчев. — «Илинда—Евти-мов» ЕООД, 2002. — 84 с. Пятнащацы вершаў і аповесьць «Прадыслава» В.Іпатавай перакла-

дзеныя на баўгарскую мову.

Улашик Н. Деревня Вицковщина Улащик Н. Деревня вицковщина 1880—1917 г. Историко-этногра-фический очерк. Воспоминания о Николае Улащике. — Масква.: ИМЛИ РАН, 2003. — 192 с. 600 ас. Адной з апошнік працаў Мікалая Ўлашчыка — легенды беларускай гіс-

тарычнай навукі — было гэтае дасьлетарычнаи навукі — оыло гэтае дасыле-даваные. Аўтар напісаў вычарпальную гісторыю роднае вёскі. Асаблівая ўвага зьвернутая на гаспадарку — мноства лічбаў, тэрмінаў, красылюнкаў. Шкада, што набыць яе можна толькі ў Маскве, у Інстытуце сусьветнай літаратуры Расейскае акадэміі навук.

скае акадоміі навук. Беларусь мая, песьня мая...: Фо-таальбом / Уклад. А.Бадака. — Менск: Літаратура і мастацтва, 2003. «Падарункавых» выданьняў зьяўля-ецца ўсё больш. Большая частка ілюс-

грацыяў тут— беларускія краявіды ў мала чапанай рукамі чалавека прыга-жосьці. На кожнай старонцы зьмешчажовац. Па кожнай старонцы замешаг-ныя й вершы — прызнаньні ў каханьні да роднага краю, напісаныя Л.Галубо-вічам, Н.Гілевічам, М.Стральцовым, М.Танкам, В.Шніпам ды інш. Цана 8500

уо. **Гульні, забавы і ігрышчы** / НАН Тульні, забавы і ігрышчы / НАН Беларусі; Уст. артықлу, қилад., клясы-фікацыя й сыстэматызацыя матэрыялаў, камэнтар А.Лозкі. — 3-е выд. — Менск: Беларуская наруада 2003. — 534 с. — (Беларуская народная творчасьць)

кніга з сэрыі «БНТ» вытрымлівае другое перавыданьне. Яе матэрыялы даюць уяўленьне пра тое, як бавілі вольны час нашы продкі. Падрабязныя

апісаньні дапоўненыя нотамі. У аснову выданьня пакладзены запісы расейскіх ды польскіх дасьледчыкаў XIX — пач XX ст., а таксама матэрыялы этнагра фічных экспэдыцыяў XX ст. Цана 3500

Запрудзкі І. Нарысы гісторыі бе ларускай літаратуры XIX ст. / БДУ.
— Менск, 2003. — 138 с.
Накладам 50 ас. катэдра гісторыі

беларускай літаратуры БДУ выдала кнігу, дзе ўзьнятыя маладасьледава кнігу, дзе узынятыя маладасыледава-ныя ды спрэчныя пытаныні з гісторыі новай беларускай літаратуры. Аўтар падае кароткі аналіз творчасыці Кара-тынскага, разглядае матывы каханыяя ў лірыцы Дуніна-Марцінкевіча, прасочвае ўплыў беларускага друку сярэдзіны XIX ст. на фармаваньне нацыянальны XIX ст. на фармаваныне нацыяналь-най сывядомасьці. Асобныя разыдзелы прысьвечаныя таксама новым аспэк-там вывучэныя творчасьці Багушэвіча ды фэномачу запозыненага рамантыз-му ў творчасьці Янкі Лучыны. Знайсьці манаграфію можна ў «Акадэмкнізе»

Земляробчы каляндар: Абрады і земляросчы каляндар: Аорады і звычаі / НАН Беларусі; Уклад, клясы-фікацыя й сыстэматызацыя матэрыя-лаў, камэнтар А.Гурскага; Уст. артыкул А.Гурскага, А.Ліса. — 2-е выд., выст. — Менск: Беларуская навука, 2003. — 429 с. — (Беларуская народная твор-

Супрун В. 100 пытаньняў і адка-заў з гісторыі Слонімшчыны. — Слонім, 2002.

Хурсік В. Кроў і попел Дражна: гісторыя партызанскага злачынства. — Менск, 2003. — 76 с.: іл. Пра злачынствы фашыстоўцаў у Бе-

ларусі напісана багата. Іншы бок гэтай ларус напісана оагата. Іншы оок гэтам страшнай вайны — неабгрунтаваная жорсткасьць партызанаў да сваіх жа суайчынынікаў, звычайных мірных жы-хароў, да апошняга часу заставаўся амаль невядомым. Імкнучыся аднавіць гістарычную справядлівасьць ды ўшанаваць памяць ахвяраў, аўтар сабраў наваць памяць ажвяраў, аўтар сабраў сьведчаныні жыхароў аднае вёскі — Дражна, дзе ў красавіку 1943 г. парты-заны забілі 25 чалавек і спалілі шмат хатаў. Расповеды вяскоўцаў падмаца-ваныя зъвесткамі з дакумэнтаў, расшуканых дасьледчыкам у архівах. Наклад 150 ас., цана ў «Акадэмкнізе» 3280 руб.

Тацяна Вабішчэвіч

Пабачылі Саўчанку ў спэктаклі Саткілавы

Адкрыцьцё сэзону ў Опэры

Штогадовы надыход восені нечым падобны на сьмерць Ленскага ў чацьвертай карціне «Яўгена Анегіна». Кожны раз у Опэры ў старым чырвоным плюшавым фатэлі я з заміраньнем сэрца чакаю: можа, сёньня пашанцуе? Можа, не памрэ Ленскі, як памірае заўжды? Аднак прысуд, замацаваны ў лібрэта, ня можа быць скасаваны. Сьмерць Ленскага паўтараецца зноў і зноў з рэгулярнасьцю, усталяванай у афішы, — ад верасьня да чэрвеня. А потым два з паловаю месяцы антракт — аж да восені, калі распачынаецца чарговы опэрны сэзон.

Ю

Сёлета мы маглі застацца бяз Опэры — як жывём ужо цэлы сэзон безь Філярмоніі. У опэрнага кіраўніцтва зноў праблемы з МНС, якое патрабуе зачыніць тэатар з прычыны сагарэлае электраправодкі і ненадзейных жалезабэтонных перакрыцьцяў. Аднак народ з заўсёдным энтузіязмам ходзіць у гэты тэатар, а артысты бясстрашна ў ім сыпяваюць.

Сэзон адкрыўся 16 верасьня «Хаваншчынай». Зусім як у маскоўскім Вялікім тэатры, толькі з большай радасьцю і душэўным трымценьнем. У Маскве публіку абшукваюць пры ўваходзе, а перад пачаткам спэктаклю неафіцыйна папярэджваюць, што відовішча будзе працяглым і змрочным. Пасьля чатырохгадзіннага спэктаклю «маскоўцы і госьці сталіцы» вяла пляскаюць у далоні і пачуваюц-ца пакрыўджанымі, бо «першыя асобы краіны» праігнаравалі адкрыцьцё сэзону. Менчукі, наадварот, зьдзівіліся б, каб нехта зь беларускіх начальнікаў раптам наведаў Опэру. Гэта адзінае месца, цалкам свабоднае ад міліцыі, намэнклятуршчыкаў, крымінальнікаў, ад «дзяржідэалёгіі», таннага густу і таннага алькаголю; прастора чыстай эмоцыі, братэрства любові. Нават у опэрнай касе, дзе ідзе бітва за квіткі, пануе радаснае ўзбуджэньне і інтрыга: хто сёньня будзе сыпяваць? Ці будзе лепей, чым на прэм'еры? А калі апускаецца заслона, воплескі доўжацца ня менш

Гэтым разам яны былі цалкам за-

служаныя. Надта ж файны быў склад сыпевакоў — без каньюнктурных кампрамісаў, якія сапсавалі чэрвеньскую прэм'еру. Асаблівае ўражаньне зрабілі Васіль Кавальчук (Дасіфей), Уладзімер Пятроў (баярын Шаклавіты) і Натальля Руднева (раскольніца Марфа). Ніводзін зь іх у прэм'еры ня ўдзельнічаў, а Руднева ўвайшла ў слъткакль фактычна з алной рэпэтыцыі. Гэтыя тры артысты маглі б з посыпскам засыяваць свае партыі ў любым тэатры сьвету. 16 верасыня яны сыпявалі для нас.

А 20 верасьня ў Опэры адбылося вята для снобаў — гэткім яно сьвята для снобаў – мусіла быць паводле задумы арганізатараў — «Баль-маскарад» Вэрдзі з Зурабам Саткілавам у галоўнай ролі. 1970 г. я, яшчэ зусім малая, разам з маці слухала яго ў ролі Каварадосі («Тоска» Пучыні). Гэта быў незабыўны спэктакль — нават для дзіцяці, якое толькі пачынала разумець музыку. Саткілава акурат тады зда-быў другую прэмію на конкурсе імя Чайкоўскага (пятую прэмію ў той год атрымаў беларускі тэнар Аляксандар Рудкоўскі, а шостую — Валер Кучынскі). Тады ж Саткілава выйграў конкурс імя Віньяса ў Барсэлёне. Аднак аж да 1974 г. ён заставаўся салістам Тбіліскае опэры, і толькі потым трапіў у Вялікі тэатар.

Абавязковую для савецкіх опэрных зорак стажыроўку ў «Ля Скала» ён адбыў пасьля кансэрваторыі, задоўга да конкурсных перамогаў. Саткілава абапіраўся на грузінскую культурную эліту, у той час надта ўплывовую ў Маскве. Аднак кар'еры на Захадзе не зрабіў: яму меней давяралі. «Цябе ў Італіі завэрбуюць», — сказаў яму намесьнік міністра культуры Ванько, да якога Саткілава прыйшоў прасіцца на гастролі. Сярод чыноўнікаў Мінкульту было тады шмат беларусаў, якіх прасоўваў сумнавядомы загадчык адлазелу культуры ЦК КПСС Васіль Шавура. «Беларус з жалобным тварам, які задушыў «Новый мир», — казаў пра яго расейскі пісьменьнік Віктар Ерафееў. Ня ўсе пасьля сустрэчы з тымі «ваярамі ідэалягічнага фронту» захавалі добрае стаўленьне да беларусаў. Саткілава — выключэные.

Ён нярэдка наведвае Беларусь з канцэртамі. Канцэрты для яго — заробак. Многія ятоння сваякі зьбеглі з Заходняє Грузіі, калі абхазы пры падтрымцы Расеі разьвязалі тамака вайну. Сылявак падтрымлівае роднаєм затэрыяльна. Адсюль неабходнасыць гастраляваць — у Расеі, а таксама ў Гішпаніі, Партугаліі, Італіі, Нарвэгіі, ЗША, Баўгарыі.

ліі, Нарвэгіі, ЗША, Баўгарыі. Пераважна ён сыпявае камэрны рэпэртуар у невялічкіх залях. Напярэдадні прыезду ў Менск Саткілава адкрываў сэзон у Малой залі Пецярбурскай філярмоніі. Гучалі рамансы і расейскія народныя песьні ў суправаджэньні аркестру народных інструмэнтаў. Дзіўнавата для ўраджэнца Сухумі, былога капітана тбіліскага «Дынама», які любіць грутогі камара праваджэный аркестру народных інструмэнтаў. Дзіўнавата для ўраджэнца Сухумі, былога капітана

зінскія застольныя песьні й ведае іх безьліч. Але выбіраць не даводзіцца. Сыпяваць опэры Саткілава ўжо ня можа. «Які зь мяне 18-гадовы военачальнік Радамэс? Гэта толькі Павароці ня могуць запытаць, колькі яму гадоў, калі ён грае юнака», — казаў сыпявак.

Зь вялікіх роляў у Саткілавы застаўся толькі граф Рычард з «Балюмаскараду». Пастаноўку тае опэры ў Вялікім тэатры ажыцьцявіў у 1981 г. беларускі рэжысэр Сямён Штэйн. Рабілася яна акурат з разьлікам на Саткілаву. Роля Рычарда мо найпрыгажэйшая ў тэнаравым рэпэртуары. (Калі ў Павароці пыталіся, якую ролю ён бы ўзяў з сабой на Месяц, той адказаў: «Рычарда».) «Баль-маскарад» Штэйна трымаўся на афішах дваццаць гадоў запар, але потым «стаміўся» і гады два «адпачываў». У студзені 2003-га яго ўзнавілі ужо на італьянскай мове. Але Саткіпава дагэтуль не рызыкуе паўторна ўваходзіць у спэктакть.

У Беларускай опэры «Баль-маскарад» паставілі пазьней — у 1988 г. Але на італьянскую пераклалі на дзесяць гадоў раней, чым у Маскве, — перад гішпанскімі гастролямі.

Перапрацоўка йшла аўральнымі тэмпамі, вытанчаныя мізанспэны Штэйна замяняліся на прасьцейшыя, прыдатныя для гастрольна-палявых умоваў. Арыгінальныя рэжысэрскія вынаходкі ў мітусьні забываліся Аднак спэктакль усё яшчэ выглядае даволі прыстойна. Дастаткова прыстойна, каб «зорны тэнар» выкарыстаў яго ў якасьці «трэніровачнай пляцоўкі». «Прыкметна, што «Бальмаскарад» у Менску для Саткілавы станецца генэральнай рэпэтыцыяй: ужо на наступны дзень сыпявак засьпявае гэтую ж партыю ў Вялікім тэатры ў Маскве», — такі анонс надрукавала напярэдадні спэктаклю «Ком-сомольская правда в Беларуси».

Смольская прада в всіларуси». Па-першає, «Баль-маскарад» у Вялікім з удзелам Саткілавы адбудзецца 21 кастрычніка, а не 21 верасьня. Немагчыма засьпяваць партыю Рычарда ў Менску, праехаць ноч у цягніку, раніцой завітаць на рэпэтьцыю і ўвечары пражыць і прасыпяваць гэтую ж партыю зноў — радасьць, боль, любоў, сьмерць...

Але галоўнае ў тым, што Вялікі тэатар прафэсіянальна ані крыху не выпэйшы за Беларускую опэру. Ён даўно ператварыўся ў пустую абалонку — у месца, куды прэстыжна кадзіць і слухаць сыпевакоў з гучнымі імёнамі, якія таксама ператварыліся ў пустыя абалонкі. Састарэлыя «зоркі», дзякуючы сваім імёнам і мітусьні на тэлебачаныні, атрымліваюць нядрэнныя ганарары. Амаль як Максім Галкін.

Саткілаву многія таксама памятаюць зь перадач на ОРТ. Аднак, паставіўшы кошт на квіткі ад 7 да 70 тыс. рублёў, «Кляс-клюб» пралічыўся. Людзі не былі гатовыя купляць квіткі на Саткілаву за гэткія грошы, тым болей што ягоны леташні канцэрт многіх расчараваў. Вольных месцаў у залі было зашмат. І было б яшчэ болей, калі б ня палкія заўзята ры барытона Аркадзя Саўчанкі, які выконваў адказную ролю Рэната — сябра, суперніка і забойцы галоўнага героя. Саўчанка на год старэйшы за Саткілаву, апошнім часам ён цяжка хварэе і рэдка выходзіць на сцэну. Ягоныя спэктаклі — на вагу золата.

Саўчанка й насамрэч сыляваў дасканала. Асабліва ў трэцім акце, дзе Рэната дае волю сваім пачуцыям. Былі ў спъктаклі і іншыя выдатныя пэрсанажы. Партыю Амэліі выдатна засылявала ляўрэатка нацыянальнага конкурсу Ніна Шарубіна. Добра прэзэнтаваліся ў «Балі-мас-

Добра прэзэнтаваліся ў «Балі-маскарадзе» Натальля Руднева, Ганна гур'ева, Васіль Кавальчук. Нездарма спадар Саткілава да апошняй хвіліны не жадаў выходзіць на сцэну, спасылаючыся на хворае горла. Калі б Марат Грыгорчык згадзіўся яго замяніць, ён увогуле б адмовіўся ад удзелу ў спэктаклі. Але сп. Грыгорчык пасьля паўтарагадзіннай рэпэтыцыі пачуваўся стомленым, і Саткілава мусіў аддацца свайму лёсу. Як сыпяваў ён у той вечар, казаць я хочацца — занадта я паважаю ягонае добрае сэрца і мінулыя дасягненыні. На просьбу сьпевака з спэктаклю выкінулі цэлую сцэну, якой ён напэўна б ня даў рады. Воплескаў у той вечар было досыць. Вось толькі адрасаваліся яны зусім не заежджай славутасьці.

Юлія Андрэева

Піва, кава, мэнінгіт

Такіх нахабных халодных дажджоў, як тыя, што апалі на нашы гомельскія галовы ў пачатку восені, даўно не было. Надвор'е шалее, народныя прыкметы ня спраўджваюцца, мокнуць ногі, баліць галава. Ніхто ня кажа пэўна, якая сапраўды сытуацыя з мэнінгітам. Міжволі адмаўляешся ад усіх магчымых вадкасыяў, апроч мінэралкі, піва, кавы і пярцоўкі. Знаёмцы наракаюць на лішкі хлёркі ў вадзе з-пад крану.

Чарговы гомельскі манумэнтальны праект зьбянтэжыў. Скульптар Вячаслаў Далгоў прапануе паставіць на Кіеўскім спуску помнік першаму гомельцу. Добрая ідэя. Гомель і так небагаты на ўласна гомельскія манумэнты. Аднак падаецца, што выява чалавека на чаўне з рысьсю выглядае не зусім дарэчна. Ясна, што аўтар мае на ўвазе гомельскі герб з намаляванай дзікай коткай. Аднак жа герб той зьявіўся за часам расейскага панаваньяя і ні першыя, ні сто сорак першыя гамяльчане да яго ніякага дачыненьня ня маюць. Хіба мо спадар зя якіхсьці крыніцаў дазнаўся, што рысь між нашых далёкіх продкаў шанавалася як татэм. Помнік патрэбны, але гэтая жывёла тут лішняя, нібы тая павышаная канцэнтрацыя хлёркі ў вадзе з-пад крану.

Як толькі ў Гомель завітваюць расейскія сыпевакі-сыпявачкі, то мусова апынаюцца на арэне цырку. Во й цяпер горад аздобілі плякацікі «квабрыкі зьвёзд» з запросінамі ў тое самае месца. Уяўляю ідылічную карціну: маладыя маскоўскія зьнічкі спрытненька пераскокваюць цераз радовішчы цёплага вярблюджага лайна гастрольнага цырку «Мадіс». Апроч «хвабрычных» у Гомель прыехаў перасоўны расейскі зьвярынец. Зіркнуў я на вагончыкі й мала не абамлеў: па бакох — выявы каранаваных дзьвюхгаловых птушак, а пасярэдзіне тлумачэньне: «Фламинго». «Дык вось яны якія, флямінгі!» — падумалася. Аднак расейцы падманулі: усе жывёлінкі ў зьярынцы аднагаловыя.

Заснуўшы над «Советской Белоруссией», дзе колішні аўтар «НН» прыўкрасна распавядае пра гомельскія преображения, прысьніў вусьцішны сон. Марфэй закінуў цябе зь сябрямі-аднадумцамі ў Ветку 20NN-га году, дзе між іншага давялося разглядаць інтэр'ер Дому культуры. Надпісы ўсюды былі па-расейску. Адзін ты зь няўрымсьлівым дзівацтым даводзіў, што гэта беларуская мова будучыні: пішацца «спасибо»,

а чытаецца «дзякуй» * * *

Падчас службы ва Ўнутраных войсках неаднакроць даводзілася чуць нараканьні камандзіраў на тое, што камандуючымі прызначаюцца выслужэнны зь іншых родаў войскаў. Напрыклад, танкісты. Тады як УВ, маўляў, — эліта. За тыдзень да гарадзкога карнавалу давялося назіраць, як сэржанцік з шаўронам «Узброеныя Сілы РБ» спрабаваў пашыхтаваць жаўнераў унутраных войскаў. Тыя гэткімі Гулівэрамі крочылі па мірным Гомелі, парушаючы, як толькі гэта магчыма, форму адзеньня. Сэржанцік, што быў пі то ў адпачынку, ці то ў звальненыі, лагодна размаўляў каля тэатру з сваякамі. А гэтыя парушальнікі абсалютна не зважалі на ягоную таўсматую лачку старшага сяр-

жанта. О-о-оў!!! Як ішлі, так і пайшлі. Здавалася, яго на тым самым месцы вырубіць ад абурэньня. А тыя толькі пасьміхаліся міжсобку. Гетманы растуць?

Ад гарадзкога сьвята вырашыў трохразова адхрысьціцца. Гэткія імпрэзы актывізуюць усялякіх бажаволкаў, алькаголікаў ды прастытутак. З самай раніцы іх давялося назіраць на кожным кроку. Зь іншага боку, даймае афіцыёз. Шэсьце пеэўданародных строяў. Гулыя пад прымусам немагчымая, цьвердзіў мудры Еган Хёйзынга. Быць мудрым гэткім днём— не выяжджаць у цэнтар, а чытаць Булгарына ці Доўнар-Запольскага пад келіх бурштынавага напою.

Сяргей Балахонаў, Гомель

Турко супраць ідработы

Іосіф Турко, кіраўнік Дзяржаўнага акадэмічнага сымфанічнага аркестру, адмовіўся весьці ідэалягічную працу ў сваім калектыве. На адпаведным загадзе ён напісаў: «Ня згодны». Апроч вымовы за гэта, кіраўніитва Філярмоніі дало яму яшчэ адну — «за неналежнае ўтрыманьне фра-каў і смокінгаў музыкаў». Турко напісаў заяву аб звальненьні. 70 музыкаў зьвярнуліся да міністра культуры з адкрытым лістом у яго падтрымку... Усе на нэрвах. Якая ўжо тут творчасьць!

Народзіны Ніны Мацяш адзначалі ў Белаазерску 21 верасьня. Самы арыгінальны прэзэнт зрабіў Вінцук Вячорка — падараваў паэт-цы наклад толькі-толькі выдадзенай кнігі яе перакладаў з эўрапейскіх моваў «Перабіраю самацьветы». Чась-

цей бы нам радаваць добрых паэтаў. Уладзімер Парфяновіч зьбіраецца скласьці альтэрнатыўны праект бюджэту на 2004 год. Але для гэтага трэба ведаць асноўныя бюджэтныя паказьнікі, якія закладае ўрад. З Саўміну ж дэпутат атрымлівае адны ад-

Васіль Даўгалёў, кіраўнік Берасьцейскага аблвыканкаму, уганараваны найвышэйшай узнагародай Саюзу мастакоў — мэдалём «За заслугі ў выяўленчым мастацтве». Матывацыя — дапамог зладзіць выставу берасьцейскіх мастакоў у Менску. Новаўзнагароджанага адразу ж папрасілі зьнізіць стаўкі арэнднай платы за мастакоўскія майстэрні. Расчулены вэртыкальшчык, які сумленна прызнаўся, што «маляваць ня ўмее» даў дабро. «У нас ёсьць з каго ўзяць алзначыў ён.

Фагатыст Аляксей Фралоў стаў

ляўрэатам VII міжнароднага конкурсу сучаснай камэрнай музыкі ў Кра-каве. Ён граў «So-na-tu» Рагале ды «In Freundschaft» Штакгаўзэна. Музычная дынастыя: бацька пачынаў з Мулявіным у «Лявонах», а сын перамагае ў прэстыжных конкурсах. Зай-

здросны кавалер, дарэчы. Публіцыст **Аляксандар Гры**цанаў, супрацоўнік «Белорусской газеты» і «Советской Белоруссии», асуджаны на два гады строгага рэжыму за махлярства. Нібыта пазычыў 2500 даляраў і не аддаў. Грыцанаў усё адмаўляе.

Давыд Гарадзенскі стаў нарэшце над Кронанам. Помнік Гедымінаваму зяцю ў Горадні паставілі ў час нядаўняга «сьвята гораду»

Кампазытар Анатоль Багатыроў, патрыярх беларускае музыкі, ады-шоў 19 верасьня. Было яму 90 гадоў. Сапраўднае прозьвішча ягонага бацькі было Багацька, але ён памяняў, каб было прыгажэй.

Памяць Івана Сырэля, які загінуў сёлета падчас «Басовішча», зьбіраюцца ўшанаваць гарадзенскія музыкі. Яны маюць супольна выдаць трыб'ют рок-гурту «Lаsты Kysto», у якім граў хлопец. Да акцыі ўжо далучыліся «Contra la Contra», «Кальян», «Deviation».

ян», «Бечаноп». Яан дэ Хаоп Схефэр, міністар замежных справаў Галяндыі, стаў новым генэральным сакратаром NATO. Яму давядзецца мірыць Паўночнаатлянтычны блёк з ЗША ды інтэграваць у Альянс новых сяброў. Сярод кандыдатаў на пасаду генсака NATO фігураваў і польскі прэзы-дэнт Квасьнеўскі. Прычым ён быў настолькі даспадобы прадстаўнікам 19 краінаў Альянсу, што былога сакратара Джорджа Робэртсана ўпрошвалі пакіраваць яшчэ гадок куль прэзыдэнцкі тэрмін Квасьнеўскага ў Польшчы скончыцца. Але Ро-

Самы багаты на сьвеце

Нэльсан Мандэла і Біл Гейтс заклікалі паўднёваафрыканскую моладзь змагацца з СНІДам так, як бацькі й дзяды змагаліся з апартэідам. Прычым сёньняшнія паўднёва-афрыканцы ў выгадным становішчы: за змаганьне супраць СНІДу ня садзяць у турму на доўгія гады, а грошы на «рэвалюцыю» дае гаспадар «Microsoft». Біл Гейтс дзясяты год ачольвае сьпіс найбагацейшых амэрыканцаў. Яго маёмасьць ацэньваецца ў 46 млрд даляраў. Але невя-дома, ці доўга ён яшчэ пратрымаецца на вяршыні. З касьмічнай хуткасьцю растуць капіталы тых, хто зарабляе на інтэрнэт-паслугах. **Антон Бутэйка**, пасол Украіны ў

Румыніі, пайшоў у адстаўку, пратэстуючы супраць далучэньня краіны туючы супраць далучэныя краны да ялцінскіх пагадненьняў пра «адзіную эканамічную прастору». Гэта, на думку пасла, уцягвае Украіну «ў арбіту Масквы». Бутэйка, адзін з найлепшых дыпляматаў, які быў да-радцам прэзыдэнта, віцэ-шэфам МЗС, паслом у ЗША, лічыць, што гэтым падпісаньнем Кучма паўтарыў памылку Хмяльніцкага. Беларусь і губэрнямі далучаюць, а нашы лыпляматы маўчань.

Прынц **Гары**, малодшы ўнук брытанскай каралевы, не паступіў у вайсковую акадэмію. 19-гадовага хлоп-

па палічылі замаладым, параілі «пашыраць далягляды ведаў» і сказалі, што возьмуць не раней чым праз два гады. «Пашыраць далягляды» Гары будзе на аўстралійскай фэрме, па-сучы скаціну. Амаль як Алесь За-горскі. Заробак прынца-фэрмэра 100 фунтаў у тыдзень.

• ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ●

ВІТАНЬНІ

Даражэнькая Юлія Кручыніна. Віншую з тым, што я цябе моцна КАХАЮ! Ты самая лепшая. Інкогніта

КАНТАКТЫ

Увага! Менскі Малады Фронт зьбіраецца шточацьвер у 19.00 каля тватру Янкі Купалы — у нас новы офіс! Увага! Сапрадную незалежнасьць Вы знойдзеце толькі на detr.org. Т.: 230-62-14

Шукаю кантактаў зь беларускімі калекцыянэрамі. Пішэzmhul@seznam.cz, http://www.geocities.com/

мужчына, 43/173, па гараскопе Скарпіён, пазнаёміцца з жанчынай, па гараскопе Рыбай. Т.: (у Слуцку): 6-19-64 Спадарства, заносьце беларускія дзіцячыя кніжкі ў інтэрнаты і дзіцячыя больніцы

Anhielskija džynsy (32/34, 33/34), kurtka (20) GAP, T.: 291-55-

Не шукайце мяне сярод жытніх палёў. Прысутны

ЗБМ «Беларускі Шлях»

запрашае на падарожжа

ў Горадню

з заездам у Мураванку 5 кастрычніка (нядзеля), а таксама

на Браслаўшчыну

28 верасьня (нядзеля).

Т.: 232-54-58; 8-029-622-57-20 (Зьміцер)

КНІГІ, МУЗЫКА

Алесь Гарун «Выбраныя творы» — 24-я кніга сэрыі «Беларускі кнігазбор». Набывайце Прадам: «Статут ВКЛ» 1588, «Энцыкляпэдыю гісторыі

Беларусі», 1 т., «Этнаграфію Беларусі»— энцыкляладыю, «Нашу Ніву», 1 т., кнігу У.Арлова пра крыж Эўфрасіньні Попацкай, 8 тамоў У.Каратквеіча, «Беларускае народнае адзеньне», Біблію Скарыны. Т.: 265-63-91

Прадаецца «Беларуска-расейскі слоўнік» Яна Станкевіча Т : (v Гомелі) 45-11-51

ча. 1.: (у Гомеліі 40-11-51 Каб замовіць «Сьпеўнік Беларускі», дашліце свой пашто-вы адрас на акітнусс@yahoo.com ці на пэйджэр: 233-00-00, аб. 1030 з адзнакай «па сьпевы». У сеціве: http://

bs.studenty.org Куплю «Гістарычны слоўнік беларускай мовы» (тт. 1–18), «Археалёгію Беларусі» (тт. 1, 2), Статут ВКЛ 1588 г. (пера-выданыне 1989 г.), «Беларускую энцыкляладыю» (т.б.),

выданьне 1989 г., «Беларускую энцыкляпадыю» (т.о.) «Энцыкляпадыю» (т.о.) «Энцыкляпадыю» (т.о.) «Энцыкляпадыю» (т.о.) «Эндыкляпады» (т.о.) «Беларусь», «Беларусь», «Беларусь», «Беларусь», «Беларусь», «Беларусь», «Беларусь», (т.о.) «Беларусь», (т.о.) «Беларусь», «Беларусь», (т.о.) «Беларуска» (т.о.) паведна, «Беларуска-расійскі слоўнік» Байкова і Некра

шэвіча, «Нацыянальны атлас Беларусі». Т.: 230-91-53 Адам Міцкевіч «Выбраныя творы», 25-я кніга сэрыі «Бе ларускі кнігазбор», 640 старонак, найбольш поўнае вы даньне на беларускай мове. З новымі перакладамі Р.Баралуліна і М.Скоблы. Набывайце

у Гомелі на пл.Паўстаньня штонядзелю да 13.00 можна набыць Біблію, Беларускі Малітаўнік ды іншыя кнігі

Шырокі выбар беларускіх СD, аўдыё, відэа, кніг у Гомелі на пл.Паўстаньня (штонядзелю, да 13.00)
У Гомелі зьявілася кніга В.Чаропкі «Уладары ВКЛ». Т.: 45--51. Пл.Паўстаньня, штонядзелю да 13.00

У Гомелі можна набыць супэркнігу «Краіна Беларусь». Т.: 45-11-51. E-mail: bandrej@tut.by

● ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ ●

Прэзэнтацыя кнігі Кіпеляў 26 верасьня Саюз беларускіх пісьменьнідо верасьня сакоз оснаруских пісьменьні-каў (Мемсу і Беларускі інстытут навукі й ма-стацтва (Нью-Ёрк) запрашаюць на прэзэнта-цью кніті Зоры ій Вітаўта Кіпеляў «Беларускі й беларусаведны друк на Захадзе». Імпрэза адбудзецца ў бібліятэцы Дому літаратара (вул. Фрунза, 5). Пачатак а 18.30. Адмыслова на гэтую імпрэзу ў Менск прыехаў доктар Вітаўт Кіпель.

Сустрэча з альхімікам

, Літаратурна-мастацкая гасьцёўня «Ма-падзік» запрашае 4 кастрычніка а 15-й на творчую сустрэчу з маладым рэжысэрам Алесем Матафонавым, аўтарам і вядучым тэлепраграмы «Альхімія слова». Да Вашае ўвагі самыя арыгінальныя перадачы з праграмаў «Біяграфія слова» і «Альхімія слова», жывая музыка (Уладзімер Бярбераў). Адбудзецца сустр: Палацы дзяцей і моладзі (Старавіленскі тр 41, кіналекцыйная заля). Уваход вольны.

КОШТЫ

На платныя прыватныя абвесткі (для прыватных асобаў), на старонку 16 🖠 Рэклямныя расцэнкі: Рэклямныя расцэнкі. — да 20 словаў (тэкставы модуль) — 2100 руб.

За кожныя наступныя 20 словаў (тэкставы - 2100 руб. Аформленая абвестка з улікам кошту

Аформленая абвестка з улікам кошту арыгінал-макету за 1 кв. см. — 360 руб. Абвесткі палітычнаг характару і ад грамадяхіх арганізацыяў аплачвающца паводле рэклямных расцэнак для камэршыйных абвестак. Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пераказаць грошы праз пошту на разьліковы рахунак: УНП 101115521. Рэдакцыя газэты «Наша Ніва», вул. Калектарная, 11. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвастбанк», код. 764. На зваротным баку блянку паштовага пераказу ў сэктары «Для пісьмовых паведамленьняў» запісваецца дакладна й чытэльна тэкст абвесткі, тэлефон для сувязі і абавязкова дадаецца сказ: «За рэклямныя паслугі». Даведкі праз т. (017) 284-73. 299

Даведкі праз т. (017) 284-73-29

Адказы на крыжаванку з №34

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: 4. Кавалёнак, 6. Ацёл. 7 Елуп. 9. Нанпарэль. 10. Ясьлі. 12. Накіп. 15. Ка-рат. 16. Кароста. 18. Акуляры. 19. Вісконсын. 20. Глаголіца. 22. Сымпсан. 23. Сандалі. 24. Бутык. Ампір. 29. Скунс. 31. Атлянтыда. 32. Арфа.
 Кола. 34. Прыліпала.

 Кола, 34. Гірыліпала.
 ПА ВЭРТЫКАЛІ: 1. Дворнік. 2. Альбатрос. 3.
 Аналэст. 4. Клуні. 5. Кёльн. 6. Авёс. 8. Пані. 10.
 Ялавічына. 11. Ластоўскі. 13. Агурочнік. 14. Парацэльс. 17. Аксон. 18. «Аракс». 21. Аўтаномія. 24. Балерын. 25. Крымчак. 27. Міна. 28. Равап. 29. Саўка. 30. Нэта.

незалежная газэта

ная ў 1906, адноў галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»: В.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч, У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская галоўны рэдактар выпускны рэдактар карэктар карэктарка ам. галоўнага рэдактара

Андрэй Дынько Арцём Лява Сяргей Петрыкевіч Галіна Рабянкова Андрэй Скурко тэхнічны рэлактар

Андрэй Чык Фонд выданьня газэты выдавец і заснавальнік

«паша ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на -Нашу ніву» абавязковая. 8 палос
фарматам А2, друк, ар., Друкорме РУП-Въдвецтва -Беларуск
Дом. друку». Менск, пр. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьція замьете рожимых абестак. Кошт сваборым. Пасьвер-чаньне аб рагістрацыі пэрыядычнага выданыя № 581 ад 4 ліпена 2002 г., выдараена Міністротавы інфармаща і Рэспублік [Беларусі. Юрыдычны адраст. Яменск, вул. Калектарная, 20а. п. 2а.
Ру) 3015212000012 у МГД ААТ -Белінвестбанк», Менск код 764.
Наклад 3434.

Газата выдаецця 48 разоў на год. Наклад 3434. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 01.00 24.09.2003.

о. дакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20a/2a

Наша Ніва купон бясплатнай прыватнай абвесткі:

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (ня больш за 15 словаў) бясплатна. А/с 537, 220050, Менск.

Тэкст

Імя і прозьвішча

Адрас, тэлефон